סוף שבוע

כ"ב בטבת, תשמ"ז 23.1.1987

אהוד יערי, כך הוא
יבר במשטרה.
רסום ראשון

ים הברפלד,
קיסר־משנה

הספר מבורלי־הילס

דור המעברה,
חקים מויקי שירן

מחמודי,
שר להיות יהודי

ר השער:
א,
להיות כוכב

בוא להרוויח מכונית מהסרטים

בספריות אימפריה עכשיו יותר סרטים, יותר חדשים והרבה יותר פרסים.

מבצע חיש מנוי של האימפריה

כל מנוי זוכה בפרס

מכונית דייהטסו קוּרֶה

- 5 אופני מירוץ B.M.X
- 30 שעוני יד
- 200 קלטות (100 וידאו + 100 רדיו)
- 30 טוסטרים "פררי"
- 100 מחשבי כיס יוני סוניק
- 50 מנויים - 60 סרטים חינם
- 200 מנויים - 30 סרטים חינם
- 1,000 מנויים - 20 סרטים חינם
- 1,700 מנויים - 10 סרטים חינם
- 2,684 מנויים - 5 סרטים חינם

כדאי למהרו המבצע ל-3 שבועות בלבד. באימפריה אלפי סרטי מתח, דרמה, פעולה, קומדיות וסרטי ילדים. רק "אימפריה של קולנוע" רשת ספריות הוידאו הגדולה והאמינה ביותר בארץ יכולה להציע מבחר ומחיר כזה (בדוק והשווה בעצמך).

בקרוב מאוד סרטים חדשים: ■ הכבוד של פריצי ■ 9½ שבועות ■ של שיכרון חושים ■ 3 גברים ותינוק... ועוד.

כפוף לתקנון המבצע בספריות האימפריה.

אימפריה של קולנוע

220,000 קלטות ■ 90 ספריות ■ אלפי סרטים ■ 300 סרטים חדשים בשנה

משרדים: ירושלים: רח' המלך ג'ורג' 16, טל. 02-224633 ■ רמת-גן: רח' תע"ש 3, טל. 03-7516055 ■ באר-שבע: רח' החלוץ 114, טל. 057-77947 ■ חיפה: רח' השקדים 8, ק. ביאליק, טל. 04-701438

ישראכרט אלא מה. VISA

דדו

כל טלויזיה אחרת מחווירה לעומתה

שים לב!
שים את דדו הדיגיטלית ליד כל טלויזיה אחרת ולא תוכל להתעלם מההבדלים.
שים לב לצבעים החדים והטבעיים, לתמונה הברורה והיציבה ולקליטה הסטריאופונית הנקיה.

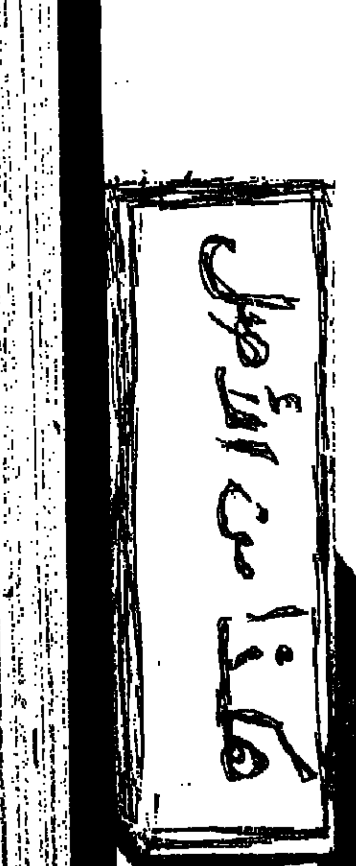
מיטב החידושים
טלויזיה דדו הדיגיטלית מוצעת לך עם מיטב החידושים האחרונים בעולם האלקטרוניקה.

טלטקסט
★ טלטקסט BUILT IN.
★ 99 ערוצים ממוחשבים.
★ מרקע שטוח בגודל עד 28 אינטש.
★ 8 דרגות חדות.

סטריאופונית
טלויזיה סטריאופונית בעלת רמקולים 40 ואט היפרסוניק.

המעולים של דדו
טלויזיות, וידאו ומערכות סטריאו עכשיו בתנאי רכישה מיוחדים:
עד 12 תשלומים חודשיים (באמצעות "ויזה" ו-"ישראכרט").
האספקה מיידית.

ל.ת.ר. בע"מ תל אביב: שד' יהודית 35, טל' 03-255302. חיפה: קרית אליעזר, כנר מאירהוף, טל' 04-514615

סופשבוע
כ"ב בטבת, תשמ"ז 23.1.1987
עורך: צבי לביא
עריכה: דניאלה בוקשטין
עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן
גרפיקה: נטע גרינשפן
מודעות: אורי דגן

קורא יקר,

רק מתי מעט היו בסוד העניין שגבריאל שטרסמן כותב ספר על פרשת רצח מלה מלבסקי. כתיבתו החלה באפריל 1986, חודשיים לפני שנפתח משפטן של חווה יערי ואביבה גרנות. לפיכך, זה לא רק סיפור המשפט אלא הרבה מעבר לכך. הספר יצא לאור בימים הקרובים בהוצאת "כנרת". פרק מתוכו, הפותח את מוסף השבוע, מהווה דוגמא ליריעתו הרחבה. מתפרסמות כאן לראשונה ההודעות שמסר אהוד יערי במשטרה, למעט הפרטים האינטימיים הנוגעים לחיי הזוג אשר פרסומם נאסר בצו השופטים. ההודעות לא הוגשו לבית־המשפט, כי לא נזקקו לתן כדי להוכיח את אשמת הרצח. אולם היה להן תפקיד חשוב במהלך החקירה. למעשה, אומר שטרסמן, הן נתנו בידי החוקרים יותר מקצה של חוט.

אצל שטרסמן, ראש הלשכה המשפטית והאומבודסמן של "מעריב", המשפט והעתונות כרוכים זה בזה עד שלעתים קשה להבחין מה קודם למה. את לימודי המשפטים בירושלים מימן לפני שנים תוך כדי עבודה עתונאית בעתון שכללה את סיקור בתי המשפט. בין השאר כיסה את משפט אייכמן. הרעיון לכתוב ספר על פרשת רצח מלבסקי הדליק אותו במקור מן החיבט התיקשורתי, כשנוכח איך פרטי־פרטים ממהלך החקירה דולפים לעיתונות, במימדים ובעוצמה שבאמריקה, למשל, היו מעמידים בספק את קיום המשפט. הוא החל בכתיבה למרות שהחיבט הזה לא הדליק את המו"לים. דעתם השתנתה אחר־כך, כשהחל המשפט. זה הפך להיות הצגת השנה, ובסופו של דבר הגרעין המקורי – הפרשה והתיקשורת – הצטמצם בספר לפרק, אם כי רחב למדי ורב־לקחים.

שטרסמן לא החמיץ כמעט אף ישיבה, וכמי שלא מחוייב בסיקור יומיומי מלחיץ במסגרת מוגבלת ומגבילה, יכול היה להתבונן על הפרשה לאורך, לרוחב ולעומק. כך, למשל, נוכח שכמות לא מבוטלת של ראיות (בעיקר הודעות ותמלילי הקלטות של ציתותים לשיחות טלפון, שנאספו במהלך החקירה המסועפת שניהלה המשטרה) לא מגיעה לידיעת הציבור, מחוסר מקום או זמן באמצעי התיקשורת, ומסיבה טכנית בלבד נשארת לעיונם של הצדדים והשופטים. הוא ביקש וקיבל לעיונו את המוצגים הללו – רבבות מלים – וקריאתם היתה מרתקת לא פחות מהדרמה הבלשית שהתחוללה באולם בית־המשפט.

מכאן, שגם בסיפור המשפט יש פרטים רבים המתפרסמים לראשונה, וכזה יהיה הפרק הבא מתוך הספר שיראה אור בשבוע הבא. אלא שהמחבר, מתוך האזנה מקצועית לתוכן חקירתה של חווה יערי במשטרה שהוצג בבית־המשפט, גם הבחין שהיא מסתייעת בחומר שלא הוצג בתיק – ההודעות שניגבו מבעלה, אהוד יערי. עלה בידי שטרסמן להשיג גם את המיסמכים המעניינים האלה עבור ספרו, שגם מתפרסמים כאן השבוע. יש להם משמעות נוכח מחאת יערי נגד אופי הפירסומים בעיתונות מתוך חדרי החדרים של חקירת אשתו.

„בעיני", אומר שטרסמן, „העתונות אכן חטאה מבחינת עצם הפירסום, אך לא חטאה מבחינת העובדות. זה היה אחד המקרים הקיצוניים שהעתונות יצרה אווירה נגד חשודים או נאשמים, והיתה מכשיר בידי גורמים אינטרסנטים בתיק המעוניינים בתוצאות המשפט". זה הלקח המקצועי. אישית הוא, כמו רבים, עדיין מזועזע מעצם העובדה שפרשת הרצח היא סימפטום נוסף של מפולת הבורסה ותאוות הכסף – המחלה של המדינה.

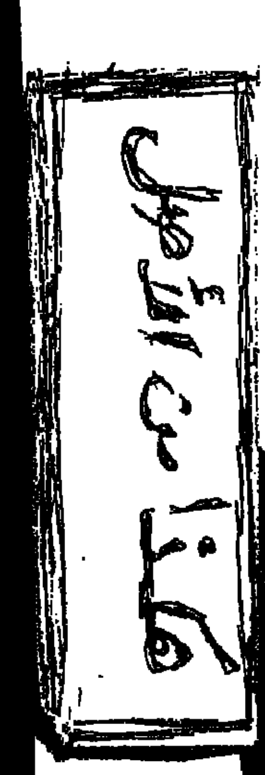
צ. לביא

בשער: כרמית גיא. כתבה בעמודים 24-25. צילום: יוסי זמיר, סקופ 80.

„אפילו שהקערה שלי גדולה יותר, אני לא יכול לעזור לך"

אהוד יערי, כך הוא דיבר במשטרה

פרסום ראשון של קטעים מההודעות שמסר אהוד יערי במשטרה במהלך חקירת רצח מלה מלבסקי בחוף תל־ברוך, לפני כשנתיים, ולא הוגשו במשפטן של חווה יערי ואביבה גרנות. כמה מן הדברים שאמר לחוקרין, נתנו בידיהם יותר מקצה של חוט לפיענוח התעלומה. כל אימת שרב־פקד מישל חדד ציטט מהודעותיו של אהוד באזני אשתו, כך היא הלכה וחשפה יותר ויותר פרטים על הפרשה, גם אם התמידה בשקריה. זהו פרק מספרו של גבריאל שטרסמן "המערוך", על פרשת רצח מלבסקי, אשר עומד להתפרסם בימים אלה בהוצאת "כנרת". בספר נחשפים לראשונה מסמכים והקלטות שלא פורסמו ברבים.

מאת גבריאל שטרסמן

מיום ליום נתגלה לציבור כי כמות הראיות וטיבן עולה על כל המשוער. איש לא התפלא שימים ספורים בלבד לאחר המעצר הסכימה חווה יערי ואחריה הסכימה גם אביבה גרנות לצאת לשחזור בחוף תל־ברוך. השחזור היה לכל הדעות נקודת מפנה בחקירה. לפתע לא היה עוד שום ערך להודעות הקודמות שמסרו חווה יערי ואביבה גרנות לחוקריהן.

הגירסות התחלפו זו בזו. ברגע בו תארה יערי בליל השחזור את שאירע על שפת־הים – גם אם העלימה את חלקה שלה ברצח וניסתה להטיל הכל על אביבה גרנות – נותרו לחוקרים רק פרטים „שוליים". לא שפרטים אלה לא היו חשובים. כלל וכלל לא. מבחינה משפטית הם אפילו היו חשובים מאד. אבל מבחינת סיפור המעשה, התמונה היתה פחות או יותר ברורה. העובדה היחידה למעשה, שנותרה שנויה במחלוקת בין השתיים היתה, מי מהן היכתה, אם היכתה, במערוך – או בכלי אחר – על ראשה של מלה מלבסקי האומללה. וליתר דיוק: באלה נסיבות מתה מלבסקי? רק שתי הנאשמות ידעו את הסוד. התמונה הכללית היתה ברורה. הפרטים היו חסרים. את אלה עתיד להשלים רק פסק־דינו של בית־המשפט. כל היתר היה „סגור" וטעון רק הגשה נכונה לבית־המשפט.

בינתיים לא נותר לעתונאים אלא לדווח ככל שאפשר יותר מתוך כתלי בית־המשפט. כל דיון בהארכת פקודת המעצר נהפך ל„חגיגה תקשורתית". פרטי הדיון לא היו כל־כך חשובים, עורכי החדשות טיפלו בתאור בגדיה ותסרוקתה של חווה יערי יותר משטיפלו בשאלות המשפטיות של הפרשה. מתי הדליק אהוד יערי סיגריה, מי מחבריו באו ללותו לאולם, הנשיקות שנישקה ציפי קבלי, את אחותה חווה יערי, היו נושאי הכותרת. במשך ימים אחדים עוד הוסיפו להתפרסם בעתונים ידיעות לא חד־משמעיות בדבר חלקה של אביבה גרנות בפרשה. לאחר שסיפרה בהודעתה במשטרה, כי ישבה במושב האחורי של מכונית ה„סובארו" שבה נהגה חווה יערי כאשר מלה מלבסקי יושבת לידה במושב הימני הקדמי, היו עוד שסברו, כי אולי תשמש אביבה גרנות עדת המדינה נגד יערי. אולם גם ידיעה זו, כרבות אחרות, עתידה להתבדות עם הגשת כתב האישום לבית־המשפט המחוזי בתל־אביב.

אך אל נשכח, כי הידיעות שראו אור באמצעי התקשורת בפרשה זו היו מודלפות מראשיתן ועד סופן. רק לאחר יותר משבועיים מאז נעצרה חווה יערי על אם הדרך בין תל־אביב לירושלים, לאחר מעקב ממושך, פרסמה המשטרה הודעה רשמית ראשונה, בה נאמר כי „החקירה מתקדמת היטב". כמו כן נאמר בהודעה, מה שסתר חלק מן הידיעות בעתונים, כי „המשטרה אינה מחפשת אדם שלישי המעורב בפרשה, פרטים רבים שפורסמו עד כה על ידי גורמים מעוניינים, לא משטרתיים ולא מוסמכים – אינם מדוייקים".

בכל הפרשה הזו היו הידיעות ששמו של אהוד יערי נזכר בהן מעורפלות כלשהו, ולא בלי סיבה, מצד אחד אי אפשר היה להתעלם ממנו. גם אם לא היה לו כל חלק במעשה הזוועה על חוף תל־ברוך ובתכנונו,

(כל הזכויות שמורות לחוצאת "כנרת" (למחבר)

עמדתו של אהוד יערי כלפי מעצר אשתו חווה והאשמתה ברצח, לא היתה חד־משמעית. אנשים היודעים את פרטי החקירה סבורים, כי בשלב מסויים חשד אהוד שמשהו אינו בדיוק כשורה בקשרים בין אשתו לבין מלה מלבסקי.

המשטרה צותתה לשיחות בין אהוד לחווה ובאחת השיחות שאל אותה: „איך יש לך כל־כך הרבה כסף? עשית משהו רע?" וחווה השיבה: „זה לא עניין שלך".

„אביבה החלה להשתלט על נשמתה של חווה, ולימדה אותה שמידמה וכחש כלפי הבעל זו דרך חיים מקודשת. זה היה רקע האסון הגדול שירד על משפחתי מאז ועד היום".

אהוד יערי במשפט עם חווה: „אני מתפלל שחמותה של אשתי תוכח במהירות" (צילומים: יוסי זמיר ואגודקת ישראלי)

הטילה המוות צל על המשתתפים ב„הצגה" הדרמטית הזו לכל אורכה, מיום שנתגלתה לציבור. הסניגורים חשו ממש את נשימתו בערפם. לא זו בלבד שהדריך אותם והדרכן להפגש אתם. לא זו בלבד ששמר על קשר מתמיד עם חווה אשתו בבית־המשפט. אלא שעצם ישיבתו באולם בית־המשפט, ליד החלון המערבי, בשורה השניה – אלא אם תפסו את המקום לפני בואו ואז ישב בצדה הימני של שורת הספסלים הזו – היה לה משום כקיומו שהכל חשו בו. לעתים העביר פתקים לעינה שלו ודרור מקרין, סניגוריה של אשתו. לעתים אף קרא קריאת־ביניים בחום־לבו. לא היה מה לקנא באיש הזה, מן הנודעים באנשי התקשורת בישראל, שיצאו לו מוניטין בינלאומיים כמומחה לעולם הערבי ושנקלע בלא־חצון לטרגדיה רוויית הדם והרמעות ששמה – רצח מלה מלבסקי.

עמדתו של אהוד יערי כלפי מעצר אשתו חווה והאשמתה באשמת רצח לא היתה חד־משמעית. אנשים היודעים את פרטי החקירה סבורים, כי בשלב מסויים חשד אהוד שמשהו אינו בדיוק כשורה בקשרים בין אשתו לבין מלה מלבסקי. אולם הכל ידעו שמבחינה משפטית לא היתה על אהוד שום חובה לומר מלה אחת מלה למשטרה, גם אם חשד בדבר־מה. נוסף על כך, אין אפשרות לחייב בעל להעיד נגד אשתו, כל עוד אין מדובר במעשי אלימות ביניהם. איש לא חשד שאהוד עצמו מעורב בפרשה, אך ב־10 בינואר 1986, יום לאחר שאשתו חווה נעצרה במכוניתם בדרכה לירושלים, גבה ממנו סקר חדד עדות ואף קרא קטעים ממנה באזניה בהמשך חקירתה ביום ראשון שלאחר מכן. עם זאת הוחלט שאין להזמינו למסירת עדות בבית־המשפט. לאחר שנתפרסמו בעתונים ידיעות לפיהן „הפליל" אהוד את אשתו בעדותו במשטרה, ובעיקר לאחר שחווה יערי השמיעה טענות נגדו בבית־המשפט, אמר „מקור בכיר" לאלי ויגון מ„מעריב", כי „אהוד יערי לא הפליל את אשתו חווה בשום שלב של החקירה. אנו מאמינים כי הוא לא ידע דבר על מעורבותה של אשתו במותה של התיירת". המקור הוסיף, כי אהוד יערי „הופתע לחלוטין ממעצר אשתו", נראה כי אהוד החל לחשוד באשתו – אולי לא ברצח, אבל במעשה כלשהו – לאחר שהבחין כי לרשותה עומד כסף רב. המשטרה צותתה לשיחות בין אהוד לחווה ובאחת השיחות שאל אותה: „איך יש לך כל־כך הרבה כסף? עשית משהו רע?" וחווה השיבה: „זה לא עניין שלך".

נזכור, כי כאשר הובאה חווה לראשונה לבית־המשפט בתל־אביב כדי להאריך את מעצרה, לא מנעה בעד אהוד לנסות ולייצג אותה, למרות שעו"ד אורי בר־עוז הופיע בשמה בעת הדיון המשפטי. ולאחר שסגן נשיא בית־משפט השלום בתל־אביב, השופט חיים אילת, אמר לו, בתשובה לשאלתו, כי אינו רשאי לייצג את אשתו משום שעורך־דין מייצג אותה, הודיע לבית־המשפט כי „אנו מסכימים להארכת המעצר" ואיש לא מיחה בעדו. באותו מעמד פנה יערי לעתונאים ואמר, כי דאג להפסקת הדיון על־ידי הסכמתו להארכת המעצר, משום ש„אני מקצוען ואני יודע כי כל מה שייאמר כאן – יתפרסם מחר בעתונים" והוא לא היה מעוניין בהמשך החשיפה. ואם במהלך הימים הראשונים לא הירבה אהוד לחשוף את עצמו לתקשורת, גם לא נמנע בכליל מלהגיב על שאלות שנשאל. ל„ידיעות אחרונות" ול„הארץ" אמר ב־15 בינואר: „אינני מוכן לומר דבר מלבד משפט אחד: אני מתפלל שחפותה של אשתי תוכח במהירות". ב„חדשות" נאמר, כי „לחבריו אמר 'אני המום! אני לא יודע למה עצרו אותה. לא ידעתי כלום ועד עכשיו אני לא יודע'".

ב־16 בינואר, כאשר השופט חיים אילת דחה את

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

בקשתה של חוה לעיון חוזר כצו המעצר נגדה, אמרה החשודה בבית־המשפט: „אני לא רצחתי את מלה מלכסקי. באתי ושיתפתי פעולה עם המשטרה. מכוניתי נבדקה ושוחררה. לפתע נעצרתי והתעורר בי החשד, כי יש תפיסה בין בקשתי לעכב יציאתו של בעלי מן הארץ ובין מעצרי..." – ובשלב זה היסו פרקליטיה של חוה את החשודה. דבריה של חוה יערי הסתמכו על העובדה, שמפי חוקרה, פקד מישל חדד, כבר ידעה שבעלה אהוד מסר אף הוא הודעה במשטרה ב־12 בינואר. היא לא ידעה בדיוק מה יש באותה הודעה, אולם חדד קרא לה מהודעה זו קטעים נבחרים כאשר ביקש להציג לה שאלות שונות. הודעה זו גבה פקד חדד מאהוד יערי ביום ראשון, 12 בינואר, סמוך ל־11 לפני הצהרים, במשטרת מרחב דן וגם אותה רשמה רס"ל מלי שחורי, שכבר רשמה את הודעותיה הראשונות של חוה יערי ביום ששי, יומיים לפני כן. ב־17 בינואר עתיד אהוד יערי להקרא שוב למשטרה כדי להשיב על שאלות הבהרה. הפעם הוו החוקר הוא סנ"ץ אריה שגיא.

שתי הודעות אלו של אהוד יערי לא הוגשו כמוצג בבית־המשפט והן מובאות להלן, בהשמטות, לראשונה:

„לא הכרתי (את מלה מלכסקי), לא נפגשתי אתה מעולם ואינני יודע מי היא. ידעתי מאשתי חוה יערי שיש לקוחה שלה עוד כשעבדה בבנק לאומי בת"א כמבצעת של עסקות בבורסה בניירות ערך אמריקאיים מטעם הבנק, שיש אשה זקנה שהיא קליינטית בבנק, שחוה מצאה חן בעיניה ושהיא מכבידה עליה מפני שהיא באה לבלות אתה סתם שעות בשעות הערב בבנק. אינני בטוח שזו האשה בה מדובר. נדמה לי שכן, אם כי כמטושטש אני זוכר את השם איטה מלכסקי. כשעברה לעבוד בבנק הפועלים בירושלים באותן הפעמים אמרה שהקליינטית הזאת'

העבירה את התיק לירושלים כדי שחוה תטפל בו. היא אמרה שזה טירדה בשבילה מצד אחד, כי זה תיק קטן וההיא מנדנדת, מצד שני היא חשבה שזה נקודה לזכותה שקליינט מאמין בה והולך אחריה למקום העבודה החדש. זה כל הידוע לי על מלכסקי, האשה הזאת".

– האם אתה עמדת מאחורי הדלפות למשטרה או שליחת אנשים באיומים לסחיטת אשתך, כפי שחושדת אשתך חוה יערי, בגלל סכסוכים אישיים ביניכם? – שואל פקד חדד.

ואהוד משיב: „אתה יודע מי שלח את הבחורה הזאת, שהודתה כנאות, אל אשתי עם הסיפור הזה. זה בשביל הכוייתה. אני לא שלחתי שום אדם לאשתי בעניין הזה, לא היה עולה בדעתי לעשות דבר כזה, וכמובן שלא הדלפתי מאומה כפי שידוע היטב לפקד חדד, מאומה למשטרה או לגורם אחר".

– וכול לך התאריך 10.3.85 (זה תאריך חקירתה הראשונה של חוה לאחר גילוי הגופה). אשתך אמורה היתה להפגש עם המנוחה מלכסקי מלה. האם ידוע לך על המפגש הזה ואם כן ידוע לך, מה ידוע לך ומתי נודע לך – ממשיך חדד לשאול.

„ידוע לי משחזור לאחור" – משיב אהוד – „בקווים כלליים... הייתי או מוזעז כשהופיע שם

אשתי בעתונים. שאלתי את עצמי שאלות. באותו יום אשתי ירדה לתל אביב לקראת השעה 16.00. אני לא הייתי בבית כאשר יצאה. אני הייתי בעבודה, בטלוויזיה. אשתי דיברה אתי כשעה כלשהי בערב מתל אביב מבית אמה והודיעה לי שהיא נשארת לישון... חזרתי בערב הביתה אל הילדים והייתי בבית. לא זוכר איזה אירועים נוספים היו באותו יום".

– מתי נודע לך לראשונה על מותה של מלה מלכסקי מפי אשתך? – שאל חדד.

השאלה הזו מכשילה בעליל, ואהוד משיב בזהירות: „על מותה, לפי מיטב זכרוני, נודע לי מהעתון. היו דיבורים ביני לבין חוה בעניין". הוא מבהיר לחדד כי היחסים בינו לבין אשתו רעים מאד זה שנים. לא היה איפוא פלא כדבר שעל מותה של מלכסקי נודע לו מן העתון ולא מפי אשתו. עם זאת, כשראה את שמה של חוה בעתונים בהקשר הדברים, שאל אותה שאלות. חוה הורתה באוזניו כי היתה אמורה להפגש עם מלכסקי וכי היה בדעתן ללכת לד"ר פכטהולד, מאלפת העוברה, שבשלב זה תאר אותו אהוד יערי „רופא טבעוני זקן וחם מזג".

לימים, ביום בו העיד ד"ר פכטהולד כעד הזמה מטעם בית־המשפט, בסוף מסכת העדויות במשפט, ואמר כי אהוד היה אצלו בעבר בטיפול, קרא בעלה של הנאשמת לעברו ממקום מושבו הקבוע כמעט באולם: „אולי גם תאמר באיזו מחלה הייתי חולה?" הוא היה נרגז מאד ולאחר הישיבה היה מוכן להסביר את התפרצותו: ד"ר פכטהולד צלצל אליו באותו בוקר ואמר לו כי הוא הולך להעיד ואמר לאהוד את גירסתו על ה„מחלה" שאהוד סבל ממנה בעת הביקור. אהוד הסביר כעת, שלא היו דברים מעולם וכי „חששתי שד"ר פכטהולד הולך להגיד את זה על רוכן העדים" ולכן התפרץ. ברם, הרופא הישיש לא אמר באיזו מחלה היה מדובר. על כל פנים אהוד לא סיפר לחדד באותה ערות, שהוא היה בעבר אצל הרופא, ולו פעם אחת. הוא רק סיפר, ש„מלכסקי פחדה ללכת לפכטהולד בעצמה, שכן הוא יהודי מוזר", לגירסתה של חוה. מכיוון שפעם שוחחו על טבעונות בבנק, ידעה מלכסקי על הקשר בינה לבין אשתו.

„אף פעם לא ידעתי אם הפנצ'ר־מאכער מנסה לעבוד עלי כדי לגבות ממני יותר כסף"

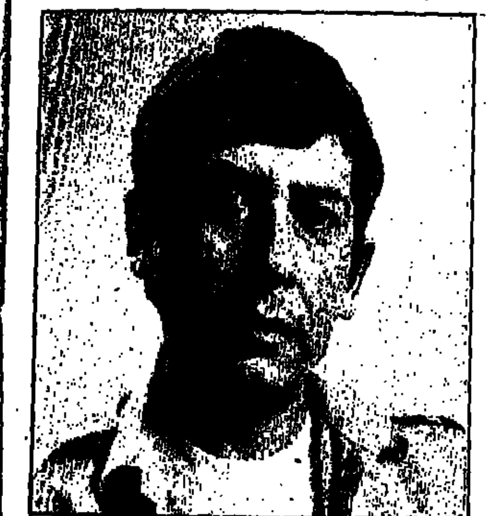
את השאלות החשובות ביותר ששאל פקד חדד את אהוד באותו בוקר נגעה לערב שבו מצאה מלכסקי את מותה. חוה נסעה לתל־אביב ב־10 במארס 1985, מזכיר חדד ליערי את התאריך – באיזה רכב היא נסעה? ב„סובארו" או ב„גולף"?

אהוד לא היה בטוח בתאריך, אבל הוא זכר שהיא נסעה ב„סובארו" באותה נסיעה לאמה בתל־אביב. ועוד שאלה חשובה שואל חדד:

– מתי נודע לך שהוחלפו ב„סובארו" הלבנה שלך ארבעת הצמיגים?

אהוד שוב לא זכר בדיוק את התאריכים, את הקבלות של תיקונים במכונית נהג לשמור במגירת הרכב, אבל בזמן החקירה הזו ה„סובארו" התוא כבר לא היה ברשותם כי החליפוהו בחדשה יותר. מה שזכור היה, שיום אחד גילה בעת נסיעה לתל־אביב, כי ההגה של מכוניתו רעד והוא נכנס לפנצ'ר־מאכער ליד בניין הטלוויזיה, „הכי קרוב שהיה" והאיש אמר לו „מה הפלא שההגה רועד, החלפת גלגלים ולא נעשה איזון

סנ"צ אריה שגיא (מימין) ופקד מישל חדד. למטה – אהוד וחווה יערי לפני המעצר: „לא הדלפתי מאומה" (צילומים: שחר מלמד, יצחק אלהרר וראובן קסטרו)

גלגלים" והוא עשה את האיזון.

– אני מבין מתשובתך – ממשיך חדד – שאתה עצמך לא החלפת את הצמיגים?

„לא", משיב אהוד.

– אז מי? – ממשיך החוקר.

„עד היום אינני יודע", משיב הנחקר, „האמת היא שאף פעם לא ידעתי אם הפנצ'ר־מאכער מנסה לעבוד עלי, שאני ידוע בתור אחד שלא מבין ברכב, כדי לגבות ממני יותר כסף, או שבאמת היתה החלפה של כל הגלגלים. זה שהחליפו גלגל אחד או שניים היה לי ברור על־פי צבע הצמיג, שחור חדש".

חדד אינו מרפה מן הנושא:

– אני לא דורש ממך שתזכור תאריך מדוייק של החלפת הצמיגים, אבל האם זה היה אחרי המאורע של מציאת גופתה של מלה מלכסקי או לפני כן? את זאת אני מקווה שתזכור.

„אשתי הסתבכה בחובות בלא שהיה לי מושג ולמדתי שאינני יכול לסמוך עליה".

אכן, את זאת אהוד זוכר: „אחרי המקרה", אך אינו יודע מתי בדיוק, כי לא הוא החליף את הצמיגים.

– האם החלפת הצמיגים ברכבך עוררה אצלך חשד? ומה עשית בנדון?

„אני הצקתי לאשתי בשאלות מה העניין" – משיב אהוד – „והיא הכחישה שהצמיגים הוחלפו. כל הזמן היא הכחישה".

ברם חדד יודע כי הצמיגים אכן הוחלפו ולכן אינו מרפה:

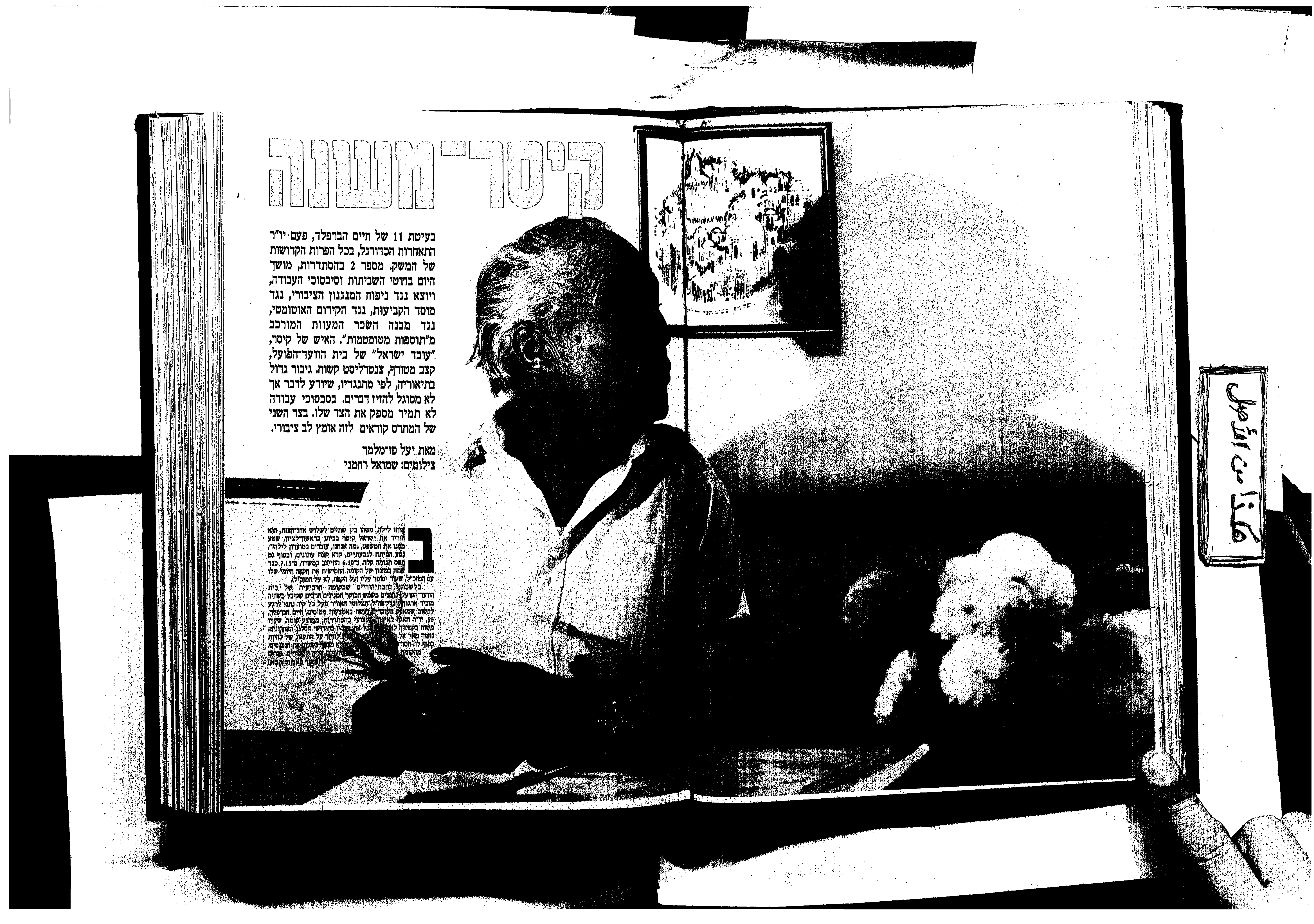
– למה החליפה ברכבך את ארבעת הצמיגים על אף הכחשתה? האם מצב הצמיגים ב„סובארו" שלך היה כה גרוע שהיה צריך להחליף את ארבעתם?

„אני לא זוכר מה היה מצב הצמיגים. אני כל הזמן רוצה לתת לעצמי הסבר 'מה מתרחש'. משנים אני יודע שאינני יכול להאמין בה, באשתי, או לא להאמין בה. זה הטריד אותי מאד ואני הטרדתי אותה. ההרגשה שלי היתה שהיא מסרה את הרכב בהשאלה למישהו, שהסתבך אתו. אבל לא ידעתי ומנסיוני ידעתי שאם היא עשתה דבר כזה, ואת אומרת מסרה את האוטו, היא לא תגלה לי".

– האם אתה יכול להעלות על דעתך ולו בחשד מי זה המישהו שאתה מתכוון אליו?

„אני לא מאמין שאשתי עשתה את זה" – משיב אהוד אחרי שתיקה קלה – „אני לא יודע במי לחשוד. אני לא מכיר את מערכת היחסים שהיו לאשתי, היא במשך שנים ניהלה את חייה ואת עסקיה בלא ידיעתי, בלא שיתעורר לי החשד הקל שבקלים עד שיום בהיר אחד, בסוף ינואר 1981 נודע לי שהיא, המנהלת היחידה של ענייני הכספים בבית, הסתבכה בחובות ובהפסדים בלא שהיה לי מושג מזה, ומאז אני למדתי שאינני יכול לסמוך עליה ולכן הפרדתי לחלוטין את ענייני המשפחה והרחקתי אותה מחשבון הבנק שלי,

(המשך בעמוד 20)

קיסר־מעשה

בעיטת 11 של חיים הברפלד, פעם יו"ר התאחדות הכדורגל, בכל הפרות הקדושות של המשק. מספר 2 בהסתדרות, מושך היום בחוטי השביתות וסיכסוכי העבודה, ויוצא נגד ניפוח המנגנון הציבורי, נגד מוסד הקביעות, נגד הקידום האוטומטי, נגד מבנה השכר המעוות המורכב מ"תוספות מטומטמות". האיש של קיסר, "עובד ישראל" של בית הוועד־הפועל, קצב מטורף, צנטרליסט קשוח. גיבור גדול בתיאוריה, לפי מתנגדיו, שיודע לדבר אך לא מסוגל להזיז דברים. בסכסוכי עבודה לא תמיד מספק את הצד שלו. בצד השני של המתרס קוראים לזה אומץ לב ציבורי.

מאת יעל פז־מלמד
צילומים: שמואל רחמני

באותו לילה, משהו בין שתיים לשלוש אחר־חצות, הוא הוריד את ישראל קיסר בביתו בראשון־לציון, שמע ממנו את המשפט, „מה אנחנו, עובדים במועדון לילה?", נסע הביתה לגבעתיים, קרא קצת עתונים, ובסוף גם תפס תנומה קלה. ב־6.30 התייצב במשרד, ב־7.15 כבר שתה במזנון של הקומה החמישית את הקפה היומי שלו עם המזכ"ל, שעוד יסופר עליו (על הקפה, לא על המזכ"ל).

בלשכתו החבתיהירדיים שבקומה הרביעית של בית הוועד־הפועל, נוצצים בשמש הבוקר המגינים הרבים שקיבל כשהיה מזכיר ארגון עובדי צה"ל. תצלומי האוויר מעל כל קיר נתנו לרגע לחשוב שמאבק העובדים נעשה באמצעות מטוסים. חיים הברפלד, 55, יו"ה האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, ממוצע קומה, שערו משוח בקפידה לאחור [illegible] כחידושי הסלנג האחרונים, נחמד מאד אל [illegible] לוותר על התענוג של לחיות כפוף לו. חסר [illegible] שלא מנסה לשלוט את הנכנסים מהקומה [illegible] עולם [illegible] לשכירים, גורם
(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

חסונים, שעמדו ליד חדרו של הברפלד ביום רביעי שעבר, זרקו משפטים בנוסח: „אנחנו נראה להם שם באוצר, לא ניתן להם לגעת בעוכרים, שרק ינסו". כוח הברפלד. דן שוורצברג, מחזיק תיק התחבורה בהסתדרות, מעדכן בחדר סמוך את היו"ר כמה שכבר הושג במו"מ עם הנהלת "דן". לחיים אין הרבה סבלנות לשמוע את כל הפרטים. הוא לוחץ להגיע לשורה התחתונה, ממהר לסכסוך הבא. שחקני "הבימה" מאיימים לשבות. קצה נפשם במשכורות הרעב. חיים אומר לטדי קאופמן, מזכיר מועצת פועלי תל־אביב: „שביתה לא תעזור במקרה הזה. למי זה אכפת. צריך לגמור את העניין אחרת". מנסים למצוא פתרון. השפה שלהם, לאדם מבחוץ, נשמעת כמו סינית.

עוד אלה מחפשים את שר החינוך ואת הממונה על השכר באוצר, מגיע אלי מיטל, היועץ המשפטי של האגף. בפיו בשורה: מחר תפרוץ שביתה ב"בזק". הוא מעדכן את הברפלד, שנזכר פתאום בהסכם העבודה עם פועלי "אליאנס" המונח על שולחנו, ובשבריר שניה עושה תפנית לפרטי הסכסוך ההוא. „לא הבטחנו להם שקט תעשייתי. יש לנו עדיין את האמצעים של איגוד מקצועי", הוא מדבר בקצרנות, מבקש לקצר בהסברים. הברפלד לא זקוק להם, וגם אין זמן. אחרי־הכל, עוד לא חתמו על עיסקת־החבילה. ירושלים קוראת להם. וקופת־חולים על סף האברון.

השליטה שלו בחומר מדהימה, והטיפול הוא בקצב של עשרה סכסוכים בשעה. יותר מאוחר יאמר הברפלד: „כל מבנה השכר אצלנו מעוות לחלוטין. הכל טלאי על טלאי. צריך להפסיק עם כל התוספות המטומטמות, לתת לאדם שכר הולם בעבור עבודתו, וזהו. לא תוספת רכב, לא כל מיני פרמיות וכל מיני הטבות אחרות שהורסות את כל העסק. בכל העולם הם מטומטמים, ורק אנחנו – היחידים המחזיקים בשיטה הזו – צודקים? אנחנו כל הזמן מרמים את עצמנו. אני מאד מוטרד, מרגיש שהחברה הישראלית הולכת לאבדון, הולכת לעזאזל. הבעיה היא שכל רמות השכר בארץ נמוכות מאד. גם משכורות הבכירים, ואין מה לדבר על המשכורות הנמוכות. הנה ישבתי היום אצל שר־האוצר וחשבתי: מה יהיה הסוף, הרי ככה אי־אפשר להמשיך. אנחנו חוזרים על השגיאות שעשו לפני חורבן בית ראשון ובית שני. מוכרחים לתת פה לאנשים אפשרות להתפרנס בכבוד".

אל מי הוא בא בטענות? הרי הוא יושב במקום ממנו אפשר להשפיע על מהלך הדברים. ההסתדרות היא זו שנלחמת בשצף־קצף לבל יפגעו בתוספות הכושה, בפרמיות, ובהוצאות רכב ואש"ל, ומה לא. „אין לנו ברירה", הוא מצטדק, „לא נותנים שום דרך אחרת לעדכן את השכר. כשנכנסתי לתפקיד שמתי לי מטרה להרכיב מבנה שכר חדש. ועדת זוסמן, שעוסקת כבר יותר משנה, הבטיחה להגיש המלצות עד מרס השנה. אני מקווה שיהיה לנו כוח ליישם את זה. משכורת חייבת להיות משכורת. נקודה. בלי כל השטויות מסביב. אני גם נגד קידום אוטומטי כדרגה. צריך לקבל דרגה בהתאם לתפקיד, לא בהתאם לוותק. וכל זמן שמישהו באותו תפקיד – אין קידום בדרגה. אבל צריך לזכור שיישום של דבר כזה לוקח ארבע שנים לפחות. זו רעידת אדמה".

האיש הנחשב למספר 2 בהסתדרות אינו עסקן הסתדרות במובן המקובל. הוא סולד מתעטאריישיות, כהגדרתו, מתעב דמגוגיה זולה. שיחה עמו משאירה רושם משום ההתנגסות חסרת הפניות, וגם מחמת הנון־שאלנטיות שבה נאמרים דברים מפתיעים. למשל: „בשירות הציבורי יש יותר מדי אנשים. הוא לא יכול לסחוב על גבו כל־כך הרבה אנשים, וגם אין הצדקה שיישבו שם רבים כל־כך". ובהקשר אחר הוא גורס: „הקביעות הזאת היא אבי כל חטאת! זה לא נכון שאי־אפשר לפטר עובדים שאינם עושים את מלאכתם כהלכה, או שאינם נותנים שירות כמו שצריך. הבעיה היא שהמנהלים אצלנו לא רוצים לקחת אחריות. כולם משחקים ראש קטן. לא רוצים לבוא לעימות עם העובד, או אומרים: אי־אפשר לפטר. אנחנו נאבק בכל הכוח נגד פיטורין לא צודקים. אבל לא ניתן גיבוי לעובד שלא מגיע לו".

התחושה היא שהוא אינו אומר את הדברים כדי להרשים. „האמנם?" מתפרץ עסקן הסתדרות ותיק, שאוכל חמישה כמו הברפלד לארוחת־בוקר. „חשבת פעם על הטכניקה של להיות פופולרי, דווקא באמירות כאילו־בלתי־פופולריות? על מי הוא מנסה לעבוד? אם בזאת הוא מאמין – למה הוא לא מזיז דברים? את יודעת איזו עוצמה מקופלת בתפקיד שהוא מבצע שנתיים הוא יושב על הכסא הזה, ובעצם עוד לא הזיז שום דבר. זה הכי קל להיות תיאורטיקן, ולהציג תיזות יפות. אני מודיע לך שחיים הברפלד הוא אדם שבורח מהחלטות. כמו כולם, לצערנו. הוא אינו מסוגל לעשות סדר אצלו באגף, או מה הוא מדבר על דברים אחרים? שנים צועקים שחייבת להיות רפורמה באגף לאיגוד מקצועי, שחייבים לאחד ועדים, למנוע כפילויות, לרכז מאבקים. מה הוא עשה בעניין הזה? כלום. כל הכרעה הוא מעלה אל המזכ"ל,

כדורגל עם חודורוב

חיים הברפלד, כמעט צבר, בארץ מגיל שנתיים. עלה מצ'כיה, בן יחיד לפועלים קשי־יום, גדל בראשון־לציון, שיחק כדורגל עם יעקב חודורוב, למד בבן־שמן ובתיכון מקצועי. הוריו גרו בשכירות עד יומם האחרון. הוא רכש לעצמו דירה צנועה בגבעתיים, לשם עבר עם נישואיו לסימה, מורה בחינוך מיוחד. בנם אלון, 27, מתגורר במזכרת־בתיה, עובד על הדוקטורט בחקלאות. בתם יעל, 23, נישאת לא מזמן, סטודנטית, מתכוננת להתגורר בקיבוץ.

לאחר שירות החובה המשיך בצה"ל כעוזר אורח, מדריך נהיגה. מהר מאד קיבל מינוי של מנהל הקורס, ועוד יותר מהר נחות מפקד ענף הנהיגה באותו בסיס הדרכה. אחר־כך נבחר לוועד העובדים של הבסיס. ההמשך ידוע.

מפחד להתמודד לבד. ככה אי־אפשר לעבור".

הברפלד: „את יודעת כמה זמן וכוחות צריך בשביל להזיז דבר הכי־קטן? אני לא אומר שהצלחתי. אני אומר רק שאני מנסה, ואלה דברים קשים ביותר. כולם, ובעניין הזה אני כולל את הבית הזה, כל־כך מפחדים משינויים, מפחדים שזה ירוקן מתוכן את הכוח שלהם. מרגישים בטוחים רק בדבר שהם כבר מכירים. יש אין־סוף אינטרסים שלא קשורים לעניין, וכל מיני שיקולים זרים. קשה מאד להזיז משהו. אבל אני לא מתכוון לוותר. אם ההסתדרות בכלל, והאיגוד המקצועי בפרט, לא יתאימו את עצמם לשנות השמונים – לא תהיה הסתדרות. זה פשוט מאד. הבעיה היא שכל אחד אומר שצריך לשנות, עד שזה מגיע אליו".

וזה רק חלק מהבעיה. אחרי שמבלים עם האיש כמה שעות טובות, מבינים שהבעיה האמיתית שלו זה חוסר זמן. הברפלד הוא צנטרליסט חסר תקנה, מוכרח להתערב בכל דבר, אם משום שהוא רוצה, אם משום שמביאים אותו בפניו. הקצב הוא מטורף, בעצם בלתי־אפשרי. בשעה אחת הוא עוסק בדברים הממלאים בקלות יום עבודה נורמלי של אדם אחר. ויש לו בערך 18 שעות־עבודה כאלה ביום, כל יום. הוא מגיע למשרד בסביבות שש בבוקר, ובמקרה הטוב מסיים את עבודתו בחצות. זה ביום רגיל.

„יש כאן מסורת של בירבורים"

בזמנים של דיונים על תוכנית כלכלית, או חתימה על הסכמי־שכר, הוא עובד 48 שעות ברציפות. פעם גם הגיע ל־72 שעות. מרתון מטורף, אפוף עשן סיגריות וקפה בכוסות מפלסטיק. הטלפון מטרטר ללא הרף, כל שיחה דנה בכותרות הראשיות של אותו יום. חיה, המזכירה הנאמנה, נכנסת חמישים פעם בשעה, מקרבת אליו פתק בהול המצריך טיפול מיידי. והכל, אבל הכל, קובע גורלות של עובדים. כמעט דיני נפשות.

ומאחר שזה המצב, מה הפלא שאין לאיש זמן לטפל ברצינות בשינויים הכרחיים, שיזריקו חמצן להסתדרות, וישאירו אותה בחיים גם בשנת אלפיים.

למה, חיים הברפלד, למה מוכרחים לעבוד כך? למי יש כוח להמשיך בקצב הרצחני הזה לאורך זמן? הרי בדרך זו מוכרחים לא לשקול תמיד דברים כפי שצריך, ואפילו לעשות טעויות. ואי־אפשר גם לתת לאנשים את היחס המגיע להם. מכל עבר נשמעות טענות שהאיש גס־רוח, סנוב שאינו מוכן להכניס לחדרו כל אחד. „הוא שכח מאיפה צמח, ומניין בא כוחו", מתרעמים מזכירים ארציים של האיגודים המקצועיים, שחלקם ישב בבנין הזה הרבה לפניו. „הסמכות עלתה לו לראש. הוא מעליב אנשים בפומבי. קוטע את דבריהם באמצע בגסות. מי היה מאמין שזה מה שיקרה לבחור הנחמד הזה?"

חיים הברפלד מעביר יד בשערו, מקמט את המצח, מתלבט קצת, וכסוף אומר: „יש במקום הזה מסורת של בירבורים. כל הזמן מברברים בלי תוצאות. אם אני רוצה להגיע למשהו, אני חייב לפעמים לקטוע אנשים, אחרת נשב יום שלם ונדון בעניין אחד. אז לפעמים, כשהאדם העשרים אומר את מה שכל חבריו אמרו לפניו, אני קוטע את דבריו, ואז אולי זה נראה כאילו אני קצר־רוח. הסמכות לא עלתה לי לראש, אני ממלא את תפקידי בחיל ורעדה, בודק את עצמי בשבע עיניים, מודע לחומרת הדברים שאני מטפל בהם. ודווקא משום כך אני לא יכול לבזבז זמן.

„למה מוכרחים דיון על דברים שאפשר לסגור בטלפון? רק משום שכמה אנשים, מטעמים של פרסטיז'ה והשד יודע מה, מרגישים צורך להגיד אחר־כך שהם היו בתוך העניין? יש לי סבלנות וסובלנות של ברזל, אבל לפעמים מוכרחים לחתוך. אני לא עוסק באונניזם. אני לא אגיד למישהו שהוא שותף, אם הוא לא שותף. אני לא נמצא פה בשביל לתת הרגשה טובה לאנשים. אני נמצא פה בשביל לעשות עבודה. כן, אני צנטרליסט במידה מסוימת, אבל רק במקומות שהצנטרליזם דרוש. מצד שני, אני אומר לאנשים במקומות העבודה: קחו אחריות, קבלו החלטות, אל תשחקו ראש

קטן, אל תערבו אותנו בכל דבר.

„אין מה לעשות, אני יודע שיש לי הרבה יותר יריבים ומבקרים, מאשר ידידים. זה אני. אין לי קליקות, אין לי חבורות של תומכים מאחורי. אני לא פועל בשביל שמישהו יבחר בי. ברגע שישראל יחליט שאני לא מתאים לתפקיד – למחרת אני לא כאן".

ישראל, זה כמובן ישראל קיסר, האיש, שלפני ארבע שנים היה יו"ר האגף לאיגוד מקצועי וקרא להברפלד לבוא להיות לו לסגן. „אם זה הטעם של ישראל, שיהיה לו לבריאות", אמרו אז רבים בהסתדרות. אחרי־הכל, חיים הברפלד סגר באותו זמן 12 שנים כמזכיר ארגון עובדי צה"ל, אומנם מזכיר מעולה גם על דעת יריביו היום, אבל אלמוני, די אפור, ולא חשוד כשאפתן כלפי מעלה.

אבל יש אומרים שקיסר בחר בו דווקא בשל התכונות הללו. הברפלד לא איכזב, לפחות לא את קיסר. במשך שנתיים ששימש כסגנו, כמו גם עכשיו, הוא גילה כלפיו נאמנות ללא סייג, פלוס תריצות שאין למעלה ממנה והמון אינסטיקטים בריאים בניהול משא־ומתן. היה בו, כמו גם בקיסר, משב־רוח רענן לאגף מנומנם, שלא קלט את התמורות שעברו על המשק הישראלי, ולא השכיל לראות את המנהיגות החדשה של הפועלים שצמחה ממש מתחת לאפם, ואיימה על המשך ההגמוניה של ההסתדרות.

„אסור לסמוך עליו בעינים עצומות"

כאשר נבחר קיסר כמזכ"ל ההסתדרות, במקום ירוחם משל הנצחי, הוא הוריש להברפלד את כסאו באגף לאיגוד מקצועי. הידיד הטוב ביותר שהיה להברפלד באותו זמן היה ניסיונו בארגון עובדי צה"ל. הוא בא מלמטה, מהשטח, הכיר את כל המניפולציות של ועדים ושל מזכירים ארציים. והוא היה ונשאר האיש של קיסר. וקיסר, צריך לדעת, שולט ללא מצרים בכל הקומות של הבית כרחוב ארלוזורוב. הבריזומה שלו מתגלגלת בכל מסדרון. מלה שלו זו מלה. מעט אנשים מולזלים בה. אחרי בילוי של יום כמקום ההוא, אפשר כמעט לומר שאנשים מעריצים את קיסר.

הברפלד הוא היום האדם המקורב ביותר לקיסר, יחד עם גזבר ההסתדרות. זוכרים זאת גם אלה שאינם אוהבים את הברפלד, איש בעל עוצמה משלו, שמוכפלת ומושלשת תחת כנפי קיסר.

ביוני 1984, חודשיים אחרי שהעביר את המגינים שלו לחדר היו"ר, היה הברפלד בפעם הראשונה ה"בוס", במשא־ומתן על חתימת הסכם השכר בשירות הציבורי. האווירה היתה קשה. העסק לא זז כפי שציפו. האינפלציה הגיעה ל־400 אחוז. לך דע אם תוספת של 20 אחוז תספיק, או אולי צריך לדרוש 30 אם לא 40 אחוז. בחצות הזעיק את קיסר. כשבבוקר נמצא המוצא, דיברו על כשלונו של הברפלד. היו אז שאמרו: „שישראל יראה במי בחר".

אבל התמונה לא חזרה על עצמה. הברפלד תפש תנופה אדירה באמנות המו"מ. היום אומרים שהגיע לרמה של מקצוען. תמיד הוא מתייעץ עם קיסר. בקפה הבוקר המפורסם הם מגבשים את היעד, קובעים קווים אדומים. הלל דוראי, הממונה־הפורש על השכר באוצר, אומר שהברפלד יודע היטב כיצד להגיע ליעד. „למרתי להעריך אותו. יש בו גמישות. הוא לא הטיפוס של עסקן הסתדרותי מקובל. הרבה פעמים הוא קיבל החלטות לגופם של דברים, וזה לא דבר מקובל אצל החבר'ה האלה. ראיתי את חיים יותר מפעם אחת

ספורט עם הבעל של שושנה

בשלוש אחרי־הצהריים, בעיצומו של המאבק על התוכנית הכלכלית והסיוע לקופת־חולים, מוצא חיים הברפלד זמן לרדת לקומה השלישית לדיון על ספורט. נתן אלמוזלינו, "הבעל של שושנה" (שרת הבריאות), שהיה פעם גזבר ההסתדרות, יושב בראש שולחן עמוס סנדוויצ'ים על מגש פח, ביסקוויטים בגיל ההסתדרות, וכוסות פלסטיק. סביב השולחן מידגם של פעילי [illegible] משפטים בחליפות [illegible] (אוכלים [illegible] מעל הסנדוויץ'), מול נתן וחבריו בחולצות [illegible] [illegible]

מקבל החלטה נגד הצד שלו, ועומד מאחוריה".

רוואי סרב לפרט באילו מקרים מדובר. לא קשה לנחש שלפחות אחד המקרים הללו היה מאבק האחיות. אם יש ביקורת כלפי הברפלד, היא מתמקדת במה שאחד מבכירי האגף מגדיר כ„מאבקם של הברפלד וקיסר בהסתדרות האחיות, ביו"ר שלו כרמ־יה פדן, ואולי אפילו באחיות כולן". בכירים בהסתדרות זועמים על הגיבוי בדיעבד שקיבלו האחיות משני האישים הבכירים, כאשר החליטו שכרמ־יה אינה מייצגת אותן, והקימו ארגון עצמאי, שכמוהו כהינתקות מההסתדרות. היה בכך תקדים מסוכן.

אומר בכיר בהסתדרות: „למעשה, הברפלד הכשיל את כרמ־יה, וכשזו אכן נכשלה הוא קיבל מיד החלטה ללכת עם הצד המנצח – אילנה כהן שהנהיגה את המאבק. אותו הברפלד שלחץ על כרמ־יה לא להחריף את המאבק, הבטיח הבטחות, ניסה למתן את הדברים. כרמ־יה אמרה כל הזמן: בשטח רוצים מאבק רציני. הברפלד אמר לה: תמתני, תרגיעי, תראי שיהיה בסדר. היא קיבלה את דבריו. בסוף היא נשארה בחוץ, ואילו הברפלד ניהל את המו"מ יחד עם אילנה כהן וחברותיה, שלמעשה פרשו מן ההסתדרות".

הלל דוראי: „במו"מ עם האחיות הברפלד גילה אומץ לב ציבורי והתנהגות אחרת מזו שמכירים. הוא קיבל כמה החלטות קשות ביותר, חלקן נגד האחיות, חלקן נגד ההסתדרות שהוא ייצג. אבל תמיד הוא עמד מאחורי ההכרעות, ווה מה שהביא בסופו של דבר לחתימה על ההסכם".

הברפלד: „האירוע של האחיות היה יוצא־דופן. ההסתדרות היתה נגד העובדים, וזו תופעה חריגה. השביתה נמשכה הרבה זמן בגלל חולשת הממשלה, לא של ההסתדרות. חייבים היו לקבל כמה החלטות קשות על־מנת לסיים את הסיכסוך".

באגף לאיגוד מקצועי יש היום מספר מזכירים ארציים שלמדו את הלקח: כשיגיע הסכסוך אל שורותיהם – לא כדאי לסמוך בעיניים עצומות על העצות של הברפלד. עובדה, כרמ־יה מסתובבת היום בלי ג'וב. זה לא בדיוק מה שהיו רוצים שיקרה להם.

„בלי סנדוויצ'ים כבר לא מפגינים"

בינתיים שולטת ההסתדרות במאבקי־העובדים, כמעט ללא חריגים, גם באותם מוסדות ומפעלים הנשלטים בידי ועדים עתירי־כוח. השילוב של מזכ"ל עממי ופופולרי, יחד עם מספר 2 – חברה'מן שמדבר עברית שכולם מבינים, סוגר עניינים מהר, מכניס בדיחות בשביל החבר'ה, וטופח על הכתף בסטייל המוכר משירות מילואים – עובד היטב. יש מעט יוזמות פרטיות של עובדים. אין התמרדויות. הכל מוכתב מהקומה הרביעית והחמישית.

ביום רביעי שעבר, אחרי שההסתדרות הסכימה לפיחות ולעיקור תוספת־היוקר, אחרי שהעתונים בישרו שהמשכורות תישחקנה, ניתן היה לצפות להתפרצויות של ועדים, אולי אפילו להנפת כרזות מחאה על הרשא שלפני בית הוועד־הפועל. אך מלבד צעקתו של קיסר „נבלות נבלות, רימו אותנו", כלום. שקט. אפשר לעבור הלאה. תוכנית כלכלית שמגדילה את הפערים בין עשירים לעניים, שנותנת יותר לחזקים, לוקחת מהם יותר מאשר נותנת – מתחלקת כמו חמאה על גב השכירים.

הברפלד: „כן, התוכנית מגדילה את הפערים. אנחנו יכולנו רק להלחם שלא יפגעו יותר מדי. הבעיה היא שהחברה לא מגיבה. בכל מדינה אחרת כבר היינו רואים רבבות אנשים יוצאים לרחובות, למאבק נגד המגמות של הממשלה, לפחות כפי שהיו בהתחלה. רק בישראל הכל צריך להיות מאורגן. אם אתה לא מעמיד לרשות האנשים אוטובוסים, אומר להם בדיוק איפה יאספו אותם, מכין להם סנדוויצ'ים ודואג שתהיה גם שתיה חמה – איש אינו יוצא. הפכנו לחברה של אנשים אדישים, אגואיסטים. כל אחד דואג לעצמו. לפעמים, כדי להשקיט את המצפון אומרים: צריך לעזור לחלשים. זה נורא. אנחנו עוד עוזרים. ואנחנו, אולי, היחידים".

השגעון הגדול ביותר של הברפלד נמצא מעבר לארבעים שעות עבודה בשבוע. בהקשר הזה הוא זורק קצת פילוסופיה־בגרוש על החיים הקצרים והחולפים, ושחייבים לנצל אותם גם בשביל להנות קצת.

יש לך עם מי לצאת למאבק על העניין הזה?

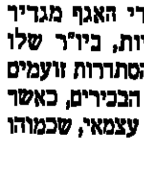
„אני מקווה, אני לא בטוח".

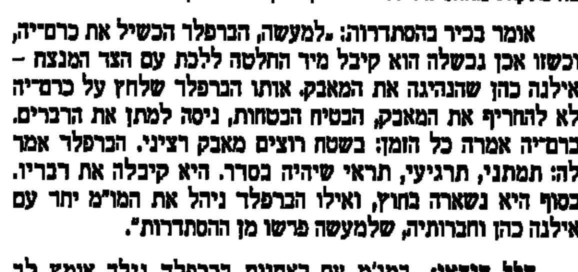
ואתה? הרי ביומיים תגמור מכסה של שבוע...

„העבודה זה הסם שלי. אני לא יכול אחרת. אין לך מושג כמה אני נהנה בעבודה. אבל לא כולם כך. חייבים לתת לאנשים אפשרות גם להנות מן החיים. לא רק לעבוד".

לפני 66 שנים הגה טרומפלדור את הרעיון להקים בארץ הסתדרות עובדים. הוא לא חלם שיום אחד יילחמו שם על זכות החברים לנפח מנגל עוד חמש שעות בשבוע.

ומצד שני, אולי כך מתאימה עצמה ההסתדרות לשנת אלפיים. ■

הספר מבוורלי־הילס

ג'וֹזֶה אֶבֶּר, בן של פליטי־שואה, היום ספר־צמרת של כוכבות הוליווד. בראש אחד עם ליז טיילור, גולדי הון, אלי מקגרו ומי לא, אחרי שפארה פוסט גילתה אותו. ביקור משפחתי בישראל. מרגיש כאן כמו בגן־חיות. מגחכים עליו ברחוב. אז מה אם הסמל המסחרי שלו זה כובע בוקרים וצמה? אבל הוא גם חכם ומצליח ועשיר, שבלוס־אנג'לס מחלק אוטוגרפים כמו כוכב.

מאת אירית רותם
צילום: שמואל רחמני

וקי שרוני, שם שהולך ונמוג מהתודעה התל־אבי־בית, צף ועולה בסוויטה שבקומה ה־16 של "הילטון" תל־אביב. ג'וזה אֶבֶּר, הספר האישי והאקסטרוואגנטי של כוכבות הוליווד, מזכיר את שמו של מי שהיה פעם ספר־הצמרת של הכוכבות הישראליות.

שרוני, כבר שנה־וחצי בלוס־אנג'לס, חלש על מספרה עסוקה בצפון תל־אביב, לא רחוק מכיכר המדינה. גילה אלמגור, עפרה חזה, תמי בן־עמי – הן רק כמה שמות מתוך רשימה גדולה ומפוארת של מי שהיו לקוחות שלו. המספרה של ג'וזה אֶבֶּר ממוקמת בבוורלי־הילס, בלוק אחד מרודיאו־דרייב. שלושים ספרים עובדים שם לפי ההנחיות שלו. הוא אישית מעצב את התיסרוקות רק לראשים מיוחדים – הקליינטיות שהן גם חברות טובות שלו. כמו למשל ליז טיילור, פארה פוסט, ויקטוריה פרינסיפל, לינדה גריי, פיה זאדורה, שר, אלי מקגרו.

במסיבת הפרידה מיוקי שרוני שנערכה לפני שנה וחצי במועדון לילה תל־אביבי, אמר כוכב הערב, רגע לפני הוליווד, שההחלטה לעזוב הכל ולנסוע מתבשלת אצלו כבר כמה חודשים. זה קרה לו מאז חזר מחופשה בלוס־אנג'לס. „הכירו לי את ג'וזה, הספר של המפורסמות. אני כנראה הולך לעבור אצלו, הוא אמר לי שאם אבוא ללוס־אנג'לס יש על מה לדבר. במספרה שלו פגשתי את ויקטוריה פרינסיפל. כשג'וזה טיפל בה – הרגשתי שהוא זה אני, וויקטוריה היא עפרה חזה", אמר אז שרוני. המילים שלו שצוטטו כמקומון של "מעריב", הגיעו עד לוס־אנג'לס.

עכשיו בסוויטה ב"הילטון" תל־אביב, ג'וזה אֶבֶּר, שהגיע לביקור משפחתי קצר, מרגיש צורך להעמיד דברים על דיוקם: „כששמעתי מה שכתבו כאן, לא אהבתי את זה. אני לא הבטחתי ליוקי שרוני שיעבוד אצלי. הוא בא אלי וסיפר שהיה רוצה לעבור ללוס־אנג'לס, ושאל אם אני צריך מישהו. אמרתי לו:

(המשך בעמוד הבא)

ג'וזה אבר מול הראי ב"הילטון" תל־אביב ועל כריכת הרב־מכר שלו: „התיסרוקת שתתאים לפנייך, ולאורח חייך."

הבלונד של גולדי הון הוא לגמרי טבעי, אלי מקגרו מתקלחת כל בוקר וטובלת באמבטיה כל ערב, וויקטוריה פרינסיפל מתלבשת גם כדי למצוא חן בעיני הגבר שלה.

תמונות מהרב־מכר, פארה פוסט (למעלה), ויקטוריה פרינסיפל (מימין) ואלי מקגרו (משמאל) עם הספר שלהן: לפני העיצוב הן עוונות על שאלון.

(המשך מהעמוד הקודם)

כשתעבור לכאן תבוא לראות אותי. אחרי כמה חודשים הוא הגיע. הסברתי לו שקודם הוא צריך לקבל את הרשיון לעבוד במקצוע, ואם אצטרך מישהו – אפנה אליו. שמעתי שהוא עובד באיזושהי מספרה בעיר. אין לי שום דבר אישי נגדו, להיפך, הוא בחור נחמד מאד וספר טוב. אבל בינתיים אני לא צריך אף אחד, אולי עוד אצטרך, אולי הוא עוד יעבוד אצלי".

בינתיים, המרחק בין שרוני לאֶבֶּר הוא אולי כמו המרחק בין כיכר המדינה לבוורלי־הילס, כמו המרחק בין עפרה חזה לויקטוריה פרינסיפל. גם בתיה ועליזה, שעבדו במשך שלוש שנים אצל ג'ווה עד שהפכו לעצמאיות (בלוס־אנג'לס), לא אפופות כנראה ביותר מדי אבק כוכבים. אפילו שסטיבן שפילברג, מסתפר אצל עליזה, שהתחתנה עם מפיק וידאו מצליח. אצל בתיה ועליזה, מספרים ישראלים שחוזרים משם, שומעים יותר עברית מאנגלית. הווי ישראלי בתוך תפאורה אמריקנית. מספרה משגשגת ופורחת שהפכה למקום מפגש לשוחרות הסטייל ממוצא ישראלי.

„אני מאד מחבב את בתיה ועליזה. אנחנו חברים עד היום. הן מצליחות מאד", מפרגן להן ג'ווה אֶבֶּר, שפותח ראיון ראשון לעיתון ישראלי במונולוג מחאה נגד המנטאליות הפרובינציאלית, המאפיינת רבים מבין אלה שבהם הוא נתקל כאן. הרחוב הישראלי, מתברר, לא נשאר אדיש למראה האיש החובש תמיד כובע קש מסוגנן, שמונח על רעמת שיער בהיר הגולשת כמעט עד למותניים. בדרך כלל הוא קולע את השיער לצמה שמשתלשלת על הכתף. בלוס־אנג'לס, הכובע והצמה הם הסמל המסחרי שלו. בתל־אביב – מקור להערות מעליבות וצחוקים, לפעמים פרועים. הוא לא רגיל לזה.

ג'ווה אֶבֶּר, שמבלה עכשיו חלק גדול מזמנו בנסיעות ברחבי העולם, אומר שרק בישראל נותנים לו להרגיש כאילו נפל מהירח. „תהיו יותר פתוחים, תנו לאנשים להיות מה שהם, אל תשפטו אותם רק לפי המראה, תכירו אותם קודם. או מה אם יש לי כובע ושיער ארוך. אבל אני גם חכם ומצליח ועשיר. למה אנשים כאן מסתכלים עלי ככה? אני מרגיש כאן לפעמים כמו בגן־חיות, כמו חשור שבכל רגע הולכים לעצור אותו. בשום מקום אחר בעולם אני לא מרגיש ככה. אתם צריכים ללמוד להיות יותר סבלנים לאחרים, לדעת לקבל את האינדיבידואליות שלהם ולא להעליב ולהראות באצבע, רק בגלל שמישהו לא דומה לכם".

טיול ליילי עם ג'ווה בסימטאות יפו העתיקה מספק את ההסבר להרגשה הלא־נעימה שלו. אחרי ארוחת־ערב על טהרת הקוסקוס והממולאים עם בני משפחתו והחברים, אצל מרגרט חייר שפתחה את המסעדה שלה לכבוד ג'ווה, הולכים ברגל מכבר השעון עד לאיזור הגלריות. לעומת הישראלים המעטים שמסתובבים שם ומגחכים בקול רם על "הפיאה שהבחור חובש" – קבוצת אמריקאים שמסיירת בשטח, מגיבה בהתרגשות מאופקת. הם ראו אותו בטלוויזיה ובעיתונים, יודעים במי מדובר, נותנים לו את הכבוד השמור למפורסמים.

הביוגרפיה של ג'ווה, שהפך לדמות מפורסמת בארה"ב, כוללת ילדות בצרפת וגרמניה, וקריירה מבטיחה בפריס שנינטשה לטובת קריירה מוצלחת יותר בהוליווד. בן 38, נולר בניצה שבדרום צרפת, הצעיר בשלושת ילדיהם של פליטי שואה יהודים ממוצא פולני, שחיו בברלין עד שהנאצים הבריחו אותם משם. אחרי המלחמה, כשהיה יוסף־ג'ווה בן 13, חזרה המשפחה לברלין. אחיו הבכור, הנרי, רופא־מהפנט, חי שם עד היום. אחותו, אסתר, עלתה לארץ לפני 20 שנה וגרה ברעננה עם בעלה הישראלי ושלושת בניהם. כמעט כל בני משפחתו נמצאים בארץ. ג'ווה לא הלך אחריהם. כבר בגיל 12, הוא אומר, כל מה שרצה זה להיות קצת שונה מאחרים. התלבש אחרת, גידל שיער, וחלם לחדור איכשהו לעולם השאו־ביזנס.

יום אחד התחיל לספר את אמו ואחותו. הן אהבו את התיסרוקת החדשה שלהן. כך הבין שהוא נולד למקצוע הספרות. בזמן שילדים אחרים שיחקו בחוץ כדורגל, הוא שיחק בשיער. החליט לוותר על בית־הספר והתחיל לעבוד כשוליה בסלון התיסרוקות של מלון "הילטון" ברלין.

אביו התנגד. אמו עמדה תמיד לצידו, האמינה בו, תמכה, עודדה ולאחר פטירת אביו גמל לה כשהביאה ללוס־אנג'לס, פינק אותה בלי גבול בשנותיה האחרונות, הרעיף עליה מכל־טוב אמריקה). חמש שנים עבד ג'ווה במספרת "הילטון" ברלין, עד שנקרא להתגייס לצבא הצרפתי (בגלל אזרחותו). שנה וחצי ישב עם יחידתו בעיירה קטנה על גבול צרפת־גרמניה. גם בצבא היה ספר. כשהשתחרר מהמדים נסע לפריס, התקבל לעבודה בסלון גדול ומפורסם, כנה לעצמו קליינטורה מכובדת, והתחיל להתפרסם בזכות עצמו. יום אחד החליט לראות אמריקה. נסע לבלות שם חופשה שנתית, והתכוון לחזור לפריס, „אבל לוס־אנג'לס עשתה לי משהו כלכ. פשוט התאהבתי בעיר הזאת, באנשים שמחייכים אליך ברחובות. הבנתי שרק שם אני רוצה לחיות".

חזר למספרה בפריס, הודיע שמתפטר, מכר את כל מה שהיה לו, אסף את החסכונות, חזר לקליפורניה: בלוס־אנג'לס לא הכיר אף אחד, לא דיבר את השפה, אבל נשאר כי האמין שזה הגורל שלו. החברים בפריס היו בטוחים שהשתגע. שום בנאדם נורמלי, הם אמרו לו, לא עוזב קריירה משגשגת לטובת הבלתי־ידוע.

זה היה לפני 12 שנה. ג'ווה אֶבֶּר, בן 26 ועם 6,000 דולר חסכונות, נחת בהוליווד מתוך חשבון שיוכל לחיות בערך חצי שנה בלי לעבוד. היה בטוח שיחטפו אותו הרבה לפני שייגמר לו הכסף. זה לא קרה. „חשבתי שאם אני בא מפריס, כל הדלתות ייפתחו בפני. לא הלך לי בקלות כמו שחשבתי. עברתי בין המספרות, אבל בכל מקום שאלו אותי: 'יש לך קליינטורה?' כשאמרתי: לא, רק עכשיו הגעתי מפריס, אמרו לי: מצטערים, בלי קליינטורה לא ניקח אותך. רק אחרי חצי שנה, כשהכסף כבר נגמר לי, מצאתי מספרה בבוורלי־הילס שקיבלה אותי לעבודה. בתת־ההכרה ידעתי שביום שמישהו יתן לי צ'אנס, אני אצליח. צדקתי. הנשים תיכף אהבו אותי. עברה שמועה בבוורלי־הילס שהבחור הצרפתי פשוט טוב. תוך שנה

(המשך בעמוד 32)

יהונתן גפן

צהוב בעיניים

שוב אנחנו בנתניה. נתניה שהיא משל על הארץ, שהיא משל על העולם, שהוא משל על מצבו של האדם, עם או בלי פנחס וחבצלת. נתניה בחורף – שתי מלים שממש לא רוצות להיות זו ליד זו, נתניה והנמשל שלה – ארצנו שהיא כולה ארץ של קיץ, להוציא אולי את ירושלים, משום שקר הולם כל מה שקדוש.

קודם כל – הצהוב הזה. כל־כך הרבה צהוב בעיר הזאת, שהמהלך בה מרגיש כפרפר שתעה על חולצה של "מכבי". הכסאות, השולחנות, הסככות, בתי הקפה, המסעדות – הכל פלסטיק, הכל זמני, הכל צהוב עד עמקי נשמתו. וכמובן – השמש שגם היא נראית כמו קישוט פלאסטי צהוב מעל ככר העצמאות. ופתאום חורף, חורף צהוב.

„יה אללה קרטיב לימון," צועק ארגז מתוך הגשם.

זה מוזר, כל הצהוב הזה בחורף, מראה סוריאליסטי, כמו הויקינגים האלה שמתרחצים עירומים במי־קרח, ונותנים להם כבוד. וכמה צהוב! כאילו ראש־העיר כינס את המועצה ואמר: „בעיר הזאת – רק צהוב, ומי שיחרוג מהצהוב יחטוף." ועכשיו יש גם מידרחוב, שמוציא את כולם סופית מהבתים העצה, בעיר הזאת, שממש כמו עפולה רוב הבתים שלה מחוץ לעיר.

המידרחוב הוא רחוב שאתה יכול לדרוך עליו, והוא משתרע מהטיילת ועד לאמצע כביש הרצל, אותו הרצל חורפי שנשען על גשרים סגריריים, וחזה לנו תקומה בארצנו או באתיופיה, אבל בטוח שהוא מעולם לא חזה באתיופים בלובי של מלון לחוף נתניה, האוטופיה הצהובה שלנו, שהיא כולה פרי דימיוננו, הדימיון שהולך ונהיה מידרחוב משעה לשעה.

„יה אללה, לימון, שוקולד," צועק מוכר הגלידות בחוץ.

ואני לא אתפלא אם גם אראה פה אבטיחים בינואר.

או מציל בחוף, שעומד לבד וצועק „הצילו!"

שורות ישרות של בתי קפה ובתי גלידה, צהבי־פלאסטיק נחמדים שלי. מכל מקום צהוב בוקעת מוסיקה אחרת של קיץ, בהתעלמות גמורה מהברקים והרעמים, ומהרוחות העזות שאמורות, לפי התחזית האחרונה, להשפיל את שפלת החוף כהוגן. הרסטורנים הענקיים, שהפורטוריקנים בניו־יורק שרויים אליהם כאל סמל לאומי, מתחרים בנתניה זה כמה, וכל השירים הם שירים של חמסין, כבר, מאמסטרדם עד ח'ביץ' בויס", אבל ג'קי מקייטן כל השנה בתמונה.

ועוד משהו צהוב – כל התיירות שבאו מארצות הקור אל חלוננו. מהולנד, משוודיה, מדנמרק, מגרמניה – אלף בלונדיניות שהגיעו לנתניה, רק אלוהים יודע למה ואיך, וכנראה שמזג האויר המחורבן הזה נחשב במקומות שלהן ליום שיגעון. לפיכך, הן מתהלכות להן ברחוב הרצל ובטיילת, במכנסונים וחזיות, פרופות תחת חסרות־בושה, מחפשות את מה שהציעו להן בעיסקת החבילה שסיסמתה "בעקבות השמש לנתניה", אם כי "בעקבות העכוז לארץ התפוז" היא פרסומת מתאימה יותר לדעתי.

„לא קר לכן?" שואל מקומי שזוף וענוד חי על צווארו, ומיד עובר לאנגלית של בוק ג'ונס: "יו נו קולד אהז"

„נו," אומרת ברטה מריסלדורף.

„וואר יו פרום?"

„ג'ארמני, אנד יו?"

„נתניה. יו וונט מי שואו יו נתניה אהז?"

הצעירה מצליחה להסביר לו שהיא ממהרת, ונפרדת ממנו לשלום.

היא רק מתרחקת שלושה צעדים והמקומי אומר: „נאצית."

ועובר לצד השני של המידרחוב, מחכה לצהובה הבאה.

והזמן הגשום שבו הוא מחכה הוא זמן טוב להפריך את מיתוס השוודיות־שאוהבות־שחורים. למרות שזאת תהיה כנראה מכה קשה לתיירות, לא דובים ולא שוודיות אוהבות שחורים, אתם מבינים, גם אני די שחור, בעיקר מבפנים, ופעם שאלתי נערה שוודית בלי בושה, כי אז הייתי בגיל של חוסר הבושה: „תסלחי לי אבל זה נכון שאתן השוודיות מעדיפות גברים כהים?"

„בולשיט," ענתה הצהובה, „אנחנו אוהבות רק את מה שאנחנו לא יכולות להשיג כמו כולם." התשובה הזאת מצאה חן בעיני, אז, ומשום כך אני זוכר את השיחה הזאת, בה נשבר אותו מיתוס נפלא שהביא כל־כך הרבה אחים שלי לשטוקהולם, שלא על מנת לקבל פרס, מתוך אמונה שצהובה שתראה אותם, תידלק עליהם, כמקובל, וכך יעבירו כמה לילות צהובים, ואולי גם כחולים, ויחזרו לארץ, וינשקו את מרוחובותיה.

והנה הגשם הופך למבול, מרטיב שערות וחולצות טריקו מינימאליות.

השוודיות הן באמת מראה מלבב עכשיו.

וגם הגרמניה לא רעה. היא עוד לא נולדה כשזה קרה.

העיר מתנהגת קיץ, אבל מרגישה חורף.
היא משתעלת. נוזלת. וקר לה כל־כך.
אני לא אתפלא אם זה יגמר בסינגפור.

אתה מחפש קפה אחד חורפי, חם ולא נוזל. אין דבר כזה. אפילו הפאבים, שנראים כל־כך בריטיים מבפנים, שולחים החוצה זנב צהוב של כסאות פלאסטיק חצופים, כאילו להרגיז את החורף. בפתח אחד הפאבים הללו תלויה מודעה: „הערב! אנטה פלאלי! התחת של המדינה! בתצוגת תחתונים מדהימה!"

ואיפה תדגמנו תחתונים בחורף אם לא אצלנו בנתניה? ואין פה חורף, רבותי, זה רק בראש שלכם. תעצמו את העיניים ותרגישו צהוב וחם, בתחת של המדינה, ויש לנו מדינה נפלאה, מדינה פלאלי! עם פריחה כלכלית ועליה המונית, או אולי כלכלה המונית ועליה פריחתית, אני כבר לא זוכר איך אומרים את זה. והשוודיות אוהבות שחורים, על זה בכלל אין ויכוח.

ויהיה טוב, רק צריך לדעת לחלום בצהוב.

אהוד יערי, כך הוא דיבר במשטרה

(המשך מעמוד 8)
חשבון החסכון שלי. לא נתתי לה זכות חתימה כדי שלא תפיל אותנו פעם נוספת. זה היה בעצם הרגע שממנו והלאה אני ידעתי שאני האחראי היחידי בבית לכל מה שיקרה ושאין עם מי לדבר".

חרד חוזר ליום הרצח:

– האם שוחחת אי־פעם עם הגברת מלבסקי טלפונית? האם התקשרה אליך לטלוויזיה לחפש כתובת של רעייתך?

„לא זכור לי", משיב אהוד. נזכורנא, שהיתה זו חוה יערי שסיפרה לחוקריה כי מלבסקי חיפשה אותה באמצעות אהוד.

– ואם היתה שיחה כזו, היית זוכר?

„לא בהכרח. אני מקבל עשרות טלפונים כל יום. אם מישהו צלצל וביקש לדעת מה מספר הטלפון בבית, נתתי. זה קרה הרבה פעמים, שכן גרנו בדירה שכורה והטלפון לא היה על שמנו".

עכשיו מזכיר חרד לאהוד, כי זה עתה אמר לו שמאז המקרה „מנקר לך לילות, ולילות לא ישנת".

– למה כוונתך? – שואל חרד.

„כוונתי" – מסביר אהוד – „שמאותו רגע שנודע לי שהמנוחה היתה אמורה להפגש עם חוה, הייתי במצוקה איומה מפני שחששתי שבאיזו שהיא דרך האוטו שלי אולי קשור. ולא יכולתי להאמין שאשתי, שנשבעה ונשבעה שאין לה שום ידיעה... מפני שאני הרי לא מאמין לה בשום עניין. הטריד אותי מדוע, לפי מה שידעתי, חוה לא הלכה להלוויה או לשבעה. ביקשתי ממנה למסור למשטרה, אחרי שהוזמנה פעם, כל מה שהיא אולי לא רוצה להגיד לי. כשהוזמנה בפעם השניה היא אמרה לי שסיפרה הכל, והכל בסדר, וסיפרה גם לי מה סיפרה ואז נגמר העניין".

„אני רואה באביבה את האסון, כשלימדה את חוה לחיות חיי רמיה ולרדוף אחרי הרוח".

חרד שואל את אהוד אם מוכרים לו החברים והחברות של אשתו והוא נוקב בשמם של בני הזוג גרנות. כמו כן יש לה חברים בחוג לאסטרולוגיה. חרד מעוניין בבני הזוג. „הכרתי אותם מקרוב באופן אישי", מספר אהוד, „אך ניתק אתם את היחסים לחלוטין מן הרגע שבו נתגלה לו, לתדהמתו, כי מאחורי גבו הוליכו את אשתו כאף לתוך עסקי בורסה שגרמו למפלתה. „מאז שנים, לא יודע כמה, ברור לי שהגברת גרנות – בעלה איש נאיווי וקשה־יום – היא אשה מסוכנת לכל הנתקל בדרכה. היא ניסתה להונות את חוה, שנתנה בה אמון...".

כשהסתבכה אביבה גרנות עם כספי הסתדרות הרוקחים ניסתה לקבל מחוה ומאהוד את חסכונותיהם... „אני אינני מדבר אתם כבר חמש שנים, מסרב להפגש, להחליף מלה בטלפון. אני רואה בה, באביבה, את האסון שירד על חוה, בשעתו, כשהפסידה את הכסף ובכל השיטה שלימדה אותה לחיות חיי רמיה ולרדוף אחרי רוח".

– האם חשדת בזוג גרנות, שיש להם קשר לפרשת מותה של מלה מלבסקי?

„אני לא חשדתי. אני רק הינחתי והייתי רחוק מלהיות בטוח במשהו, רחוק מאוד... שאם חוה תיכשל, הם יהיו האחראים. אני ידעתי שחוה פיתחה תלות נפשית בגברת גרנות והיה ברור לי שבשום מקרה ובשום צורה חוה לא מסוגלת לעולל רע בזדון. לכן אותה חרדה עמומה שקיננה בי, שמא האוטו ניתן למישהו, הובילה את מחשבותי אליה, אל אביבה, אבל לא מעבר לזה".

חמישה ימים לאחר מסירת הודעה זו, כשמסר אהוד יערי את עדותו הנוספת, הוא עתיר לגולל על אביבה גרנות אחריות נוספת להדרדרותה של אשתו. חוה הכירה את אביבה, סיפר, ב־1978, כשעות ניהלה בוטיק במרכז „כלל" בירושלים. „ויוי באה אליה כלקוחה גדולה ומאותו יום החלה להשתלט על נשמתה של חוה, קשרה אותה אליה בקשר של תלות ולימדה אותה שמירמה וכחש כלפי הבעל, זו דרך חיים מקודשת. זה היה רקע האסון הגדול שירד על משפחתי

ומאז ועד היום. עדים חברי הקרובים ובני משפחתי שתמיד אמרתי כי האשה הזו לא תנוח ולא תשקוט עד שתהרוס את כולנו.

„היא עסקה עם חוה, כפי שנודע לי רק לאחר מעשה, בסחר במניות בבורסה, שהוליך את משפחתי לנפילה והיא זו, שביום בהיר אחד, בינואר 1981, באה להודיע לי שאשתי הפסידה כספים רבים. עד אותו תאריך אשתי היתה האחראית היחידה והבלעדית לכל העניינים הכספיים של המשפחה. פקידי הבנק אפילו לא הכירו אותי ונדמה לי שאפילו זכות חתימה לא היתה לי. הכל היה בידי חוה מיום נישואינו. אחרי שויוי סיפרה לי, בנוכחות בעלה, אבי, על מעללי אשתי, היה לויוי העוז לצאת אתי ועם בעלה לטיול של אנשי הטלוויזיה שהובלתי למצרים ב־1.2.81 וחוה עזבה את הבית לחרשים ארוכים.

„חוה סיפרה לי שויוי הונתה אותה לכל אורך הדרך, סחטה ממנה כספים בטענות שקר".

„מאותו יום נחתה עלי ההכרה שויוי היא סכנה איומה ובמשך השנים שחלפו מאז תמיד אמרתי שהיא תהיה חורבני. באותו רגע גם ידעתי שחוה במשבר נורא וגם אני אחראי מכאן ואילך לילדי ואין על מי לסמוך, לכן ניסיתי, לצערי, ללא הצלחה, לנתק את קשריה של חוה עם ויוי. סרבתי מאז להחליף מלה אתה מטוב ועד רע, קל וחומר להכניסה אל ביתי. כמו כן התברר לי במאוחר בתמימותי, שויוי מעלה בכספי איגוד הרוקחים בירושלים והיא ניסתה לסחוט ממני כספים שהיא נדרשה להחזירם, בכך ששלחה את בעלה שסיפר לי כי הכניס בחורה להריון והוא מבקש ממני את דמי ההפלה ודמי השתיקה של הבחורה. חוה סיפרה לי אז שויוי הונתה אותה לכל אורך הדרך, סחטה ממנה כספים בטענות שקר... אלא שחוה חזרה אחרי תקופה לחברות עם ויוי שהתנהלה מאחורי גבי, הואיל והתנגדותי היתה ידועה לכל".

הוא הודה, כי חוה ביקשה אותו ב־10 במארס 1985 להשאיר לה את ה„סובארו" שלו, כי עליה לרדת לתל־אביב לפגישה עם חברה וה„סובארו" נוחה ובטוחה יותר. בשחזור לאחר מעשה, הבהיר אהוד, נודע לו כי גם למחרת היום, 11 במארס, ירדה לתל־אביב ב„סובארו". בתשובה לשאלותיו של סנ"ץ שגיא חזר על פרשת איזון גלגלי המכונית וכיצד נודע לו שהוחלפו בה צמיגים. החוקר התעניין גם בכיסויי המושבים:

– האם תוכל לפרט באיזה צבע היו הכיסויים ומה קרה להם? אהוד לא זכר את צבעם אך זכר שהוחלפו. הוא הבחין שצבע הכיסויים חרדל ושאל את אשתו למה החליפה אותם. חוה השיבה לו, אמר אהוד, שקיבלה במתנת מסוכן הביטוח שלה.

– האם גילית כתמים כלשהם במכונית ה„סובארו" הלבנה ואם כן, כיצד ובאלו נסיבות?

„שאלתי למקורם של הכתמים, אם היתה תאונה ואם זה דם. היא צחקה והשיבה בביטול".

„לאחר זמן ואחרי שראיתי את שם אשתי בעתון בחקירה הראשונה, במארס 1985, לקחתי את ה'סובארו' לטיפול בתחנת הדלק של בית־הכרם מאחורי קפה 'סמודר' ובפתחנו את מכסה המנוע, הפועל הערבי הפנה תשומת לבי למה שנראה ככתמי חלודה, דהיינו כתמים בצבע חום, שהיו על מסילת ניקוז המים, מצד ימין של המכונית. שפשפנו את זה באצבעות והפועל שאל אותי בצחוק אם עשיתי תאונה. עניתי לו בשלילה. גמרנו את הטיפול או רחיצת המכונית וחזרתי הביתה". אהוד חזר גם בתשובה לשאלת סנ"ץ שגיא ואמר כי שאל את חוה – הוא לא ידע לומר מתי היה הדבר – למקורם של הכתמים „אם היתה תאונה ואם זה דם. היא צחקה והשיבה בביטול".

לא היה פלא בדבר, שאהוד יערי קידש מלחמה בחבריו למקצוע התקשורת, בעתונות הכתובה, לאחר

שחש על בשרו מה משמעותו של פרסום שלילי. מבחינה ציבורית גילה אהוד נחישות־החלטה ראויה לכל שבח: תרף החשד שקציני משטרה הביעו ללא הסתייגות, שהוא חשד זה מכבר שמשהו שלא כשורה עבר על אשתו ולמרות היחסים המעורערים בינו לבין אשתו, ניצב לצידה, לפחות כלפי חוץ, לא הפסיד כמעט אף ישיבה של בית־המשפט שבו נשפטה אשתו על רצח, שוחח עם אשתו בהפסקות ולפני תחילת הישיבות, שיתף פעולה עם סניגוריה ולא היסס למתוח ביקורת על עתונאים שסיקרו את המשפט ושלדעתו „לא הבינו" מה הולך.

חוה יערי דיברה על בעלה במלים חמות ובמלים דוחות לסירוגין. היא סיפרה במשפט כי היה הכתף שלה, המשענת, פותר הבעיות, חכם, אדם שעשה חיל בעבודתו, שהצלחתו הביאה לה סיפוק והצדיקה ויתור מצדה על קריירה משלה. מצד שני הביעה צער על שלא היה מוכן לשמוע אותה, כערותה, ב־11 במארס 1985, יום לאחר מותה של מלבסקי והיא חשבה שלו האזין לה לא היתה מגיעה לספסל הנאשמים. היא נטתה להסכים עם דברי אביבה גרנות, שאהוד פועל נגדה, מסית נגדה, מלשין נגדה.

הפרסומים התכופים והרעשנים בעתונים על מהלך החקירה הביאו את אהוד לנקיטת עמדה חריפה ביותר. כמעודכן בעליל בפרטי החקירה ובהודעות שמסרה למשטרה, כמעורב בפרשה בסביל – הרי הוא ידע זה מכבר לפחות את העובדה, שחוה אשתו החליפה את צמיגי מכונית ה„סובארו" שלו בלי להסביר את המעשה – מחה נמרצות על הפרסומים אך לא היה לאל ידו למנוע את הדבר. על כל פנים, כל עוד ה„הדלפות" עלו בקנה אחד עם מה שחוה אמרה במשטרה, התקשה מן הסתם להגיב.

„העתונות אצה־רצה ליצור סיפור דימיוני שבו אין לדמויות שבכתב שום קשר לאנשים במציאות".

ברם, ביום שבו נתפרסמה הכותרת שייחסה לחוה את האמרה „גיהצתי אותה פעמיים", כשהכוונה היא שחוה הודתה כביכול בשיחת טלפון שהמשטרה צותתה לה בדריסתה המכוונת של מלה מלבסקי, לא יכול היה להתאפק. הוא ידע היטב, כי דברים אלה חוה לא אמרה. אהוד הגיש איפוא תלונה נזעמת למועצת העתונות. חודש לפני כן כתב אהוד במכתב לעמית במקצוע, כי עכשיו „הוא מגלה את הצד האפל של העתונות בארץ".

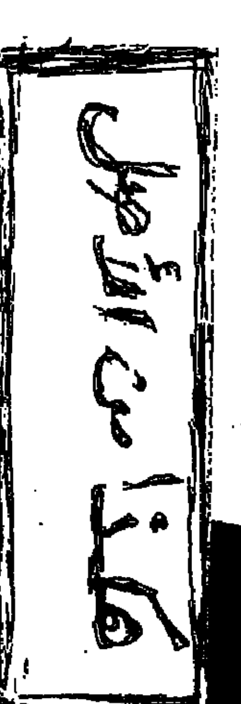
משום כאבו האישי, אין לבוא אליו בטענה על שתקף בשצף־קצף את העתונות. „איש בעתונות, למעט שניים־שלושה מידידי הקרובים, אינו יודע את פרטי הפרשה", כתב כ־1 במארס, קרוב לחדשיים לאחר שאשתו נעצרה. „איש מלבדם אינו מכיר את חוה והאסון שבא עליה עוד לפני שנים. אבל העתונות אצה־רצה ליצור סיפור דמיוני, שבו אין לדמויות שבכתב שום קשר לאנשים במציאות". הוא טען באותו מכתב, כי העתונים פעלו כפי שפעלו בשליחותו של ארם „מסויים מאד" ובכך „עשו עצמם העתונים כלי שרת עיוור בידי צד מעוניין וחסר מעצורים, שאין לו עוד מה להפסיד".

העתונים, טען, חרגו מכללי החוק והטעם הטוב – ובכך צדק בלא ספק. עם זאת הפליג בהאשמתם של עתונאים מסויימים עד כדי היותם „שותפים של עבריינים", כשהשותפים הם מדליפי המידע, שלעתים היה חסוי.

★

(התבטאויותיו הפומביות של אהוד יערי התייחסו בעיקרן לחשש מפני משפט על־ידי עתונות. אך אם ההתבטאויות הללו ביטאו רק את תחושתו הפנימית, הרי הודעותיו העובדתיות במשטרה נתנו לה יותר מקצה חוט בחקירתה את פרשת הרצח. העובדה שהתביעה נמנעה בסופו של דבר מהגשת הודעות אלה אינה מפחיתה ממשקלן. להיפך. כל אימת שרב־פקד מושל חזר ציטט מהודעותיו באזני חוה יערי, כך הלכה היא וחשפה יותר ויותר פרטים על הפרשה, גם אם התמידה בשקריה). פרק נוסף מהספר "המערון" ב בשבוע הבא.

גבריאל שטרסמן

כרמית גיא, הרי החדשות

לפתע בקיץ האחרון הרגישה שהקסם אבד, שהיא מוכרחה לעשות משהו אחר. אחרי שנים של קריינות והגשה ברדיו ובטלוויזיה, תפקידי כוכב, כמעט סמל לאומי, היתה מוכרחה לעשות משהו אחר. אפילו לעבוד בתקליטיה, או להיות מזכירה. לא היה אכפת לה מה יגידו. אז בגילגול החדש היא גם עורכת חדשות, מעורבת בעניינים, משפיעה ומקבלת החלטות, גלגלי המוח שלה פועלים, המון אחריות. מרגישה שעלתה כתה.

מאת תלמה אדמון
צילום: יוסי זמיר (סקופ 80)

כרמית גיא פעם ועכשיו: לא הולכת בין הטיפות, ולא מתכסחת.

ה בניין החדש של אגף החדשות, קול ישראל, ירושלים, הוא תופעה מודרנית, חדישה, יעילה, ורה למסורת רשות השידור. הנוסטלגיה תלויה על הקירות הלבנים. מיד בכניסה, על דופן מסדרון רחב, שופע אור ואוויר, תלויה תמונת הנערה בצמות. המיקרופון, גדול ושחור, מסתיר את פיה, עיניה מושפלות ונחבא בהן חיוך. שתי הצמות משתפלות מעבר לשולי התמונה.

כרמית גיא גזזה את השיער לפני כמה שנים, אבל מעמסת הסימבוליקה עדיין מתעקשת להידבק לתדמיתה. עיתונאי נילהב כתב לפני עשר שנים שיש בהופעתה „לגיטימציה לאיכות ישראלית אחרת, שאבדה עם השנים, פשוטה, טבעית, נעימה, נקייה מתיקויים, נטולת זוהר מפוברק". באותה נשימה הוסיף את המושג הרך „ארץ ישראל האבודה", והכל בנוגע לאשה הצעירה שקראה חדשות לתוך הסלון שלנו.

מאז 1977 ארעו כאן כמה התפכחויות והן לא פסחו על גיא. „אני בת 37, עם משפחה. האמת היא שבאמת השתניתי במשך השנים". אבל גברים ממשיכים להתאהב בה אפלטונית וממרחק, בגלל אותן סיבות. אנשים יודעים עליה: ילידת הקיבוץ היא, ששמרה על הרווח בין שיניה, שמתבטאת בחופשיות על מה שחשוב לדעתה, היא תחזיר את האמת הפשוטה שאבדה בין שיחי הצבר המאובקים. אף צופה ישראלי ממוצע („מה זה?" תאמר גיא) לא רוצה להאמין שכרמית גיא, קריינית הטלוויזיה, היא רמות ערטילאית ממש כמו האמת הארץ־ישראלית.

„אנשים שיבצו אותי במשבצת ארץ־ישראל מפני שהיתה להם בעיה עם הנושא. זה היה פשוט מגוחך. כל אחד ראה כי מה שרצה. אנשים היו מספרים לי שהופעתי בחלומם. טוב, בסדר, אבל זה היה החלום שלהם, לא שלי. כנראה שקל יותר כשהעולם מסודר במשבצות סביבך. אם משהו משתנה, הרי גם אצלך עלול לחול שינוי. לא תמיך זה נוח. ומכיוון אחר, אם אני עושה עוד כמה דברים, חוץ מקריאת חדשות, אז זה מבהיל אנשים. רגע, היא משתנה, ואני נשאר תקוע כחור שליך?"

לפני חודשיים החלה לעבוד בעריכת חדשות ברדיו. ההתלהבות שלה מן העניין הזה אולי לא תהיה מובנת מחוץ לחדרים המשוכללים ברוממה. עורך החדשות, דמות עורפית, שאין לה נגיעה בעור התוף של המאזין, יושב שם ליד איזה שולחן ומוחק מלים בידיעה שהכתב העביר. אחר כך הוא מוסר את הנייר לקריין החדשות, קול הקריין, הוא הפולש למטבח ולחדר השינה ולחלל האוטובוס. הקול הוא הישות. העורך? מי זה?

הערב, כרמית גיא. משש עד שתים עשרה. כשהיא מגיעה, צחוקה הולך לפניה לאורך המסדרון. הכל, כמעט, מצחיק אותה. יש בעליצות הזאת משהו ילדותי ושמחה טבעית חסרת תקנה. היא מדביקה בה את הכתבניות, את הקריין, את רכז העריכה, הכתבים הנכנסים ויוצאים. אנשים קוראים לה בשמות חיבה. אפילו "הפמיניסטית שלנו" הוא כינוי מלבב, בטון הזורח שבו מישהו חולף פונה אליה. באחד מקטעי השיחה אמרה שיש אנשים שלא אוהבים אותה. זה סביר, ולו בגלל הקינאה, אבל זה לא ניכר. אחרי הכל מדובר באשה מצליחה, הרואה בעצמה בת־מזל. למה לדבר על מזל? כי בקיבוץ (יד־חנה), מחוז הולדת שהטביע חותם של ערכים כאלה ואחרים, אתה לא מקבל את הטוב בחייך כעניין מובן מאליו. להתאמץ אתה חייב, להשקיע, להרצין במסירות.

ובחזרה לחדר החדשות. גיא, נמוכה, שמנמנה, בתוך לבוש שנועד בעיקר לאפשר תנועה חופשית, לאו דווקא להוסיף חן, מרפרפת בזריזות בין מיקלדת הטלטקסט לבין גווילי הנייר שהטלפרינטר פולט. היא נראית כמו ילד שהירשו לו לנהוג במכונית, והנה, הוא מצליח. „כל בוקר אני מתעוררת וצובטת את עצמי. כל יום הוא חגיגה של עשייה". ההתבטאויות שלה לגבי העבודה החדשה נשמעות מוגזמות על רקע מה שידוע לגביה. הרי לא מדובר בנערה בתחילת דרכה. אבל אצלה, איכשהו, הכל בא קצת מאוחר מכפי שצריך היה לבוא. וגם זה, אולי, היא אומרת, מן הקיבוץ. היא לא רחפנית. מחכה להבשלות פנימיות, וההצעות באות אליה. אילנה צוקרמן הציעה לה במשך כמה שנים לקרוא שירה ברדיו. היא חשה שהיא מוכנה לכך רק בעבור שמונה שנות עבודה בקול ישראל.

ה יא כבר עשתה הכל ברדיו. ולמעשה, כל מה שהיא רוצה, עשתה גם בערוץ האחד והצר ההוא, בטלוויזיה. מעולם לא התנסתה בקשיי קליטה טראומטיים. גם לא כשהיתה קריינית מתחילה. „בקריינות אין מקום לשיקולים שאינם מקצועיים. אדם נשפט על פי כישוריו. מרחב התימרון של התככים קטן יותר". ברדיו הגישה קונצרטים, קראה שירים, הגישה תוכניות לספרות, קראה חדשות, הגישה את התוכנית "על מספרים ואנשים". לפעמים, כל הדרכים הסלולות לפניך עד האופק, הן עניין מייאש. „בקיץ האחרון הרגשתי שהקסם אבד. כל הדלתות כבר ניפתחו לפני. הרגשתי שאני מוכרחה לעשות משהו אחר. אפילו לעבוד בתקליטיה, להיות מזכירה. הלכתי לגדעון לב־ארי, מנהל הרדיו, ואמרתי לו. בסדר, הוא אמר, מה את רוצה לעשות? הוא הפתיע אותי בהבנה שלו. גם הוא היה קריין חדשות. גם הוא מכיר את השחיקה הזאת. אמרתי לו: פתחת לי עוד דלת עכשיו. תסגור אותה בחזרה".

לב־ארי שלח אותה הביתה לחשוב. „רציתי לעשות תוכניות לספרות. אבל כמה תוכניות כאלה יש בחודש? אני זקוקה לקצב של החדשות. העניין האמיתי שלי הוא בחדשות. אמרתי שאני רוצה לערוך חדשות. נפלתי אז על תקופה טובה. היה לחץ אמיתי בנושא של כוח־אדם בחדשות. ניזקקו לי באמת".

אנשים אמרו לה: כוכב שכמוך, יערוך חדשות?! „הכוכבות", היא אומרת, „אחרי שאתה שם, אין בה קסם. עריכת חדשות דורשת מעורבות. אני מרגישה מנוצלת. גלגלי המוח שלי פועלים. זה המון אחריות. יש לי שיקול דעת. עלי לעמוד בלוח זמנים. כל זה נותן לי סיפוק עצום. אני מרגישה שעליתי כתה".

אנשים גם אמרו לה: יאכלו אותך שם. יעשו לך חיים קשים. לא יאפשרו לך להיקלט. „שטויות", היא אומרת. „הם באמת יכלו להיות רשעים כאן בחדר החדשות, אבל הם קיבלו אותי כליכך יפה. האווירה כאן מאד נעימה. ניקלטתי בקלות. עכשיו אני אחת מהחבר'ה". לא מדובר, אמנם, באנשים זרים. חמש עשרה שנים היא מכירה כאן עורכים המוסרים לידי הקריינית שלה את דפי המהדורות. ובכל זאת, קריין הוא קריין. הוא יכול להעיר על ניסוח, אבל הוא לא קובע מה תהיה הידיעה הפותחת כמהדורת החדשות הבאה. קריין שהופך לעורך, זה טשטוש גבולות מסוים. ברשות השידור יש טכנאים שהפכו לכתבים, יש קריין שהיה למפיק, אבל יש גבול להשתנויות המתקבלות על הדעת. ואולי לא.

„יש לי בעיה עם המלה פמיניזם", אמרה לעדנה עברון בחשיפה העמוקה האחת שהרשתה לכלי התקשורת. זה היה לפני שנתיים, ואולי היתה מסוגלת לכך בגלל צירוף של תנאים. המיקרופון, אחרי הכל, הוא ידידי. יותר מזה, האינטימיות שלו כוללת נאמנות דייקנית עד אחרון הגיחכותים. אף עיתונאי לא לוקח את המלה שלך ועושה ממנה מלה אחרת. יש לה בעיה עם המלה פמיניזם, אבל היא האשה הרגגונית ביותר ברשות השידור. הלוחמות למעמד האשה אפילו שמחו על השלל שנפל לידיהן באותה פרשיה ב־81', שבה הופחת מספר הופעותיה על המסך, בגלל השיניים והשיער והלבוש. ד"ר ניצה שפירא־ליבאי מיהרה לשלוח מכתב מוכיח למנכ"ל רשות השידור.

גיא מכהנת ברשות השידור בתפקיד הגמיש של האינטליגנטית הרצינית והחביבה, ועם זאת חסרת הכאריזמה. היא יחידה במעמד שלה, אולי בכלל, גם בקרב הגברים. ואסור לשכוח, שגם ברשות השידור, הפונקציות המכריעות מאוישות עדיין ברוב גברי, גיא עצמה משועשעת מן העובדה שהמגיש הפותח את החדשות והמראיין במסגרתן, הוא תמיד גבר. „שעה קודם אני יכולה לערוך מהדורת חדשות קרדתנית, הכוללת התפתחויות כלכליות ופוליטיות גדולות. או שאני מראיינת בטלפון את ראש הממשלה, כמגישת היומן ברדיו, ואז אני באה לטלוויזיה ויושבת שם כמו בובה שתקנית ליד הגבר, המגיש הראשי. זה מגוחך". אבל מחוץ למסגרת הקפואה של החדשות בטלוויזיה היא הבקיעה קווים. היא מגישה "גלריה", היא נקראת למלא מקום מגיש "מבט שני", היא מגישה יומני חדשות יוקרתיים ברדיו, כמו "בחצי היום" ו"היום הזה". „אין לי תוכנית אישית, כי צריך אישיות מסוימת בשביל זה. זה ההבדל ביני לבין ירון לונדון. אני יותר אדם מקשיב מאשר אדם מדבר. אין לי את הדומיננטיות שלו".

א ין לה גם תוקפנות. „אני לא אדם שהולך בין הטיפות ואני לא נרתעת מלהביע את דעתי, אבל אני משתדלת לא להתכסח. מה יצא מזה? יחסים ייגמרו, ומה אחר כך? ב"גלריה" למשל, יש צוות גדול שיושב ומעלה רעיונות. לא תמיד הדברים לרוחי. כשהצטרפתי לתוכנית לפני קצת פחות משנה, חשבתי שזאת תהיה תוכנית חדשות בתחום התרבות והאמנות. היום זה לא בדיוק זה. אני מבטאת את דעתי, אבל אני עניינית. אני מתייחסת לכל, גם ל"גלריה", כאל שיעור. אני משלמת את דמי הלימוד. וחוץ מזה, אני לא טיפוס תוקפן".

ושוב הגענו למורשת החינוך הקיבוצי. „המונח אגואיסט הרי היה קללה אצל ילדי הקיבוץ. עברתי שנים של עינויים עד שפסיכיאטר אחד אמר לי: זה בסדר. מותר. אבל עדיין אני מביעה עצמי בחופשיות במה שקשור עניינית לעבודה, אבל לא מסוגלת לדרוש לעצמי, למשל העלאה בשכר. כאילו, מי אני שאדרוש מה שמגיע לי?"

או תהיי עניינית. נניח שאת יכולה לשנות משהו ברדיו. „אנחנו רוויים בחדשות. מנות יותר קטנות לא היו מזיקות. כשאתה מתרחק מפה חמש דקות, אתה תופס את הראש. אז מה? או מה אם ההוא אמר בכנסת את זה, וההוא ענה לו? על מה המהומה?! הבעיה היא שיש 19 מהדורות חדשות וכל מהדורה צריכה להיפתח בידיעה חדשה. דברים מאבדים פרופורציות. אנחנו מדינה מטורפת מהבחינה הזאת. האמת היא שבעולם הרדיו איבד את נחיתותו הזמנית מפני הטלוויזיה. באנגליה חוזרים לקרוא סיפורים ברדיו. יש לו קסם גדול הרבה יותר מאשר הדבר הזה שמתנפל עליך מן המסך. הרדיו הוא בגודל שלך. גם העשייה בו אינטימית. רק אתה והטכנאי. בטלוויזיה הרי כמעט אין לקריין שליטה על התוצאה. הוא מוקף במצלמות, טכנאים, במאים. וברדיו, למזלנו, לקול ישראל יש את גלי צה"ל. לפחות יש תחרות".

לטלוויזיה אין תחרות. „בטלוויזיה צריך פלורליזם. למה כבר אפשר לצפות משידורים בערוץ אחד במשך ארבע שעות? אתה צריך לספק את כולם. את הצופה הממוצע. אבל אף אחד לא דיבר עם הצופה הזה. כל תוכנית הכי נידחת מקבלת מישנה חשיבות. אני דווקא בעד תוכניות שפונות למיעוטים. לא מטריד אותי כמה אנשים צופים ב'גלריה'".

כשהיא שוקעת בניירת הידיעות הנערמת על שולחנה, לחייה סמוקות. ריכוז כזה. „החינוך שלי אומר: עליך לעשות את המוטל עליך הכי טוב שאת יכולה. מה שמוטל עליך, חשוב ממך. זה סוג של משמעת שאני אוהבת. בטלוויזיה זה בא לביטוי ביותר חרות. אם יש לך כאב שן את צריכה לדעת מה לעשות עם זה מול המצלמה. בטלוויזיה עליך להיות טובה עוד יותר. לא איך שאת נראית, אלא מה שאת מקרינה. כמובנים מסוימים את נותנת את עצמך יותר, עליך לשלוט במה שיוצא ממך. את לא יכולה להרשות לעצמך להתפורר. זה סוג של הישג, אפילו תרפואטי, מפני שזה עוזר לך לעבור קשיים".

ה עשייה שלה היום נחלקת בין הרדיו לטלוויזיה ולתרגום ספרים בבית. עד כה תירגמה עשרה ספרים. „רק עכשיו אני מרגישה שאני מתחילה להתיישב בתוך זה. כל דבר דורש הסתגלות. אני תמיד נותנת לעצמי את זמן הלימוד. גם בעריכת חדשות, אני מצויה עכשיו בתקופת הלימוד. נזרקתי למים האלה בלי סטאז'".

„היום בדיוק", היא אומרת, „גמרתי לתרגם את 'מראה רחוקה' של ברברה טוכמן. היום מסרתי להוצאה. זמורה־ביתן. שש מאות עמודים! ספר יפה, בסגנון המקובל עליה. הסטוריה עממית. על החיים במאה ה־14. אני כבר מתחילה להיות חסרת שקט. בטח אלך מחר לחפש ספר חדש". בעיקר ספרות נשים. זה התחום המעניין אותה. „בארץ עדיין מתווכחים אם יש דבר כזה. בחו"ל זה כבר כל כך חלק מן החיים, שלפני עשר שנים פסקו לדבר על זה. פה צריך כל הזמן להוכיח שיש לנשים מה להגיד ושיש להן דרך אחרת לומר את זה. אתמול פגשתי שני פרופסורים מאנגליה ומארה"ב. הם טענו שישראל וגרמניה הן שתי המדינות המערביות הכי מפגרות בכל הקשור למעמד האשה בעולם האקדמיה". אם לא קוראים לזה פמיניזם, בטח יש לזה שם אחר.

יש לה ודאי הכאבים הניסתרים. לא נגענו בהם, בגלל חוסר רלוונטיות. כאשר מדדה לחדר החדשות פעוט של מישהו, גיא מחייכת אליו מרחוק. לעדנה עברון אמרה: „אחרי משבר עמוק ולבטים עמוקים הגעתי למסקנה שגם אם אני לא אהיה אמא, אני עדיין אהיה אשה ואני עדיין אהיה כבן־אדם". ובכל זאת היא אמא מסוג מסוים. אולי נילהב ומעורב יותר מכמה אמהות טבעיות. אורי, בנו של בעלה, אלי שאלתיאל, הוא היום בן שש־עשרה. גיא מתקשרת הביתה שעה אחרי שהגיעה לעבודה, כדי לשאול אם "הילד" כבר הלך. „בדיוק היום הוא מופיע בהצגה של החוג הדרמטי ואני לא יכולה להשתחרר מהעבודה".

או.קי. אז עכשיו כשהחוויה קורנת ממך, יש לך משפחה שאת מאחלת לכולם כזאת, יש לך האפשרות לעסוק במה שאת רוצה, את אפילו לא ניזוקקת לאמביציה ענקית כדי להצליח מעבר לכל דלת שנפתחת לעומתך כמו מאליה, מה עכשיו? מה עוד נשאר לעשות?

כרמית גיא: „לעשות את זה יותר טוב". ■

פואבלו אספניול

לגור כמו בספרד לשלם כמו באמריקה

לגור כמו בספרד זה סגנון

לגור כמו בספרד זה לגור עם סגנון. לגור כמו בספרד זה לגור בבית מרווח עם הרבה חלונות בסגנון ים תיכוני. לגור כמו בספרד זה לפתוח חלון מקומר בעל תריסי עץ (להבדיל מפלסטיק...). לגור כמו בספרד זה שהבניה היא בניית איטונג. לגור כמו בספרד זה קירות לבנים וגג רעפים אדום. לגור כמו בספרד זה שילדך מבקר בגן ילדים ובבית ספר בסגנון ספרדי. לגור כמו בספרד זה לגור ליד הים - קרוב למרכז העניינים ורחוק מההמולה. לגור כמו בספרד זה אויר ים נקי, רומנטיקה, ישיבה בצילו של דקל ונוף מרהיב.

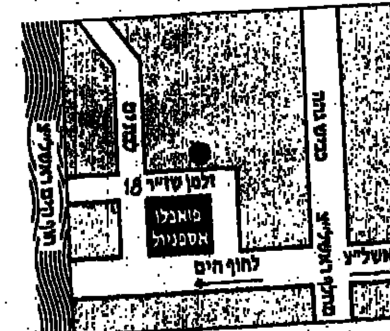
לגור כמו בספרד זה שכנים מרוצים (מאות משפחות כבר גרות בפואבלו אספניול) וחיי קהילה תוססים.
בוא לגור כמו בספרד. בוא לפואבלו אספניול - פרוייקט המגורים היחיד מסוגו בארץ הנמצא בימים אלו בתנופה מחודשת.
פואבלו אספניול - שכונה בסגנון ספרדי הנושקת לשפת הים התיכון. בוא לגור כמו בספרד. בוא לפואבלו אספניול בחוף ימה של ראשון לציון.

* לפי תנאי הבנק או החברה

קיימות דירות לכניסה מיידית

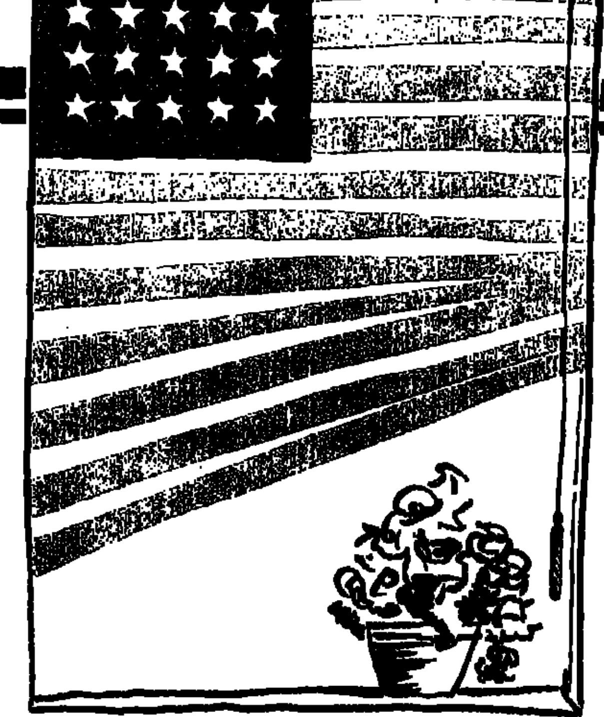
לבחירתך:

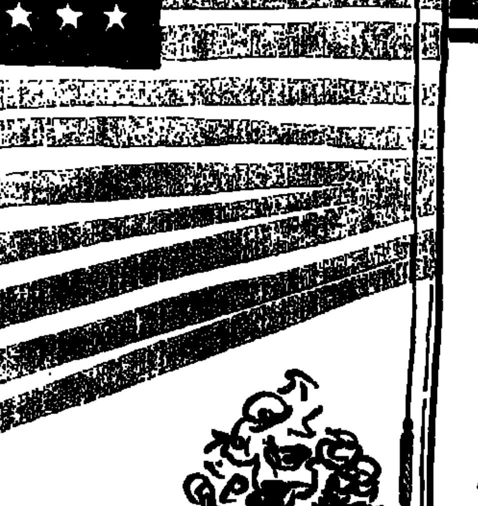
- **דירת 3 חדרים** - עם אפשרות להרחבה ל־4 חדרים
- **דירת 3½ חדרים**
- **דירות 4 חדרים** עד 130 מ"ר עם אפשרות להרחבה ל־5 חדרים
- **פנטהאוזים**
- **קוטג'ים**
- **דירות גן** + 100 מ"ר גינה.

אחים חכמוב
אתה בחברה טובה

לשלם כמו באמריקה זה בטחון

כי אתה מקבל דירה ומשלם רק 60% ממנה

כדאי לשלם כמו באמריקה. כי לשלם כמו באמריקה זה להיות בטוח. כי לשלם כמו באמריקה זה לשלם 60% מערך הדירה, ולא 100% כפי שנדרש בחוק מכר הדירות, עד לרגע קבלת המפתח, ורק אחר כך לשלם את 40%* הנותרים. לבחירתך מסלולי תשלום שונים של עד 10 שנים על 40%* הנותרים.
לשלם כמו באמריקה זה לשלם במעמד חתימת החוזה רק 15%

ולקבל בתמורה הערת אזהרה בטאבו המבטיחה את חלקך היחסי בקרקע וכל מה שנבנה עליה. לשלם כמו באמריקה זה להמשיך לשלם מעתה לפי קצב הבניה. לשלם כמו באמריקה זה לקבל דירה בסגנון ספרדי בפואבלו אספניול ולשלם עליה רק 60% מכספך. לשלם כמו באמריקה זה לשלם את יתרת ה־40%* עד 10 שנים. כדאי לשלם כמו באמריקה.

בואו לראות איך גרים כמו בספרד
בשבת "נוסעים לספרד".
בשבת יערכו סיורים מודרכים לכל המעוניינים.
בוא לשמוע איך משלמים כמו באמריקה
אנשינו יעמדו לרשותכם למסירת אינפורמציה על מבחר הדירות ומסלולי התשלום
בשעות 11.00-14.00.
מתאים לך לגור כמו בספרד!
מתאים לך לשלם
כמו באמריקה!
משרדינו עומדים לשרותך
במשך כל השבוע
בין השעות
9.00-13.00, 16.00-19.00.

פרספוליס בע"מ
חברה לבנין

פואֶבְלוֹ אֶסְפַּנְיוֹל

אדמון

תחת המרפסת הייתי מחבר סיפורי הרפתקאות

שטח פרטי

משה דוד

משורר, מתרגם ועתונאי

חתן פרס ביאליק לשנה זו, נולד ב־1932 בשכונת פועלים ב׳ בת״א. בוגר תיכון חדש, למד באוניברסיטה העברית ובאוניברסיטת ת״א (ב.א. במדעי המדינה), ממייסדי חבורת „לקראת" ועורכי הבטאון שלה. ספרו החדש, „בראש השונית", מבחר שירים 1954־86, הוא ה־13 במספר. חבר מערכת „מעריב". נשוי, אב לשני בנים, גר ברמת־אביב, תל־אביב.

אם תבחני את ביתנו, תביני שאין לי עניין מיוחד בנכסי חומר. כניסה לחנויות גורמת לי מצוקה. מה שמונח על הרצפה או תלוי על הקירות אינו מהותי. את הצבע שאני צריך בחיי אני שואב מהנופים המקיפים אותי, מיזוג של נופים קונקרטיים, שעדיין קיימים והנופים שהיו, אלה שמלבלבים בציורי נחום גוטמן, האוצר של הנופים האבודים. פיענוח הנופים הללו הוא פיענוח נופי נפש פרטיים מאד. בדברי טשרניחובסקי, שהאדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו, יש אמת גדולה מאד.

עם השנים, יש תהליך של הצטמצמות הטריטוריה הרגשית. אורי המתיה האמוציונלית מתקטנים, העיר הופכת לשכונה, השכונה לרחוב. לפעמים די לי בכך וכך אילנות נוי שעומדים בגן הקטן, בו אני מטייל עם הכלבה מדי בוקר. בחצר בית הורי עמדו שלושה עצי שקמה אדירים, ביום, המוני צפורים היו מנקרות את הג׳ומס ובלילה עטלפי פירות. העצים היו מבצרי עלונה, אפשר היה לטפס ולהסתתר בהם. השיקמה, האשל והדקל ומאוחר יותר גם האורן, הם עצי היסוד שלי. ומהצמחים, נרות הלילה, החצבים והסביונים, פרח פרולטרי, פשוט וצנוע.

יש אזורים לאורך החוף שהם חלק מהמארג הרגשי שלי. האלמנט של הים התיכון, עם אלף אלפי האפשרויות, הוא יסודי למי שצמח במישור החוף. גלישה הגבעות אל הים, מרחב הקולות העצום, הנוף ההוא וזו לא המצאה רומנטית, החול היה באמת זהוב, עמוד חשמל בודד שהיה המרכז החברתי של הילדים, ואזורים הקרובים לירקון, שנראה לנו כגבול, שחציו מסתורין ואימה, הרחובות הקטנים שסביב גן החיות התל־אביבי שכבר איננו. עינו של המשורר היא גם עין של רנטגן, רואה בעת ובעונה אחת גם את הרובד התחתון, כביכול, של מה שאיננו וגם את ההוויה העירונית העכשווית של אספלט ואילות. אלה דברים המשוקעים כחומרי תשתית של יצירותי, לחיוב ולשלילה. המעבר, אובדן הנופים, צמיחת הגופים החדשים, הוא אחד המקורות המזינים את מה שאני מכנה „ספרות ילדית".

משה דוד: מאוכזב ממצבנו החברתי והאנושי.

אני אוהב מאד רבעים מסויימים בירושלים, חלקים של טלביה, רחביה, תלפיות והמושבה הגרמנית. אין בי שום רומנטיקה לשכונות החרדיות. אף פעם לא הלכתי שולל אחרי הקיטש של ה„אידישקייט". צריך להבדיל אלף אלפי הבדלות בין הכבוד להסטוריה הלאומית לבין פולחן של עיפוש ושל גיטאות, של „תחום המושב". הטרגדיה הנוראה של השואה לא צריכה לעוור אותנו מלראות שישבת ציון היתה התקוממות על העיירה היהודית ונסיון להינתק ממנה.

ירושלים היא עיר מרובת קסם, יש בה ייחוד שאיננו קיים בשום כרך אחר בעולם, כולהסטוריה והצליל הנפשי שיש לאבנים שלה מייחד אותה. אבל זה לא מחייב אותי להיתפס לריגשת נפש או סנטמנטליות מזוייפת כשאני נכנס לרחובות של לוכשי הקפוטות. זו אומה שמאבדת את עצמה לדעת בתהליך ה„חזרה בתשובה". אני לוחם על נפשי, על עתיד בני ועתיד עמי.

היו שנים שתנאי הכתיבה שלי בבית היו כל־כך קשים, שהייתי בורח לסופי שבוע לידידים ירושלמיים, שהוקירו את שירתי והעמידו לרשותי חדר עם בקבוק והגיפו את הדלת בעדי. אני זקוק לד׳ אמות שיהיו שלי, ליצור מרחק מסויים ביני לבין מה שבחוץ וזה לא מרחק של אטימות. עכשיו הילדים בגרו ואני יכול לעבור בבית, להיכנס לחדר ולסגור את הדלת. אבל החיים, הפרטיים והציבוריים, ממשיכים לדפוק באגרופים גם על הדלת וגם על החלון וזה לא פשוט. עם השנים למדתי להפיק מן הבית את המירב. אני חושב שנהייתי יצור ביתי. הבילוי שלי מצומצם. חביבה עלי שיחה שקטה עם אותם ידידים טובים

מה אתה רוצה להיות כשתגדל? מאושר יותר.

יש לך אמונות טפלות? מקיש בעץ כדי למנוע התרחשות של דברים רעים, מרגיש לא נוח מחברת חתולים שחורים וזה אחד הדברים המטומטמים ביותר כי אני אוהב חתולים.

מי השונאים שלך? במסד הספרותי אי אלו אנשים שכתבתי ביקורות רעות על ספריהם ובממד החברתי־פוליטי – שונאים בלב ונפש מן הצבור החרדתי והדתי ומן הצבור הלאומני, צבורים שנלחמתי בהם מיום שהחזקתי עט של פובליציסט בידי.

למי אתה בז? לעסקני פוליטיקה מסויימים, חסרי חוט שדרה רעיוני, שבעבור קידומם מוכנים להתיישר עם כל שורה ומאחורי כל מנהיג. ליוצרים שקנאתם מעבירה אותם על דעתם ואנוכיותם משבשת את צלמם האנושי.

במי אתה מתקנא? במחברי יצירות ספרות מסוימות שכאשר אני קורא אותן אני מתמלא הערצה וגאווה לרוח האדם ולכשרונו.

ממה אתה מאוכזב? ממצבנו החברתי והאנושי, מן המידה שהאידאלים שפירנסו את תנועת השחרור הלאומית שלנו נסתאבו ולא פעם מגילויי קטנוניות אצל בני אדם שהייתי רוצה לראותם במדרגה אנושית גבוהה יותר ממה שהם מתגלים.

על מה אתה מתחרט? שלא נשאתי את אשתי בנישואין אזרחיים. בזמנו, בגלל לחץ הנסיבות החיצוניות, נסוגותי וויתרתי.

מה אתה מתעב? רמשים, דגת הים ושרציו.

מה מעצבן אותך? גסות רוח, קולניות והמוניות, חמדנות וחמרנות.

מה משעמם אותך? אנשים טפשים, חסרי כשרון, בינוניות.

מה עוזר לך להתרכז? מוסיקה, כוסית משקה.

מה מרגש אותך? ספר טוב, סרט טוב, נופים ויותר מכל אלה גילויים של גבורת רוח. למשל, שאדם קם ואומר את דעתו ללא מורא, אע״פ שהוא מסתכן לגבי הקריירה שלו וקשריו החברתיים.

מה קושר אותך לאנשים? תמימות אנושית, יושר.

מה אתה שונא לעשות? לערוך כתבי יד של אנשים חסרי כשרון, לנהל שיחות תפלות עם אנשים לא מעניינים, לערוך קניות.

מה מביך אותך? אי יושר, שחצנות.

על מה קשה לך לסלוח? על צביעות החורגת מאותה מידה שבלעדיה אין לחברה האנושית קיום, על גילגול העיניים החסודות של פוליטיקאי כדי לזכות במקח טוב פוליטי, על השוואת העיוות והסילוף של אידאלים שבלעדיהם אין כל סיכוי לחתור לעבר חברה מתוקנת יותר.

מה החולשות שלך? הפגיעות שיש לסופר לגבי ביקורת ודון שמעקמת את השורה, תופעות של רשע ונבזות אינטרסנטית, שהנבזה יודע שהוא מסלף ומעוות את התמונה ובכל זאת עושה מה שעושה, כנגד זה אני לא יכול להתחסן.

מה ישראלי בעיניך? השמש, הים, אותה פשטות הליכות וחוסר גינונים ויחד עם זה גם התקפנות ביחסי אנוש.

מה אתה שונא בארץ? את הכפיה הדתית, הלאומנות המתחסדת והלכלוך שנתקלים בו ברשות הציבור.

איך אתה מפנק את עצמך? באכילת דברים שהם אנטי־דיאטתיים או בכך שאני מתיר לעצמי לשכב במיטה ולקרוא ספרים.

את מי היית רוצה לפגוש? את אליאס קאנטי.

את ידו של מי אינך מוכן ללחוץ? כהנא.

איזו אישיות הסטורית אתה מוקיר במיוחד? יהודה המכבי, חניבעל, גריבלדי.

איזו אישיות בת זמננו אתה מעריך במיוחד? אהבתי את יגאל אלון אע״פ שהייתי חלוק על הרבה מתפיסותיו.

למי רצית להדמות בילדותך? לטרזן.

מה בעיניך אשה יפה? אני אוהב את המין הנשי. בהירות וכהות, גבוהות ונמוכות, דקות ושמנמנות.

שיש בזה משהו אובססיבי. התשוקה לספר מלווה אותי מיום שאני מודע לעצמי. כילד, קניתי את ידיעת הקריאה זמן רב לפני בית־ספר ובגיל צעיר מאד התחלתי לבלוע, בלי אבחנה, כל מה שיכולתי להניח עליו את ידי. הבית היה קטן ולא היה בו מקום להיות לבד, הייתי קורא על עץ השקמה או ב„מרתף"; מתחת למרפסת היה ריווח מפולש, סגור ברלת עץ קטנה. הייתי מצטדד ליד הצוהר, שקרני השמש האירו דרכו, וקורא או ממלא מחברות בסיפורי הרפתקאות שחיברתי. היה זה מקום מיפלט ומסתור מפני הלחצים החברתיים. הייתי אינדיבידואליסט קיצוני והיה לי הרבה יותר מעניין לשבת ולקרוא. החלפתי ספרים אצל אקסלרוד, שהיה ספרן־פרגוג. ראשית נהג לשוחח איתך, בדק אם באמת קראת את הספר הקודם, השתדל לכוון. אני שהייתי מתחיל לקרוא את הספר תוך כדי הליכה הביתה, השתדלתי לקחת ספרים בעלי משקל, כדי שיכלכלו אותי ליותר זמן.

היו שנים שתנאי הכתיבה שלי בבית היו כל־כך קשים, שהייתי בורח לסופי שבוע לידידים ירושלמיים, שהוקירו את שירתי והעמידו לרשותי חדר עם בקבוק והגיפו את הדלת בעדי.

באותו זמן היה שמו של אביגדור המאירי, שהיה עורך ספריית הרומן הזעיר, מאד פופולרי, והנה אני רואה ספר אדיר מימדים בתרגומו. ביקשתי ואקסלרוד נתן. אני יוצא שמח וטוב לב, פותח את הספר בדרך ועיני חושכות. זה היה מחזה אפי של הונגרי בשם אימרה מאדאץ׳... מה לעשות? הרי אקסלרוד לא יתן לי ספר אחר עד שאקרא את זה. וכך, קראתי אותו מראשיתו עד סופו. כשחזרתי הוא שאל במה עוסק הספר, וכיוון שהיה מבסוט מתשובתי, נתן לי לחזור אל הספרות היותר מקובלת. אהבתי אהבה עצומה את הנריק סנקביץ׳, ידעתי פרקים שלמים עליפה מ„באש ובחרב" ו„המבול", אהבתי את ריקנס ושלום עליכם, קראתי מתוך ריתוק נפש עצום את „מלחמה ושלום" ו„אנה קרנינה", הקסם האפל של דוסטוייבסקי עשה עלי רושם עצום כגיל צעיר מאד.

בתיכון התאהבתי בשפה האנגלית. (זה היה דבר מאד לא פטריוטי) והתחלתי לקרוא ספרות אנגלית במקור. הגיבורים שלי היו גיבורים ספרותיים וגיבורים הסטוריים, לא פעם כאלה שדרכם לא צלחה. אין דבר בספרות שאיננו מעניין אותי. עדיין מהלכות עלי קסם האפשרויות הבלתי מוגבלות של המדיום הזה, נכון שבמשך השנים, תהליך הברירה הטבעית נעשה יותר הריף. היום אני קורא מתוך בחירה שירה עברית, אנגלית, אמריקאית ובתרגום גם שירות אחרות. קורא גם סיפורת, עוקב אחרי המתרחש בספרות העברית ובספרות עולמית בת זמננו. קורא ספרי הסטוריה. לא מכבר סיימתי מחקר על האימפריה היפנית בתקופת מלחמת העולם השניה ועכשיו אני קורא מחקר הסטורי על שקיעתה של האימפריה ההאבסבורגית. אני מאד אוהב ביוגרפיות ומוצא גם בספרות ילדים ונוער

אודי חמודי

מחמוד אבו־זעמי, אבא מצרי, גדל בדימונה בין יהודים, החבר'ה קוראים לו אודי. מרגיש עצמו אחד משלנו, לא מוסלמי. סטודנט בתל־אביב, שרת בצנחנים, לומד אצל רב, מתכונן לבחינות הגיור. לא נפש חצויה. כועס שנטפלים למוצאו. לצבא גויס רק בהמלצת שמעון פרס, אך לא נתקבל ליחידה מובחרת. עכשיו, באוניברסיטה, לא נותנים לו להדריך עולים חדשים. אומרים שהוא ערבי.

מאת עמי כברי

אבא ואמא של אודי הגיעו לדימונה כאשר היתה עדיין כמעט מדבר. האב קיבל הצעה לא־מי־יודע־מה מפתה לעבוד במפעלי ים־המלח, רחוק מביתם בתל־אביב. החיים בעיר הגדולה לא היו מאושרים, אבל הם היססו אם לרדת דרומה. מי יודע מה מחכה להם בחור הזה. בסוף ירדו לשם. לא מתוך חלוציות, ולא בגלל מניע מפוצץ אחר.

אודי, בן 27, היום סטודנט לב.א. כללי באוניברסיטת תל־אביב, גא בעובדה שאביו ואמו היו מראשוני דימונה. אודי, אגב, איננו שמו המקורי. לא מכבר קראו לו מחמוד אבו־זעמי. „אבא שלי היה הערבי היחידי בין ראשוני הפועלים במפעלי ים־המלח", הוא מספר. החבר'ה שם אהבו אותו מאד. גם בכית המגורים של ההורים, מוחמד ונעמה אבו־זעמי, הם היו הדיירים הערבים היחידים. מקובלים ולא סובלים מניכור. הם לא ערבים־ישראליים במקור, אלא מצריים. אבא של אודי ברח לפלשתינה מפורט־סעיד שבמצרים ב־1921 מאימת הבריטים. תחילה התגורר בירושלים. אחר־כך ירד לחפש עבודה ביפו. „היו ימים שאבא היה מסתובב יום שלם על בטן ריקה. בערב הוא היה מתמוטט באיזו פינה". כשמצא מוחמד עבודה בנמל, נשאר שם. הוא לא ברח כשפרצה מלחמת השחרור. הרווח היה כולו שלה: בגיל 57 מצא לעצמו נערה בת 17 לאישה. נעמה, צעירה ערביה, יפואית. כעבור שנה, ב־1959, נולד אודי, הבכור.

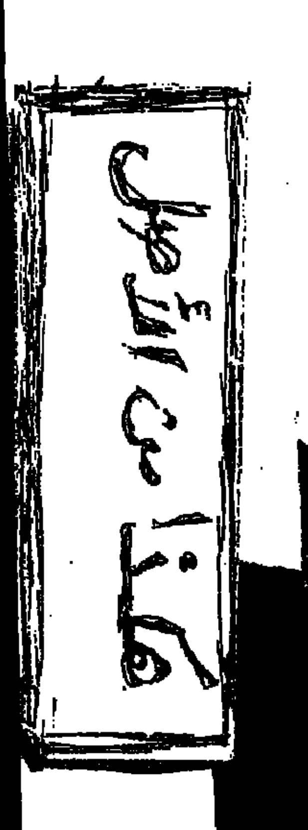
„אבא שלי ממעט לדבר איתנו", אומר אודי, „קשה מאד להוציא ממנו סיפורים שלמים על מה שהביא אותו ארצה. לעיתים רחוקות הוא מספר לנו רשמים קטועים של החיים שלפני קום המדינה". אודי לא יודע אם אבא שלו רקד ב־1947, ביום קבלת ההחלטה על חלוקת ארץ־ישראל. בבית שומעים בניו, צאצאיו של מצרי גא, דעות כמעט ציוניות. „אבא שלי אומר שהפלשתינאים אשמים במצבם היום. הם היו צריכים לקבל את תנאי החלוקה ולשתוק. כל החומר־נפץ שיש היום באזור, זה בגללם. את הבריטים הוא שונא יותר. הוי, איך שאבא שלי שונא אותם. שתי מילים הוא יודע באנגלית: קאם היר, ופאק תְ'מ. זה מה שנשאר לו מהבריטים השנואים".

כשעברו לדימונה, היה מוחמד אבו־זעמי מקובל בחברה היהודית, למרות המתח הבטחוני הבלתי־פוסק. הוא אמנם מוסלמי על פי דתו, אך מגיל צעיר אינו מקפיד לקיים את מצוות האיסלאם. בנו, מחמוד־אודי נטמע בסביבה היהודית, החל מגן־הילדים. את שאלותיו הראשונות שאל בעברית את המורה היהודיה. „אני זוכר שהיתה לנו מחברת חגים. היינו מציירים בה וכותבים על כל המינהגים בחגי היהודים. אני חושב שהיא עוד שמורה אצלי".

הוא לא זוכר שבגיל צעיר היו לו בעיות עם המוצא. בילדותו משובצים סיפורים מצחיקים־אבל־עצובים על הזהות הלא ברורה לו. הוא מספר על חברות בתנועת „השומר הצעיר". כאשר המדריך היה מדבר על מדינה אחת לשני עמים, אודי התחייב בינו לבין עצמו לקחת את הדברים ברצינות. הוא מבין ללינו של הצד השני. מה יש, גם לערבים מגיע...

את שמו המקורי, מחמוד, זנח כבר בכיתה ו'. חבריו, כאילו קראו את מחשבותיו ומועקותיו, והצמידו לו את השם „אודי". „זה היה פשוט מתוך חיבה. זה שם שהלכתי איתו לאורך כל הדרך. רק בצבא קראו לי בשם האמיתי שלי. אבא שלי לא סבל מהבעיה הזאת. הוא לא היה זקוק לשם חדש. החברה היהודית שהסתובב בקרבתה לא עשתה לו בעיות".

מתי התעוררו אצל אודי ספקות הזהות? הבעיה מתחילה לעלות בערך בגיל 13. באופן כללי נוח לו לייחס זאת לעירנות המתלווה למשבר גיל ההתבגרות. ועוד איזה משבר. „אמנם אתה מרגיש שייך לעם היהודי, אבל בבית אתה סופג דברים שמעוררים בתוכך חלוקה. אבא שלי שומע חדשות בערבית. קורא עיתון בערבית. כשאני חושב לאחור, השפה באמת סימלה אצלי יותר מכל את הצד האחר של הבית שלי. אבל אז, בילדות, עוד היה לי קל עם זה. הרבה מהילדים שהסתובבתי אצלם בדימונה היו ממשפחות צפון אפריקאיות, שבבית דיברו אצלם ערבית, ושמעו הרבה מוסיקה ערבית. הרבה יהודים בארץ הזאת מדברים בתוך הבית שפה אחרת. אם באת מהודו, אז בבית אתה מדבר הודית ובחוץ – עברית. לי זה נראה הסבר משכנע לגבי המצב אצלי בבית. אבל חוץ מזה, כלום. לא היתה לי מעולם חברה ערבית. הערבים בארץ הזאת הם פלשתינאים. כשאני רואה ערבי אני מרגיש זרות. לא זרות גמורה. אני יודע שאני לא זר להם ובכל זאת אני מרגיש איזו תהום עמוקה מאד בינינו. פורמאלית אני

מחמוד ואביו: היתה לו מחברת חגים יהודיים.

„אני צריך רק אישור פורמאלי שאני שייך לעם היהודי שבכבר ממילא אני מרגיש חלק ממנו. למה חותמת הגומי הזאת? לפעמים עוקצת אותי המחשבה, האם הם באמת רוצים אותי?"

לא יהודי. אבל העניין הוא פורמאלי לחלוטין. אני מרגיש את עצמי יהודי לגמרי". כך הוא מדבר, אך מצליל קולו ניכר בו שאינו בטוח. לא בעניין הזה.

„הכל מופיע אצלי כתהליך של פיתוח מנגנוני הגנה מפני חדירה ופלישה כל־כך מאסיבית לתוכי". אודי אינו מוטרד רק מהפלישה הזאת, אלא גם מהאופי שהיא נושאת. נסיון לצקת לתוכו זהות של אחר. „הכל באופן תת־מודע, אתה לא חושב על זה רציונאלית. השם, השינוי בלבוש, הכל. כשאני מנתח את זה לאחור, זה נראה לי ברור. החלטתי שמכיון שאני צריך להתכסות בדברים חדשים, עליי להתחיל לדבר שפה אחת בלבד – עברית – והקפדתי להיראות כמו כולם. אתה חייב לחתוך: לאן אתה שייך. בשלב מסויים אתה מרגיש מאד לא נוח עם זה".

מה שהו בולט בניסוחים של אודי, בהסברים שלו. הוא מדבר בגוף שני. „אתה חייב לחתוך... אתה מרגיש עם זה..." הוא כאילו משחק את הצופה מן הצד בעניין העגום שלו. של מי החיים האלה לעזאזל? לא כך הוא רצה אותם.

עד כתה י"ב נמצא אודי בדרכו לקיבוץ. היה פעיל בקן דימונה של „השומר הצעיר", אך שלא כמו חבריו החליט שהנח"ל והקיבוץ זה לא בשבילו. החבר'ה בכיתה קיבלו צווי גיוס. הוא לא. זה הפתיע אותו. פתאום נוכח שאינו יודע באיזו עמודה בטבלה הוא מסווג. „בשום בשלב לא חשבתי שאני לא אקבל צו־גיוס. ידעתי שזה צריך להגיע בכל רגע". כאשר זה לא הגיע, נסע לבאר־שבע להתעניין בלשכת הגיוס. הגיע רגע האמת של היציאה מהחממה של דימונה. פתאום נתקל באנשים שאינם יודעים עליו דבר פרט לשמו ולמראהו: פניו כהות, שערו מקורזל וצפוף. התעודות לא מכירות את אודי. רשום שם: מחמוד אבו־זעמי.

„הפקיד בלשכת הגיוס הסתכל עליי קצת ככה, ואמר: 'טוב, אם אתה רוצה להתגייס אז תגיש בקשה'". הוא ביקש ממנו למלא טפסים עם קורות חיים. אבא לא התערב. שתיקתו היתה רועמת. כיום הוא בן 83. את דימונה לא עזב ליותר משבוע. הוא לא נזקק לזהות חדשה. אודי מצא עצמו מתמודד בקרב הזה לבדו. היום הוא כועס על הוריו שלא עזרו לו בשעתו לנתק את עצמו מעברו. כשאמא של אודי שמעה על רצונו העז להתגייס, היא החליטה לסייע לו דרך ח"כ ז'ק אמיר, חברו של האב ממפעלי ים־המלח. ז'ק אמיר פנה לשר הבטחון דאז, שמעון פרס, וסיפר את הרקע של משפחת אבו־זעמי. שר הבטחון שוכנע ושלח למחמוד־אודי מכתב אישי: „אני שמח למלא את בקשתך להתגייס לצה"ל... שירות מהנה ומועיל... בכבוד רב, שמעון פרס".

מלשכת הגיוס נשלח לבדו לבסיס הקליטה והמיון. מכיון שאינו יהודי, הוא צורף ליחידת המיעוטים. שגיאה שמקורה בחוסר הבנה ורגישות, אודי הרגיש נורא. „אני לא מתאים להם, לא מדבר את שפתם, וגם הם מרגישים שאני זר להם. אני רציתי לשרת ביחידה מובחרת. חלום חיי היה ללכת לקומנדו הימי. לכל החברים שלי היתה גישה ליחידות המובחרות. אמרו שתאריך הגיוס שלי לא התאים. אבל אני אומר לך שזה לא זה. היתה לי הרגשה שבשבילי היחידות האלו לא פתוחות. כשביקשתי להצטרף לקומנדו, טענו אז שנגמר הרישום ושאין אפשרות. אני לא ידעתי איך לקבל את זה. התשובה שלהם היתה סופית עבורי, ואני כל־כך נפגעתי עד שישבתי באוהל ופשוט בכיתי".

אחר הרס"רים בבקו"ם המליץ לאודי על הצנחנים. שם לא תהיה בעיה, הוא הבטיח. אחרי מיברק קבלה נשלח לצנחנים. „אבל הבעיה שלי המשיכה לרדוף אותי. בטירונות עשו מבחני כושר להצטרפות לסיירת. ניגשתי אליהם. זה היה יום של קריעת־תחת לא נורמלית. עברתי אותו יפה מאד. מדיבורים של חברים שהיו איתי הבנתי, שיש לי סיכויים ממש טובים לעבור. פשוט נתתי כל מה שהיה לי. כשקראו את שמות המצליחים, את השם שלי לא קראו, אבל לפחות חבר אחר, שהיה פחות טוב ממני, עבר. ניגשתי לאחד המ"מ־כ"פים ואמרתי לו כיצד אני מרגיש. הוא הבטיח לטפל בבעיה, אבל מעולם לא העביר אלי שום הסבר". ההסבר הגיע לאודי בעקיפין. „ביציאה לאחת הסדרות, כאשר העברנו את הציוד, אני ועוד ארבעה חבר'ה, נפלו לידינו ציוני המיבדקים. אנחנו, חבר'ה חטטנים נורא, לא יכולנו להתאפק והצצנו. ראיתי שקיבלתי שם ציון 'טוב מאד', אבל ליד השם שלי היה כוכב. למטה היה כתוב: אין סיווג בטחוני".

היום הוא כבר מבין. אז היה מתוסכל. „אני רק מרגיש צער שלא מיציתי את היכולת שלי ואת מה שהיה יכול הצבא לעשות בשבילי. אני מצטער שלא הייתי חייל בימי רפול, שהחליף את מוטה גור, אחרי שהשתחררתי. מדיניות הדלת הפתוחה שלו היתה יכולה לעזור לי. כולם היו באים אליו לתל־עדשים ואני נורא מצטער שלא הגעתי אליו לשם. יש לי חבר מדימונה, שכן שלנו שהוא פעיל ב'התחיה', והוא סיפר לרפול על העניין הזה. רפול אמר לו שמאד היה רוצה לראות מי אני ולשמוע ממני כמה דברים".

שאלה רגישה: בצבא, המשחקים והסימולציות של "ערבי יורה עליך", לא הטרידו אותך?

אודי מתעמק לקראת תשובה, ואפשר לראות עד כמה איננה נשלפת מהמותן, עוטה מבט עצוב, קצת נבוך, ולבסוף אומר בשקט: „לא". הוא בחור חביב בצורה יוצאת דופן. קונה מהר את אמון הסביבה. היום, במעונות הסטודנטים של אוניברסיטת ת"א, הוא אולי הצעיר הפופולארי ביותר. גם בדימונה, הוא אומר, מאד אוהבים אותו. שכנים אומרים עליו: הוא בחור זהב. אבא שלו בנה לעצמו את חייו בזכות אותן מעלות. אגב, ההורים התגרשו באמצע תקופת שירותו בצה"ל, ואת שנת השרות השלישית הוא נאלץ לעשות בקרבת

(המשך בעמוד הבא)

„למה הסתיר את זהותו האמיתית?"

סיפור הזהות התצוייה מכה באודי בעיקר במפגשים עם הממסד הובב חותמות הגומי. עונש ראשון ספג לא מכבר, ארבעה חודשים לפני בחינת הגיור שלו. הוא הגיש אז את מועמדותו להדרכת עולים במעונות הסטודנטים. „ביקשו ממני למלא טפסים. בסעיף הדת היו שלוש אפשרויות: דתי, מסורתי, חופשי. אני סימנתי – חופשי".

ועדה היתה צריכה לאשר את מועמדותו אך סיפור עברו נודע לה ממקור נעלם, והוחלט לדחות אותו. הסיבה: מי שאינו יהודי לא יכול לטפל בקליטת עולים.

מי סיפר זאת לוועדה? חבריו במעונות הסטודנטים טוענים, כי מישהו תיטט בתיקו במשרד־הפנים. רק כך אפשר היה לדעת שהבחור טרם סיים את הליכי הגיור. „שטויות", מכחישה רוברטה גולדשטיין, היועצת לסטודנטים עולים במעונות הסטודנטים. „אני לא רוצה לפגוע באודי, אבל אם הוא הסכים לשוחח איתך, אני יכולה לגלות לך, שמישהו מהמעונות סיפר לנו. אני לא אגלה את שמו". בירור מאוחר יותר מעלה, כי אחדים מהמדריכים הגיעו באוזני רוברטה אי־שביעות רצון שבחור לא־יהודי יועסק בקליטת עליה. אחד מהם צעד בוקר אחד למשרדה של רוברטה וחשף בפניה – ובעקבות כך בפני הוועדה – את הסיפור.

פירסום סיפורו של אודי גורם אי־נחת לגב' גולדשטיין. „זה יעשה פה דברים נוראים. אתה לא יודע מה שזה עלול לגרום לאודי", נשמעה תחילה נימת איום בקולה. כשנרגעה, הסכימה לספר על הסיבות שבגללן אודי אינו מדריך היום תחת חסותה. „תראה, בלי להיכנס לפרטים, אודי אינו טלית שכולה תכלת. כבר היו לנו איתו סיפורים בעבר".

אריה ציליק, הרכז המחוזי של מינהל הסטודנטים, גוף הכפוף לסוכנות היהודית ומשרד הקליטה, מספר שמנהל המעונות בת"א היה אף הוא בסוד דחייתו של אודי. „הבטחנו לאודי תשובה בנושא ביום חמישי של אותו שבוע. ביום רביעי כבר היתה לנו החלטה שאודי התקבל לעבודה. אבל בדרך לא ידועה לי הודלפה החוצה הידיעה ומנהל המעונות התקשר אלי והביע את התנגדותו לקבלתו של אודי להדרכה. הוא סיפר על בעיות משמעתיות שיש לאודי: צ'קים שלו לתשלום שכר המגורים במעונות חזרו".

אבל חטאו העיקרי של אודי בעיני השניים, שישבו בוועדה לקבלת מדריכים, היה השקר. רוברטה: „היו לו המון הזדמנויות לספר על זהותו האמיתית. מה שהוא אמר היתה רק חצי־אמת. כשהוא יבוא עוד שנה ויספר את האמת כולה ולא רק את חלקה, אנחנו נוכל לקבל אותו". אריה ציליק: „אודי הסתיר מאיתנו פרטים שהיו אמורים לעזור לנו להחליט אם לקבלו. הוא לא סיפר לנו על זהותו האמיתית".

כלומר, אודי לא משמש היום מדריך במעונות כצעד לחינוכו לערכי אמת?

„לא" – אומרת רוברטה גולדשטיין. „אודי אינו יהודי ואנחנו לא לוקחים לא יהודים לתפקיד הזה. כשהוא יהיה יהודי, הוא יוכל לעבוד אצלנו. יש לו הרבה לתרום עבורנו. אבל הנקודה העיקרית היא שהוא לא היה פתוח עם הוועדה. הוא הסתיר חלק מהאמת".

מה הבעיה להעסיק בחור שלחם על זכותו לשרת בצבא שיהודים כשרים, בחורי ישיבות רבים כל־כך, מתחמקים ממנו? אין הוא תרומה חינוכית חשובה לעולים, כשיספר להם על מאבקו להשתייך לעם הזה, על הזכות להימנות עליו? דווקא אחד כזה אתם דוחים?

רכז מינהל הסטודנטים מזדעק: „אני בכלל לא יודע איך אודי, שאינו יהודי, ניגש בכלל למיכרז כזה. אוכלוסית העולים היא אוכלוסיה עם רגישויות ובעיות. איך בחור כמו אודי, שלא עבר את כל התהליך, רוצה לפתור בעיות של עולים חדשים? אודי אחד כזה, עם כל הכבוד לשירות הצבאי שלו והציונות שהוא הפגין פה בוועדה – הוא היה מסתיר גם מהעולים את זהותו האמתית והיה עובד תחת תיסכולים שאנחנו רצינו למנוע ממנו ומהעולים החדשים. חוץ מזה, יש אצלנו חבר'ה קשים בעניין הזה. ישנם הורים ששולחים את הבנות שלהם לפה בשביל למצוא בעל יהודי. אני לא רציתי שהסטודנטים יבואו ויאמרו לנו: מה אתם שולחים לנו ערבים לחנך אותנו לערכים ציוניים?"

מחמוד־אודי באוניברסיטת תל־אביב: למה צריך להיות גם תלמיד ישיבה? (צילום: שמואל רחמני)

אודי חמודי

(המשך מהעמוד הקודם)

הבית. שני אחיו הלכו לצה"ל בעקבותיו. הוא הכשיר את דרכם. לאחר השחרור, העניק לו הצבא את המגיע לכל חייל משוחרר: מכינה ללימודים אקדמאים, סיוע בדיור כסטודנט.

הרבנים אולי יברכו על מעשה הצבא. שם קיבל את הדחיפה להתגייר, לסגור את המעגל. במדינה כשלנו לא מספיק להרגיש כיהודי ולהיות ציוני על פי השקפתך, אם אין עליך חותמת הגומי המתאימה.

"ההכרה בצורך שלי להתגייר", הוא אומר, "החלה בעצם עוד לפני הצבא, בסירוב הראשון לגייס אותי. כשהבדילו אותי פתאום באופן חד מהחברים הכי קרובים שלי, כל מי שגדלתי איתם, הרגשתי חובה לעשות משהו ומהר, כדי להשתלב לגמרי במסגרת שהייתי רגיל אליה". לא־יהודי יכול להיות ציוני שווה זכויות רק בסרטים. מעולם לא העלה בדעתו לחזור לשורשים שלו, למשפחתו של אבא שנשארה בפורט־סעיד, חורה שבסופה ימצא עצמו אורח מצרי. האב אמנם נסע למצריים לביקור קרובים, לאחר חתימת הסכם השלום, אבל חזר ארצה לאחר טיול קצר. גם הוא לא חשב על איחוד משפחות.

"הגשתי בקשה ראשונה להתגייר לאחר תום המכינה הקדם־אקדמאית. למה דווקא אז העיתוי היה די מקרי. זה פשוט התבשל בתוכי. עכשיו אני כבר אחרי הלבטים. היה רק חשש קל לגבי תגובת המשפחה. אבל השרות הצבאי הבהיר להם טוב מאד לאיזה צד אני רוצה ומתכוון להשתייך. זה היה ביטוי לכל הערכים שכבר ישבו בתוכי. בסופו של דבר לא התפתחה מהומה משפחתית".

אודי חי היום ברימונה בחברת משפחות יהודיות מצפון־אפריקה, שהמסורת הדתית מעצבת את חייהן. גם זה השפיע. לקראת מה הוא צועד בבטחון שכזה?

"מבחינתי", הוא מסביר, "אני מאמין בערכים שהדת מייצגת. החלטתי להתקרב ליהדות מפני שהאמנתי שיש חפיפה ערכית בין ציונות ליהדות". דייני בית־הדין הרבני חקרו אותו. מה אתה יודע על היהדות? למה אתה רוצה בה? מבקשים להבהיר לו את המציאות היהודית כהוויתה. הוא השיב להם: "אם אתה רוצה להשתייך לעם היהודי אתה צריך לדעת את הדינים של הדת".

אודי מדבר קר. לא נשטף במפל של חיבה ותשוקה להתגלות היהודית. הוא ממשיך למכור את השינוי הזה כחיפוש זהות. "בתחתית הטופס נשאלתי למה אני רוצה להתגייר. כתבתי שם שאני מרגיש שייך לפה ושזו דרכי להשתלב כאן. כתבתי בשניים־שלושה משפטים על הערכים שחונכתי עליהם בבית־הספר ובצבא, ושאני מרגיש שייך למקום הזה, שזה כלל לא זר לי". אודי אמר לדיינים שאין לו צורך ללמוד את דיני היהדות עם רב כי הוא דובר עברית שוטפת. הם מסתכלים על זה אחרת ומתעקשים. אתה תלמד עם רב, הם אומרים. הוא נכנע ולומד אצל רב שגר לידו ברימונה. בעוד כחודש תתקיים בחינת הגיור. אם יעמוד בה, יקיזו את דמו, הוא יתבקש לטבול במקווה ויצא משם יהודי כשר.

מה עושים לו פסוקי התפילות שהוא משנן עכשיו מהסידור?

"זה מהווה חיזוק מסויים לכל מה שקיבלתי בארץ הזאת. הרגשתי שזה מוכר לי. איך זה יכול להיות זר? עכשיו אני נכנס לעובי הקורה. עכשיו אני פשוט נדרש לאישור הפורמאלי שיאמר את מה שהיה לי ברור. רק לפעמים אני שואל את עצמי, למה הדיקדוק הזה? למה להיות תלמיד ישיבה כדי להצטרף לעם היהודי? כאשר היו לי בעיות בהבנה של איזו מצווה, והייתי מבקש מחבר יהודי שיעזור לי, הוא היה עונה שהוא לא יודע. ולא רק הוא. חברים היו מבקשים עזרה מהוריהם. אז למה ההתעקשות הפורמאלית הזו דווקא איתי? אני הרי צריך רק אישור פורמאלי לזה שאני שייך לעם שכבר ממילא אני מרגיש חלק ממנו. יש לי יסוד מוצק כמו לכל אחד אחר שמשתייך לעם הזה. למה חותמת הגומי הזאת? לפעמים נדמה לי שדווקא ההחמרה הזאת מעמידה אותי שוב מול בעיית הזהות. לפעמים עוקצת אותי המחשבה, האם הם באמת רוצים אותי?"

עמי כברי

הספר מבוורלי־הילס

(המשך מעמוד 16)

הייתי מעצב שיער עסוק מאד עם קליינטורה גדולה משלי, עדיין בלי שמות מפורסמים. הרווחתי טוב, הייתי מאושר, לא היתה לי אמביציה להיות כמו שאני היום. לא תיארתי לעצמי שאהיה כל־כך מפורסם". כך משחזר הספר של הכוכבות שהפך לכוכב הוליוודי בזכות עצמו, את הדרך שהוליכה אותו לצמרת.

והדרך לתהילה, התחילה לפני שמונה שנים בערך. פארה פוסט היתה הצעד הראשון. "יום אחד היא טילפנה למספרה. חברה שלה המליצה עלי. פארה פוסט היתה אז משהו חם באמריקה, כוכבת 'המלאכים של צ'ארלי'. היא רצתה לשנות את תיסרוקת פארה המפורסמת שלה, באה אלי, אהבה את מה שעשיתי, ומאז לא עזבה. היא לקחה אותי איתה לפסטיוואל הסרטים בקאן, ולצילומי הפירסומת שעשתה בניו־יורק. נסעתי איתה לכל מקום, צילמו אותנו ביחד, והתחילו לכתוב עלי בעתונים. התמונה הראשונה שלי איתה התפרסמה ב'פיפל מגזין'. אחר־כך שלח ה'וושינגטון פוסט' את כתבת האופנה שלו לעשות כתבה גדולה על האיש שמאחורי המראה החדש של פארה. הסקרנות היתה גדולה. לא הבנתי על מה הרעש, זה היה שוק גדול בשבילי. אבל זאת היתה ההתחלה של כל מה שקורה איתי עכשיו".

ההמשך, מבחינתו של ג'וזה, הגשים את כל מה שלא העז להעלות אפילו בחלומותיו. כוכבות נוספות החליטו כי מה שטוב בשביל פארה פוסט טוב בשבילן, והצטרפו למעגל לקוחותיו. הוא פתח מספרה עם שותף, שמנהל את הביזנס בזמן שהוא עסוק בלעצב את ראשי המפורסמות, בלהתראיין לאמצעי התיקשורת, או נמצא בנסיעות.

לפני חמש שנים כתב ספר שכותרתו "טלטלי את ראשך יקירה". עד היום נמכר בכ־100 אלף עותקים. כותרת המשנה אומרת: "ג'וזה אָבֶּר, מעצב השיער של הכוכבות, מראה לך איך להשיג את התיסרוקת שתתאים לפנייך, לסוג השיער שלך ולאורח חייך". הכוכבות שאת שיערן עיצב, שיתפו פעולה ביצירת הספר. לכל אחת מהן מוקדשים בממוצע ארבעה עמודים. בראש עמוד אחד מתנוססת תמונת הכוכבת והספר שלה. מתחתיה מופיע תקציר הסיפור שהפגיש בין שניהם, ומיד אחרי זה השאלון אותו מציג אָבֶּר אוטומטית לכל קליינטית כדי ללמוד את אורח חייה. עשרים שאלות בסגנון: מתי את הולכת לישון, מתי את קמה, או האם את צובעת שערך, לפי התשובות הוא מתאים לה את התיסרוקת הנכונה.

באמצעות השאלונים הפתורים על־ידי היפות והמפורסמות, מספק הספר פירורי רכילות הקוסמים בוודאי לרבות. לדוגמה: הבלונד של גולדי הון הוא לגמרי טבעי. אנג'י דיקנסון מעדיפה להתלבש בצבעי פסטל בהירים. החופשה המושלמת לדעתה של ג'ואנה קארסון, גרושתו היקרה של ג'וני, היא טיול בבירות אירופה. לג'יימי לי קרטיס יש עוזרת, פעם בשבוע, כל יום חמישי. אלי מקגראו מתקלחת כל בוקר וטובלת באמבט כל ערב. ברברה קארה לא אוכלת ארוחת בוקר, אבל כשהיא כבר אוכלת, היא פשוט עורכת לעצמה משתה אמיתי. לינדה גריי (סו־אלן) מתלבשת רק כדי למצוא חן בעיני עצמה, ואילו ה"פאמלה" – ויקטוריה פרינסיפל – מתלבשת גם כדי למצוא חן בעיני הגבר שלה.

מעבר למה שכבר פורסם, כמובן באישורן המלא של כל הנוגעות בדבר, ג'וזה אָבֶּר לא מנדב שום מידע על חייהן הפרטיים של הלקוחות המפורסמות שלו, שחלקן גם חברות קרובות. הם מדברים בטלפון, מנסים לפתור בעיות, מתייעצים, מבקרים זה אצל זו, מכירים את המשפחה, אוכלים יחד, מבלים במסיבות.

רכילאי הוליווד כבר למדו מזמן שמיותר אפילו לנסות להוציא מג'וזה נתח רכילות כלשהו. זה פשוט בזבוז זמן. "אני מקבל מספיק כיסוי רק מלדבר על דברים טובים. אני לא מעוניין ברכילות. יש לי שם טוב, נותנים בי אמון. אני לא מוכן לאבד את החברות שלי בשביל שום פרסומת", הוא אומר. אפילו לאחותו, שמבקרת אותו כל שנה, הוא לא מספר סודות. לישראל הגיע עכשיו כדי להשתתף בחגיגת הבר־מצווה של בן־אחותו. זה הביקור הרביעי שלו בארץ, רק סיבה משפחתית טובה תביא אותו שוב לכאן. הוא אוהב את ישראל, אוהב להיות עם המשפחה, אבל אחרי יום נכנס לחוסר מנוחה, מתגעגע ללוס־אנג'לס. אפילו בפריס, שפעם היתה בית, הוא לא מרגיש טוב, רוצה תיכף לחזור הביתה ללוס־אנג'לס.

ולוס־אנג'לס אוהבת את ג'וזה, שמדבר אנגלית במבטא צרפתי רך, ומשבץ את המילה "דארלינג" כמעט בכל משפט שני שהוא מוציא מהפה. בעיר הסרטים, גם הוא כוכב שמחלק אוטוגראפים למעריצים. ג'קי קולינס, אחותה של ג'ואן קולינס מ"דיינסטי", מזכירה אותו בספרים שהיא כותבת על חיי הזוהר של בוורלי־הילס. אחת הגיבורות בספרה "נשות הוליווד" – בסט־סלר שהפך לסידרת טלוויזיה שהוקרנה גם אצלנו – היא סוכנת השחקנים סיידי לה־סאל (שם ספרותי), האשה החזקה מכולן בעיר הסרטים. קולינס מתארת אותה כאישיות חשובה ביותר, שגרה בארמון על גבעות בוורלי, תופרת את בגדיה אצל טובי האופנאים, ועל עיצוב תיסרוקתה טורח ג'וזה אָבֶּר בכבודו ובעצמו.

ממה נובעת הפופולאריות הגדולה של אָבֶּר? לא רק מהמראה האקסטרווגנטי שמורכב מכובע, צמה ובגדים מאד ססגוניים – או מהכבוד שרוחשים האמריקנים לכל דבר שריח אירופאי, במיוחד צרפתי, נודף ממנו. במקרה שלו יש גם שילוב מוצלח של כשרון ואישיות. ג'וזה אָבֶּר התברך בתכונה נדירה: הוא יודע להקשיב. נועץ עיניים כחולות ומרוכזות, נותן את ההרגשה הטובה שהוא שומע עכשיו את הסיפור הכי מרתק בעולם. הוא גם יודע לדבר, לגרום לכך שירצו להקשיב לו. וכמו שהוא נראה נחמד, אחד כזה שמנתב לו דרכים בטקט ודיפלומטיות, הוא מסוגל לפעמים גם להוציא החוצה הרבה טמפרמנט. להעמיד אנשים על מקומם, לסלק אותם מסביבתו המיידית, בלי שום קשר לייחוס האישי.

החיים שלו עכשיו, הוא אומר, מוקדשים רק לקריירה. הוא גר בבית־דירות יוקרתי בצד המזרחי, היקר יותר, של הוליווד־הילס. חי לבד, בדירה לא־גדולה במיוחד, אבל מעוצבת להפליא בצבעי ארום־שחור־לבן, שגם צולמה לאחד המגזינים. נוהג ברולס־רויס חדשה, טס רק במחלקה הראשונה, מתאכסן רק בסוויטות של בתי־מלון חמישה כוכבים. אוכל במסעדות הכי־יקרות, קונה את הבגדים הכי־יקרים. עונד שעון 'קרטייה' – 18 קאראט זהב, שעולה 7000 דולר. אוהב לבלות במסיבות פרטיות, בלי עיתונאים וצלמים, איפה שהכוכבים מרגישים חופשיים ולא צריכים להמשיך בהצגה, מרשים לעצמם להיות טבעיים. הוא מוזמן לפעמים לארבע־חמש מסיבות בערב אחד, אבל הולך רק להכי־הכי. מכל המסיבות שנערכו ערב השנה החדשה בחר לחגוג אצל ברט בכרך, עם לארי הגמן, לינדה גריי, אוליביה ניוטון־ג'ון, קני רוג'רס ועוד כאלה שכל אחד בפני עצמו הוא סיבה למסיבה.

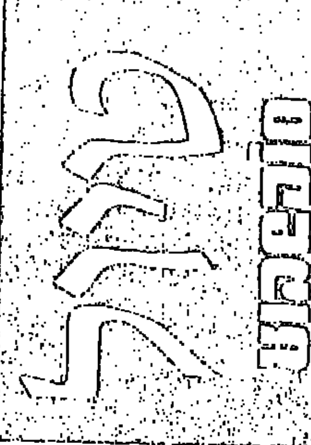
ג'וזה אָבֶּר אוהב את החיים הטובים, הוא יכול להרשות אותם לעצמו. "לא גדלתי בדרך הזאת, אמריקה העלתה אותי עליה", הוא ומתכוון לשחק אותה בגדול. בחודש הבא יצאו לשוק האמריקני 14 מוצרים לטיפוח השיער הנושאים את שמו. ארבע שנים עבר על פיתוח המוצרים, שמאחוריהם עומדת חברת פאברג'ה, עכשיו בבעלותו של משולם ריקליס. "אלו מוצרים נבחרים, ברמה גבוהה, באריזות אלגנטיות בצבעים שחור־לבן. כל מוצר יעלה 6 דולר וזה נחשב יקר", מסביר אָבֶּר, חבר טוב של ריקליס ואשתו פיה זאדורה.

אחרי שיתפנה ממסע קידום המכירות המאסיבי שמתוכנן למוצרים שלו, הוא רוצה לפתוח ברחבי ארה"ב רשת של מספרות יוקרה שישאו את השם ג'וזה אָבֶּר. "הגיע הזמן לנהל אימפריה", אומר מי שסיפור הצלחה שלו אולי יזכיר את זה של וידאל ששון, גם הוא ספר צמרת יהודי שהצליח לכבוש בזמנו את אמריקה. כמו ששון לפניו, מוכיח עכשיו אָבֶּר שאם באמריקה השמיים הם הגבול, הכי־קל להגיע אליהם דרך ה"כוכבים".

אירית רותם

כלניות ממש ליד הכביש.

מאת נילי פרידלנדר
צילמה: שי גינות
בשיתוף רשות שמורות הטבע

7. עונת הכלניות

חודש קשה עבר על כמהותינו. כל השבוע, בימים של תכלת ושמש זוהרות, הולכים לעבודה. בשבת, מתעננים השמיים ולא מתחשק לצאת מהבית. בינתיים קורים בטבע דברים נפלאים והארץ מתכסה בעשב ירוק ושפע של כלניות, שכמוהו לא היה פה בשנתיים האחרונות.

לכל יושבי העדים הצפופות מתל־אביב ועד חדרה: גם אם השמיים מעוננים בשבת, לא להיבהל ולעלות על הכביש המהיר לכיוון חדרה. משני צידיו קורים עכשיו דברים נפלאים שלא רואים תמיד. בשדות כבר החל האביב. שפע של סביונים, כלניות וחרציות. וכשיוצאת השמש מבין העננים זוהרות הכלניות בוורוד, סגול, סגל, לבן וכמובן אדום.

במרכז הארץ, 57 ק"מ מתל אביב ו־46 ק"מ מחיפה, בין קבוץ מענית למושב מאור, יש גבעת כלניות מדהימה ביופייה.

במחלף קיסריה בכביש המהיר חיפה־ת"א פונים לכיוון עפולה ואחרי תשעה ק"מ מזרחה מגיעים לצומת מנשה. כאן פונים ימינה, לצומת ערערה, ואחרי שלושה ק"מ פונים ימינה. נוסעים עוד קילומטר אחד ופונים שוב ימינה. מימין לכביש – טרמפיאדה. כאן עוצרים, חוצים את הכביש ועולים לגבעת הכלניות, ששמה הרשמי הוא חורבת בצעה.

זהו תל, אשר בו שכנו ערים עתיקות ובמרכזו – בונקר מעוגל מימי מלחמת העצמאות. כל הגבעה זרועה כלניות בכל מיני צבעים שתעלו בדמיונכם. וגם דודאים פורחים כאן עכשיו.

הקטע הכי יפה מתגלה כשעולים על הגבעה מכיוון הטרמפיאדה. אנו עולים על הגבעה מצד צפון ומקיפים אותה בשבילים בין הכלניות.

הכביש מוביל דרומה לכיוון מושב מאור, וכשממשיכים לנסוע לאורכו רואים מימין שדות של כלניות אדומות. כל האיזור הזה יוכרז בקרוב כשמורת טבע, בעידודם הנלהב של תושבי האיזור, ועכשיו תבינו למה.

שדה של כלניות הוא לא פיקניק, לכן מומלץ לנסוע מכאן אל כרי הדשא היפהפיים של פארק השרון, ליהנות בשמש, טיולי אופניים ומקום טוב לפתוח את הצידניות.

נוסעים מזרח לכיוון חדרה. כעשרה ק"מ עד לצומת נחל חדרה, הצומת על הכביש הישן חיפה־ת"א. פונים שמאלה לכיוון צומת הלל יפה ונוסעים שלושה ק"מ. אם פונים ימינה מתחברים לצומת גבעת אולגה על הכביש המהיר, אבל אנחנו פונים שמאלה וכ־50 מטר לפני פסי הרכבת, פונים ימינה איפה שכתוב דרך ללא מוצא. נוסעים כשלושה ק"מ דרומה בדרך עפר עבירה לרכב, ומקבילה למסילת הברזל. משמאל, חורשות אקליפטוסים, שרידי יער חדרה המפורסם, ולאורך המסילה כלניות אדומות. משמאל רואים איך משקמים מזבלות ומחצבות ישנות ומכסים אותן בעפר. אחרי נסיעה איטית של שלושה ק"מ מגיעים לפארק הטבעי הכי יפה במרכז הארץ.

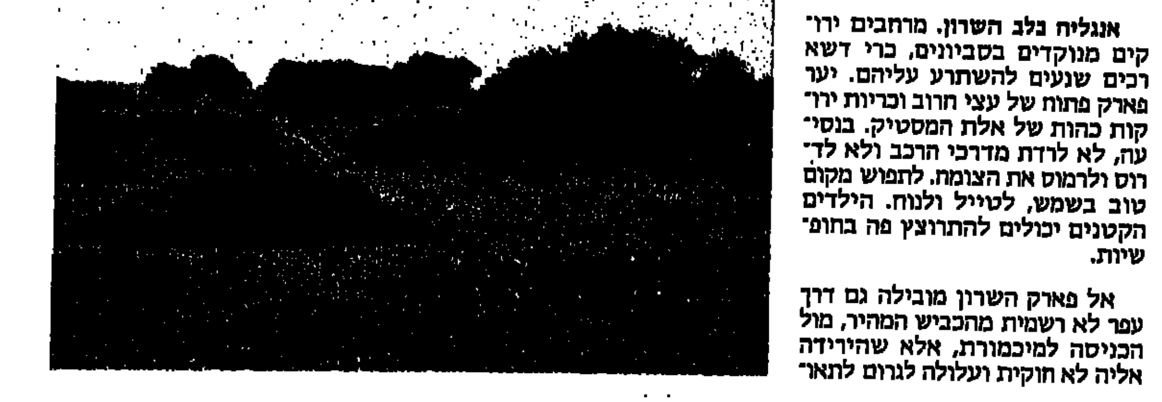
אנגליה בלב השרון. מרחבים ירוקים מנוקדים בסביונים, כרי דשא רכים שנעים להשתרע עליהם. יער פארק פתוח של עצי חרוב וכריות ירוקות כהות של אלת המסטיק. בנסיעה, לא לרדת מדרכי הרכב ולא לדרוס ולרמוס את הצומח. לתפוש מקום טוב בשמש, לטייל ולנוח. הילדים הקטנים יכולים להתרוצץ פה בחופשיות.

אל פארק השרון מובילה גם דרך עפר לא רשמית מהכביש המהיר, מול הכניסה למיכמורת, אלא שהירידה אליה לא חוקית ועלולה לגרום לתאונות. לכן מומלץ להמשיך בכביש המהיר עוד כ־5 ק"מ עד צומת אולגה, לפנות לכיוון חדרה ולהגיע לפארק בדרך שתוארה קודם.

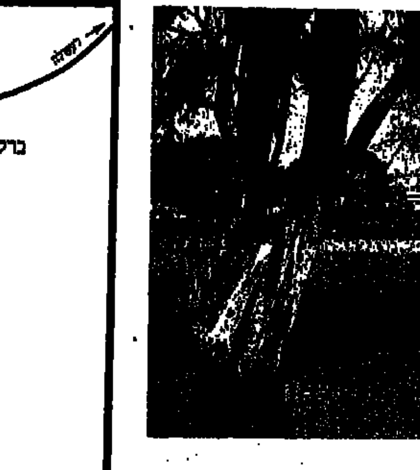
ולקינוח, **אגם בנתניה.** מי היה מאמין שהשיכונים של דרום נתניה נמצאים ליד אתרי טבע נפלאים בחורף. מול הפארק הטבעי של אירוס הארגמן שיפרח בעוד שבועיים־שלושה, מדרום לקרית נורדאו יש אגם חורף ובו שוחות מאות אגמיות, תרנגולות המים, וגם ברווזים ושחפים.

יורדים מהכביש המהיר במחלף פולג, פונים שמאלה לנתניה דרום, עוברים את צומת החוף הירוק, ברמזורים וממשיכים לנסוע מערבה עוד שני ק"מ. מול פארק האירוסים (רואים מחסום) פונים לתוך דרך עפר ואז מתגלה אגם ירקרק יפה. בריכת דורה – רק בחורף גשום. אם פיספסתם את הכניסה הזאת תוכלו להיכנס אליו מהכביש הפונה צפונה לאורך החוף. יש כאן גם אגם ירקרק ומקום נהדר לטיול ולמנוחה.

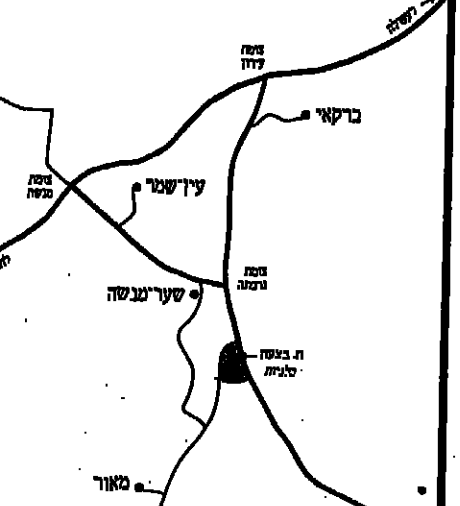
ולסיום – המלצה. גבעת הכלניות קטנה, ובשבת יש הרבה מטיילים. אם מזדמן לכם, השתדלו לגשת אליה אחר־צהריים אחד, באמצע השבוע.

פארק השרון – כרי דשא כמו באנגליה.

בריכת דורה – רק בחורף אגם ועופות מים ליד השיכונים.

דור ה...ברה

ויקי שירן מצחיקה אותם, את הדור שגדל במעברת סקייה, היום אור־יהודה, עולים מעירק שהגיעו בלא־כלום והצליחו יפה בחיים, בלי עזרת המדינה, בעשר אצבעותיהם. הריסוס בדי.די.טי. והמצוקה באוהלים לא גרמו טראומה, לא הולידו תחושות קיפוח עדתי. בזכרונם, המעברה קרובה לדיסני־לנד, לא לשכונת עוני.

מאת מיכל קפרא   צילומים: ראובן קסטרו

ש ם, באמצע מגרש החנייה, המשתרע בסופו של רחוב פנקס באור־יהודה, עמדו חלק מאוהלי מעברת סקייה. עכשיו חונות שם שלוש מכוניות. סובארו, אאודי וולוו. לא צריך להגזים עם הסמליות, אבל גם לא להתעלם מתוסר המקריות. אדמת הכורכר של מגרש החניה מהודקת היטב, מפנקת את הצמיגים. אז, לפני שלושים ושש שנה, לא טרח אף אחד להדק את השטח. על התלמים העמוקים של השדה החרוש הוקמו במהירות מאות אוהלים. שורות ארוכות של מקלטי בד, לאלפי העולים שהגיעו מעירק במבצע "עזרא ונחמיה". בחורף הראשון הם טבעו כריסת בוץ ענקית.

מעברה. נדמה היה שהמושג נעלם יחד עם ריכוזי האוהלים, הפחונים והבדונים. אלא שהיה מי שחשב להעניק לה פריחה מחודשת, ולגייס את המעברה לשורות הפוליטיקה המפלגתית וביתור זו שהתמקמה לה בתפר הרגיש שבין עדות מזרח ומערב, והחלה לבחוש בקרבי האוהלים בנסיון להצביע, להכריז, ולקרוא תגר על אותו ציבור ומימסד אשכנזי, חסר הנסיון המעברתי. המעברה הפכה לקלף מיקוח של מסכנות. ואת הקלף הזה היה קשה לנצח.

אבל עם המחזור הראשון של בית־הספר העממי במעברת סקייה, לא יכולים מנהיגי המאבק העדתי להתמודד. אותו מחזור – יליד שנת 40'–41' – שגדל יחדיו במעברת סקייה ונפגש השבוע לצורך הכתבה – לא משכיר בקלות את האוכף הזה ששמו מעברה לכל ישבן. אנחנו דור המעברות, הם אומרים. "דור המעברות" – מושג מפחת.

בגיל עשר הגיעו לארץ. צוציקים. שלושים שנה אחר־כך קראו בעיתונים את ויקי שירן נלחמת את מלחמתם. מלחמת המקופחים. אבל הם, בגיל ארבעים וחמש, מחייכים. ויקי שירן מצחיקה אותם. יעקב כפיר, מנכ"ל עיתון "הארץ"; מנשה יצחקי, לשעבר ראש מועצת אור־יהודה והיום בעל מפעל רהיטים; צבי עיני, בעל משרד ביטוח; ברוך מאירי, עיתונאי ב"מעריב"; סבאח יוסף, רכז קהילתי במועצת הפועלים; יפה עקרי, בעלת מפעל לבגדי ספורט; יצחק חייק, מנהל מפעל שירותי במה ומופעים "חייק במות"; והארי גראנט, מיליונר שחי בארצות הברית – הם התשובה לויקי שירן. מבחינתם, תשובה מוחצת.

דווקא ענני הדי.די.טי, שהופרחו ממכונות הפליט הישנות וכיסו את העולים החדשים בשכבה דקה של אבקה לבנה, משקפת את הפער בין מה שאחרים כינו אחר־כך טראומה, לבין המציאות עצמה. הפוטנציאל המשפיל הטמון בעננים הלבנבנים האלה, נוצל בדמגוגיה מיומנת על־ידי אלה שהרימו את נס המאבק במפריחי האבקה, ומתנגש בתיאורים המלבבים שנחקקו בזכרונם של ילדים בני עשר. הם בסך־הכל התרגשו מהקמח הלבן הזה שנפל עליהם ממכונות קטנות ושורקות, זה שאפשר היה לעשות איתו מסכות על הפנים, ולהתלכלך בכייף. "אני כילד ראיתי בזה שעשוע, רק שעשוע", אומר יעקב כפיר, "ההורים ראו בזה חיסוי כנגד בעיות רפואיות שאנשים יכולים להביא מארץ זרה."

"על איזו טראומה את מדברת?" זועקת יפה עקרי לנוכח נסיונותי העדינים לגעת בצלקות מימי המעברה. המחאה שלה שייכת לכולם. מזווית הראייה של ילדים שגדלו, חונכו וצמחו במעברה – סקייה קרובה יותר לדיסני־לנד מאשר לשכונת עוני. גם אם מהרת הזמן ותכונות הבסיס של הנוסטלגיה מנפות את רגעי הסבל והקושי, הם מתעקשים על הצבע הוורוד. אחר־כך, כשיימצו את הוורוד, ידברו על אלה שמחזירים את הניואנסים השחורים. בהרבה כעס.

ההצלחה שלהם לא צועקת. להתמרמרות, לעומת זאת, יש טונים גבוהים יותר. אף אחד מהקבוצה לא יעלה בדעתו לקרוא למישהו אשכנאצי. מי שלומד ועובד, ומרוויח, ומצליח – לא זקוק לקללות מהסוג הזה. הילדים שלהם לומדים באוניברסיטה. לקטנים יש מחשב. הבתים גדושי בטון, כמו למלא איזה חסר. המעברה נותרה נקודה רחוקה. רק על תקן של הוכחה, איך מאפס אפשר להגיע לכל מקום.

הסיפור של יעקב כפיר (פקירו) מתחיל במטוס. "מחריד ומרעיש וחורק ושורק. כל הדרך הייתי בטוח שאני נוסע ברכבת ישנה. היתה התרגשות של טיול ארוך. לא ידעתי מה הולך לקרות. זה היה בשבילנו הילדים כל־כך משעשע, מרגש, מסקרן. אני זוכר שבשדה התעופה הגישו לנו לחם עם מרגרינה. איזה טעם מוזר. כולם הסתכלו על זה בחשדנות, לקחו ביס ועזבו את הלחם למרות הרעב."

אבל יש לו גם התחלה אחרת. "ההצלחה הראשונה שלנו כנקלטים היתה טמונה בעצם העובדה שמאוד רצינו לעלות ארצה, וכל התלאות לא הצליחו לערער את ההתרגשות שבמימוש. המושג 'ארץ שלנו'

(המשך בעמודים הבאים)

יצחק חייק: "בועטים בחיים כמו שבועטים בכדור".

יפה עקרי, היום בביתה (למעלה, אוהלי...): אין אפשר להגיע מאפס למעלה.

מנשה יצחקי (מימין) ברוך מאירי ויוסף סבח באור־יהודה: מתעקשים לדבר ורוד.

(המשך מהעמוד הקודם)

היה חזק יותר מכל הבעיות שנוצרו." נקודת המוצא הזו, שהועמה עם השנים, מסכמת אולי את כל ההבדל.

תחילת שנות החמישים. ילדים בני עשר, עומדים מול הורים נבוכים, ממרח שמנוני ולבן על הלחם, פקידים זרים הדוברים שפה לא מובנת, ושם חדש. צליל זר. השם הקודם, כזהות בסיסית כל־כך, נמחק כהינף יד. ובראש מהדהד עדיין המשפט "זו ארץ שלנו". בכל זאת, אף אחד מילדי סקייה לא יכול להצביע על משבר קשה שעבר. הגבול בין טיול ארוך להגירה לארץ זרה עדיין לא היה נהיר.

בזיכרון של יעקב כפיר מתקשר המשבר הראשון לאב. "אבי היה יהודי רתי שהגיע סוף־סוף לארץ הקודש. אנשי הסוכנות הירכו להסתובב במחנה האוהלים. היו גם שוטרים. בשבת הראשונה לשהותנו שם הסתובבנו בחוץ. אבא נתקל בשוטר יהודי מעשן סיגריה. זה גרם לו משבר קשה מאוד. הוא לא עיכל כיצד יתכן ששוטר יהודי יעשן בשבת. זה ויעוז אותו קשות."

משפחת פקירו, המונה עשר נפשות, זכתה במעברת סקייה לשני אוהלים. "המאבק הגדול היה להשיג לחם. אלה שסיפקו אותו לא הכירו את הכמויות ולא הגיעו בשעות קבועות. יום אחד לא הגיע הלחם עד ארבע אחר־הצהריים. אני זוכר שכולם עמדו מחוץ לאוהלים עם הסלים ביד. אבי רץ והשיג קילו לחם, ואמא טיגנה אותו בשמן. את המים היינו מקבלים תמורת תשלום. אנחנו הקטנים נאלצנו ללכת כשני קילומטר ברגל עד ברז המים. היינו עומדים שעות בתור כדי להביא דלי אחד או שניים."

יפה עקרי: "ביום שישי עמדתי בתור לצרכניה כדי לקחת לחם. היה חם מאוד והתור היה ארוך. כעבור מספר שעות התעלפתי. ואני מצטערת מאוד להודיע לך, שלא היה בזה שום טראומה," היא מתריסה. "זו באמת היתה תקופה יפה. הכל היה ספונטני. אחרי הלימודים היינו הולכים לכרמים או לבוסתנים. היינו מטפסים על עצי התותים וכולנו נטפנו עסיס שחור. היו תקופות שהתלבשנו על התאנים, התפוזים, הסברסים, ואז אמא באור העששית היתה לוקחת ליפה גסה ומשפשפת אותנו כדי להוציא את כל הקוצים. באחת הפעמים כשהלכנו לפרדס הגיע פתאום שומר על סוס. חשבנו שהוא עומד להרוג אותנו, ואני התחננתי שיהרוג אותי במקום את אחי."

"יום אחד", מספר מנשה יצחקי, "הגיע אוטו מהעיר. או־הו, איזו חגיגה. יצא איש ושאל אותנו אם אנחנו רוצים להרוויח כסף. באותו זמן הוציאה מפא"י את עיתון 'הדור' והם חיפשו חבר'ה צעירים שיחלקו אותו. עבור כל עיתון שמכרנו קיבלנו שבעה מיל, כשבלירה היו אלף מיל. אחרי הלימודים היו אוספים אותנו ומסיעים לרחובות תל־אביב. היינו צועקים 'הדור', 'הדור'. אבל העיתון הזה לא הלך. מכרנו בקושי חמישה־ששה עיתונים. אחרי שבוע באנו אל האחראי ואמרנו לו, אתה צוחק עלינו, אפילו לפלאפל זה לא מספיק. אבל ביום שחיים ויצמן מת – הרווחנו הרבה כסף. צעקנו: ויצמן מת, ויצמן מת, וכל העיתונים נמכרו."

ברוך מאירי: "בשעת צהריים הגיעה למעברה מכונית מפוארת, ממנה ירדו שני חבר'ה. אחד מהם החזיק מצלמה והשני – חבילת בגדים. רוצים בגדי כדורגל? שאלו אותנו, וזה היה עבורנו כמו לטוס לירח. אפילו כדור אמיתי הביאו לנו. התלבשנו והתחלנו לשחק. אושר כזה עוד לא ידענו. הצלם נתן לנו הוראות: אתה תזוז פה, אתה תקפוץ שם, יופי, עוד פעם, והוא מצלם לו. כעבור שעה וחצי לקחו לנו את הבגדים, הכדור, ונסעו להם. סוף הסיפור. עשו סרט לסוכנות."

ניצול התמימות שלהם מביא גם את הסיפור הבא: שוב מגיעה מכונית גדולה למעברה. ושוב יוצאים שני אנשים, ששואלים את הקטנים אם הם רוצים לנסוע לרמת־גן. וכל הקטנים מאושרים מהטיול הבלתי צפוי, וצועקים בטח־בטח־בטח. הם עולים מאושרים על הטנדר, וכדי לעשות את הסיפור ממש כלתי אפשרי כהלום, הם זוכים בכיכר לחם. אבל האיש מזהיר אותם לא לאכול מהכיכר לפני מתן ההוראה. והם נוסעים להם לטייל. ופתאום הם עוצרים והם רואים המון משאיות עם המון ילדים שמחזיקים ביד כיכר לחם. ויוצא אליהם איש גבוה ואומר עכשיו לצעוק: לחם עבודה, לחם עבודה. והם צועקים וצועקים, ובסוף אפילו מקבלים רשות לאכול את הלחם שלהם.

יצחק חייק: "כל קיפוח שמדברים עליו הוא קיפוח מלאכותי. אם אני נכשל בטסט, סימן שנכשלתי בגלל שאני מזרחי. ואם אני מצליח – אין שום קיפוח. איזה אבסורד".

"יש פה ניצול," אומר סבאח יוסף, "אבל אז באמת היה קשה ולא היתה עבודה. הכוונה בסך־הכל היתה טובה. היום, כמובן, לא היו מעזים לעשות זאת."

כפיר: "שנתיים החיים התגלגלו. שיפרנו את האוהל, עיגנו אותו חזק יותר. הוספנו מדף פה מדף שם, ארונית, פינת בישול עם פרימוס. לאט־לאט עברנו לפנס לוקס. על מים חמים לא חלמנו אפילו."

אף אחד לא שוכח את הגשמים של חורף 1951 שהציפו את המעברה. הכל נסחף. "בבוקר התעוררנו ומתחת למיטות זרם נהר". חיילי צה"ל ומתנדבים מתנועות נוער הגיעו כדי לעזור לתושבי המעברה, ילדים רבים הועברו למשפחות בערים ובקיבוצים. את יפה עקרי, הצליחו לחלץ מחלון האוטובוס. אמא רצתה אותה לידה. "איך קנאתי במי שנסע", היא מודה היום.

כפיר: "מאחר שהגעתי בגיל צעיר אני לא זוכר הרבה מתנאי החיים. זו היתה עובדה. אל האילוצים הסתגלנו במהירות. למעשה, כל העבר מעיראק נמחק. אני חושב שהיה לי נעים. לא היכרתי סביבה אחרת. תמיד היה ברור לי שנעשה מאמץ גדול לקלוט את כל האנשים. את הלימודים התחלנו מתחת לעצים. פיקניק. אחר־כך החלו לבנות צריפים ובית־הספר עבר לשכון שם. אני חושב שתנאי החינוך – שאז לא יכולתי לחוש אותם – היו קשים מנשוא. אחת הבעיות הגדולות שלי היתה כשחזרתי לצריף ולא היתה לי פינה להכין שיעורים. הייתי מכין אותם על המיטה. בלילה לא היה אור. היה קושי טבעי שהפריע לי כל הזמן, אבל בכבר אז לא הייתי מוכן להישבר. תמיד חיפשתי לי פתרונות. ההורים היו לחוצים מאוד בבעיות קיום. רמת החיים היתה נמוכה מאוד, והטיפול בילדים – כדי־עבר – היה בלתי אחראי. אני לא זוכר את הורי שואלים, מתעניינים בציונים. אני לא בטוח שאז הם עניינו אותם. אין לי ספק שזו תולדה של המצוקה הקשה ששררה. בסופו של דבר האינטליגנציה העצמית של כל ילד היא שקבעה את התקדמותו מאוחר יותר. זה לא קיבל טיפוח. המצב הזה הביא לעצמאות יתר."

תנועות הנוער, הנוער העובד והשומר צעיר, שהגיעו אל המעברה סחפו אליהם את הנוער. "לילה, וכיצד היו עוקרים את אחד מיתדות האוהל ובלילה מגלגלים בשקט את היריעה ויוצאים לפעילות.

יעקב כפיר הצטרף לנוער העובד. "בגיל 11 החלטתי לחפש מסגרת חברתית אחרת. ראיתי את עצמי בן למשפחה מרובת ילדים, מקום צר, חוסר התעניינות. וכך, על דעת עצמי, נסעתי לסוכנות וביקשתי להצטרף לקיבוץ. אני זוכר שביקשו שם את חתימת ההורים. השקר הראשון שלי בחיים היה החתמת אמא על הטופס. יום אחד לפני עזיבתי את הבית הודעתי על־כך להורים. זה היה משבר קשה. אני משער שהיתה בכך טיפת אגואיזם. רציתי לחיות במקום טוב יותר. למחרת הגעתי למעוז־חיים."

את הקבוץ עזב לאחר ארבע שנים. "היה חשוב לי רק דבר אחד – לפתח את השכלתי," הוא אומר. "בקבוץ באותה תקופה היתה גישה של חוסר השגיות וזה הפריע לי. נרשמתי לבית־ספר אקסטרני ועבדתי באינטנסיביות על תעודת הבגרות. כדי לממן את הלימודים נרשמתי בלשכת העבודה וכך הגעתי לעתון "הארץ" בתפקיד שליח. לאחר הצבא חזרתי לעבוד בעתון".

לפני שנה מונה יעקב כפיר למנכ"ל "הארץ".

"אף אחד לא יכול לומר שהמקום עצר אותו או דרדר אותו," אומר מנכ"ל העתון, "גם טענות קיפוח אי־אפשר לטעון. להורים היה קשה יותר. הם הגיעו מרמת חיים טובה, מלאי ציפיות, ולכן סביר להניח שהיתה אכזבה. אבל זו היתה התקופה. האם היו תנאים אחרים לתתו?"

הקשיים, הצפיפות, חוסר האפשרויות, ונקודת הזינוק הדלה – כל הגורמים שמשמשים היום בסיס לתביעת ה"מגיע לי" המפורסמת – היתה רק משוכה שיש לדלג מעליה. וכשמדברים במינוחים, קצת קשה לחוש את הבושה וההשפלה שהמכשולים יודעים לספק. "אני זוכר שהמורה בבית־ספר התיכון בתל־אביב שלח אותי להביא מבחנה," מספר ברוך מאירי, היום עיתונאי, "יצאתי מהכיתה ולא חזרתי. התביישתי לשאול מה זו מבחנה." מאיפה אזרו הילדים אלה את הכוח להתמודד?

ברוך מאירי עלה עם משפחתו, תשעה אחים ואחיות. "לנו, לקטנים שבאחים, אולי היה קשה ביותר. האחים המבוגרים יותר הגיעו עם השכלה ומקצוע. הבעיה היתה עם הדור שלנו. ההורים שלנו לא ידעו קרוא וכתוב. גדלנו פה עם מטען דל מאוד של חינוך והשכלה. המשבר הגדול שלי היה בזמן שעברתי לבית־ספר תיכון בעיר. התעודה שלי מבית־ספר עממי במעברה היתה מלאה בעשיריות. קיבלו אותי ללא בחינות כניסה. אבל הפער היה עצום. אף אחד לא חשב אז על מתן עזרה. בסופו של דבר נאלצתי לעזוב את בית־הספר."

ברוך מאירי, כמו כל האחרים, לא ויתר. "את הלימודים המשכתי בבית־ספר ערב. בבוקר עבדתי." היום הוא חי במבשרת ציון. בית יפה. ארבעה ילדים. בת באוניברסיטה. "היום יש אולי איזה כאב קטן. כשאני מסתכל על הילדים שלי היום, אני אומר, לו אנחנו היינו מקבלים את מה שהם מקבלים היום, לו היו לנו את אותן האפשרויות, היינו מגיעים רחוק יותר. אבל אני לא חש התמרמרות. רק כאב קטן."

מנשה יצחקי הגיע לארץ עם משפחתו בת שלוש־עשרה הנפשות. שיגרת קליטה: מעברת אוהלים, צריפים, בית אבן. לאחר בית־הספר, כמו כל חבריו, עבר ללמוד בתיכון עירוני א', ואחר־כך את מקצוע המסגרות בבית־ספר "שבח". בצבא היה פקיד טכני ובמקביל – המשיך ללמוד. לאחר הצבא נכנס לפעילות פוליטית. "לא אהבנו את מפא"י," הוא אומר, "כל החבר'ה הצעירים הגיעו למפ"ם. למהז אולי זה המקום היחיד שפתח לנו דלת. שנאנו את מפא"י שייצגה את הממסד. על תרות, אף אחד לא חשב.

"בגיל 21 נבחרתי למזכיר הסניף באור־יהודה. אחר־כך הייתי חבר מזכירות מועצת־הפועלים, ב־1964 עבדתי כרכז תרבות וב־1969 הייתי סגן ראש המועצה. ב־1974 נבחרתי לראש המועצה. אנחנו בנינו את עצמנו לבד. אלה שמתלוננים הם אנשים ללא אמביציה. כשהיו לי ארבעה ילדים הלכתי ללמוד. עשיתי או בגרות במישל"ב. מי שסומך על הממסד לא יכול להגיע לשום מקום.

"דור המעברות זה לא דור שקיבל הכל על מגש של כסף, אלא דור שעבד מגיל שלוש־עשרה. אולי בגלל זה היום אנחנו קצת עייפים. הבן שלי השתחרר מהצבא בגיל 22 ועוד לא התחיל לעבוד. אנחנו כילדים עשינו הכל. מכרנו סברס, עבדנו בחקלאות, בבניין. אצלנו בבית היה שולחן אחד, עליו אמא בישלה, תפרה, עשתה את עבודות הבית, עליו עשינו שיעורים, וגם אכלנו. היום הבן שלי רוצה שלושה שולחנות. אחד לכתוב, אחד למחשב ואחד – למדפסת.

יפה עקרי: "נדמה לי שאנשים שלא הצליחו בחייהם מנסים לטפול את הכישלון על מישהו אחר. מעולם לא חשתי שנמנע ממני משהו בגלל המוצא או שאני ילידת מעברה".

ברוך מאירי: "לו קיבלנו מה שהילדים שלנו מקבלים, היינו מגיעים יותר רחוק. אני לא חש התמרמרות. רק כאב קטן".

מנשה יצחקי: "אצלנו במעברה היה שולחן אחד, עליו אמא בישלה ותפרה, עליו עשינו שיעורים, וגם אכלנו. היום הבן שלי רוצה שלושה שולחנות. אחד לכתוב, אחד למחשב ואחד למדפסת".

יוסף סבאח: "אז באמת היה קשה ולא היתה עבודה. ניצלו את התמימות שלנו, אבל הכוונה בסך־הכל היתה טובה. היום, כמובן, לא היו מעזים לעשות זאת".

היום יש דרישות אחרות." וגם תנאים: וילה, שתי מכוניות, ארבעה ילדים, ומחשב אחד.

סבאח יוסף החל ללמוד בבית־ספר תיכון "שבח" בתל־אביב. במקביל היה פעיל בתנועות הנוער. לאחר הצבא למד שוב שנתיים. החל כחרט בתעשיה הצבאית, ואחר־כך בתנובה. היום הוא רכז קהילתי במועצת הפועלים, חבר המועצה המקומית ויו"ר ועד ההורים בבית הספר המקיף. אגב, גם לסבאח ארבעה ילדים.

אבי עיני הוא סוכן ביטוח, בעל־משרד (שוב, ארבעה ילדים, בת באוניברסיטה, בן בגבעתי). בשנת 1952 נשלח לקיבוץ. שהה שם שלוש שנים וחזר למעברה. "בבוקר עבדתי כשליח כאגד' ובערב למדתי בעירוני א' בתל־אביב עד הגיוס לצה"ל. שרתתי בנח"ל ואחר־כך בתותחנים. אחרי השחרור עבדתי בבית החרושת "לנה מפעלי סריגה". הייתי יושב ראש ועד העובדים, מזכיר הפועל במועצת הפועלים ושנתיים אחר־כך עברתי קורס לסוכני ביטוח".

אורי חיוואי הגיע מעירק לסקייה בשנת 1955 עם אחיו אחותו ואמו האלמנה. היום חי באמריקה, נקרא הארי גראנט, נוסע ברולס־רויס, ומגלגל מיליוני דולרים. חברים זוכרים כיצד מכר על הכביש הראשי ליד המעברה דליי תאנים וסברס. אורי, להבדיל מחבריו, החליט להפסיק את לימודיו לאחר בית־ספר עממי. הוא ואחיו פתחו מסגריה קטנה סמוך לצריף מגוריהם וייצרו עגלות אשפה. לאחר מספר שנים עברה המשפחה להתגורר ברמת־גן. במקום מיכלי האשפה רכשו אולמי תצוגות ברחוב המסגר. ב־1975 נסעו אורי ואשתו לארה"ב. במסיבת עיתונאים שערך שם לא מזמן סיפר שבדעתו להקים את הבניין הגבוה בעולם (121 קומות) בהשקעה של חמש־מאות מיליון דולר. באילת הוא עומד לבנות מלון בן חמש־מאות חדרים בהשקעה צנועה של מאה וחמישים מיליון דולר. בביקור האחרון שלו באור־יהודה, מעברת סקייה לשעבר, נתקבל כאורח כבוד. לכבוד יש מחיר: תרומה של מאות אלפי דולרים למוזיאון שינציח את תולדות הקהילה היהודית בעיראק. המוזיאון, אגב, ייקרא "הארי גראנט".

"אנחנו בנינו את עצמנו", אומר מנשה יצחקי, כאילו לדחוק כאלה חסרי ההבחנה.

"להורים היה מאוד קשה," אומרת יפה עקרי, "הם כל הזמן ניזכרו בחיים ההם, בעיראק. הם שיתפו אותנו בבעיות אבל לא היתה נימת מרירות. תמיד כשהיה קצת רע – אמא היתה מספרת לנו על הפוגרום בבגדד שארע בשנת 41'. לתינוקות שנולדו היו שמים צמיד עם פעמונים על הרגל. באותו ארוע, סיפרה, חתכו לתינוק יהודי את הרגל והביאו אותה להורים, תוך כדי ניענוע. הסיפור הזה בא ללמד אותנו עד כמה אנחנו חופשיים בארץ. הבעיות והמצוקות היו המחיר לחופש הזה.

"נדמה לי שאנשים שלא הצליחו בחייהם מנסים לטפול את הכישלון על מישהו אחר. מעולם לא חשתי שנמנע ממני משהו בגלל המוצא או שאני ילידת מעברה. אין לי חלק במאבק העדתי. אני סולדת מהמפלגות העדתיות. סולדת. סולדת. סולדת. במחזור שלנו אף אחד לא התדרדר לפשע. כולם הסתדרו יפה. אז הכניסו לנו המון ציונות."

"אם יש משהו שמאפיין את העדה העיראקית, זה העקשנות. אם נסגרו דלתות, הם דאגו לעבור דרך החלון. כשהייתי שליח במערכת ואמרתי שאני רוצה להיות עיתונאי, אני משער שאז צחקו עלי," אומר מאירי.

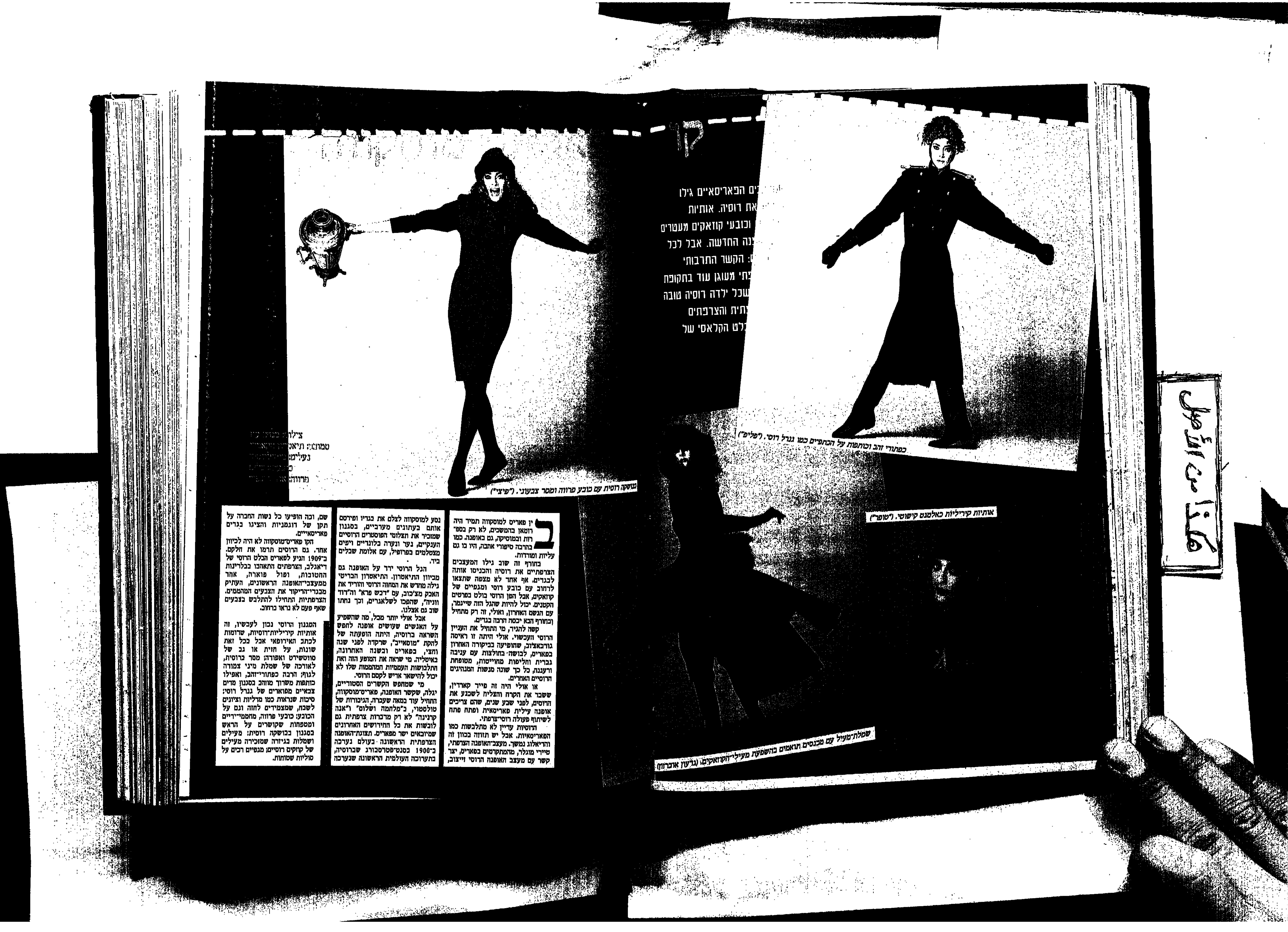
במעברת סקייה על גילגוליה עברו כ־50 אלף עולים. פחות ממחציתם גרים באור־יהודה. את האוהלים החליפו שם בצריפים לפני כשלושים שנה. הצריפים האחרונים חוסלו לפני כעשרים שנה. "דור המעברות לא יחזור שוב," אומר יצחק חייק, "זה דור שכלה, ולא מהבחינה הפיזית. כולם התפזרו, כל אחד מצא את מקומו. אבל התקופה הזו נתנה לכולנו בסיס טוב לעמוד באתגרים, להתגבר על מכשולים. מעין חישול לקראת הבאות. את התיכון סיימתי בגבעתיים. לאחר השחרור מהצבא הדרכתי באור־יהודה והייתי רכז הנוער עד 1980. בשנת 1965 בתקופת לוי אשכול הוצאתי את הספרון "כל הבריחות והקריקטורות על אשכול". אחר־כך פירסמתי את הספרים "האשה שלנו במוסקבה" ו"המלחמה הבאה". סיימתי באוניברסיטה לימודי חינוך והסטוריה, ועכשיו אני עובד על תואר שני בהסטוריה של עם ישראל. לפני שש שנים הקמתי את חברה הנותנת שירותי במה. בניתי עסק בעשר אצבעותי."

על המעברה הוא אומר: "היום אולי קל להתעלם מהדברים השליליים שהיו באותה תקופה, כמו התמותה הגדולה, שירותי הבריאות הלקויים, החולי, המזון הדל, מזג האוויר הקשה. אבל טראומה זה בשום אופן לא יצר. הציונות האפילה על כל הקשיים. אבי היה רופא בעיראק. גרנו שם בטירה ענקית עם משרתים וכל טוב. ההבדלים בין הטירה למעברה היו עצומים, אבל כולנו היינו ערים לקשיים של המדינה שבדרך, ולכן המבט תמיד היה חיובי, ואת המוטיווציה הזאת ירשתי מהבית.

"קשה לומר שלא היתה אז תחושה שהמדינה צריכה לתת, אבל אנחנו לא חיכינו שזה ימומש. לא חיכינו בתור שהמדינה תבנה לנו בית. ההורים שלי, בעשר אצבעות, בנו את ביתם. לא חיכינו לעזרת אף אחד. היום, למרות שהתנאים האובייקטיביים טובים יותר, חסרים לנוער האתגרים שעמדו בפנינו. אנחנו חונכנו על ברכי תנועת הנוער, ועל אלו ברכיים מחונך הנוער היום? הדיסקוטקים, הטלוויזיה?

"לומר שלנוער של היום, שנולד וגדל באור־יהודה יש סיכויים פחות טובים – זו שטות גמורה. לא כל דבר צריך לחפש במוצא העדתי. כשרע לעם ישראל – רע גם לעדות המזרח. מספיק עם זה. אני נגד זה שיכרכו את כל המזרחיים יחד. הקוטביות היא תולדה של תקופה בעולם כולו. כל קיפוח שמדברים עליו הוא קיפוח מלאכותי. אם אני נכשל בטסט, סימן שנכשלתי בגלל שאני מזרחי. ואם אני מצליח – אין שום קיפוח. איזה אבסורד. האופי האישי, הרקע האישי, והאינטלגנציה של כל אחד ואחד הם הגורמים היחידים שמשפיעים על ההצלחה בעתיד".

ועוד משפט, או מוטו, אם תרצו: "אלי אוחנה יטען שהוא מקופח ביחס לאבי כהן? אז כמו שבועטים בכדור ככה בועטים בחיים. אין הבדל." ■

קו

ים הפאריסאיים גילו
את רוסיה. אותיות
וכובעי קוזאקים מעטרים
נה החדשה. אבל לכל
: הקשר התרבותי
תי מעוגן עוד בתקופת
שכל ילדה רוסיה טובה
תית והצרפתים
לט הקלאסי של

נושקה רוסית עם כובע פרווה ומסר צבעוני. ("פיצי")

כפתורי זהב וכותפות על הכתפים כמו גנרל רוסי. ("פליפ")

אותיות קיריליות כאלמנט קישוטי. ("טופר")

שמלת־מעיל עם מכנסים תואמים בהשפעת מעילי־הקוזאקים. (גדעון אוברזון)

בין פאריס למוסקווה תמיד היה רומאן בהמשכים, לא רק בספרות ובמוסיקה, גם באופנה. כמו בהרבה סיפורי אהבה, היו כו גם עליות ומורדות.

בחורף זה שוב גילו המעצבים הצרפתיים את רוסיה והכניסו אותה לבגדים. אף אחד לא מצפה שתצאו לרחוב עם כובע רוסי ומגפיים של קוזאקים, אבל הפן הרוסי בולט בפרטים הקטנים. יכול להיות שהגל הזה שייגמר, עם הגשם האחרון, ואולי, זה רק מתחיל ובחורף הבא יכסה הרבה בגדים.

קשה להגיד, מי התחיל את העניין הרוסי העכשוי. אולי היתה זו ראיסה גורבאצ'וב, שהופיעה בביקורה האחרון בפאריס, לבושה־ בחולצות עם עניבה גברית וחליפות מחוייטות, מטופחת ורעננה, כל כך שונה מנשות המנהיגים הרוסים האחרים.

או אולי היה זה פייר קארדין, ששבר את הקרח והצליח לשכנע את הרוסים, לפני שבע שנים, שהם צריכים אופנה עילית פאריסאית ופתח פתח לשיתוף פעולה רוסי־צרפתי.

הרוסיות עדיין לא מתלבשות כמו הפאריסאיות. אבל יש תזוזה בכוון זה והדיאלוג נמשך. מעצב־האופנה הצרפתי, טיירי מוגלר, מהמתקדמים בפאריס, יצר קשר עם מעצב האופנה הרוסי זייצוב, נסע למוסקווה לצלם את בגדיו ופירסם אותם בעתונים מערביים, בסגנון שמזכיר את תצלומי הפוסטרים הרוסיים הענקיים, נער ונערה בלונדיים ויפים מצטלמים בפרופיל, עם אלומת שבלים ביד.

הגל הרוסי ירד על האופנה גם מכיוון התיאטרון. התיאטרון הבריטי גילה מחדש את המחזה הרוסי והוריד את האבק מצ'כוב, עם "דבש פרא" וה"דוד וניה", שהפכו לשלאגרים, וכך נחתו שוב גם אצלנו.

אבל אולי יותר מכל, מה שהשפיע על האנשים שעושים אופנה לחפש השראה ברוסיה, היתה הופעתה של להקת "מוסאייב", שרקדה לפני שנה וחצי, בפאריס ובשנה האחרונה, באיטליה. מי שראה את המופע הזה ואת התלבושות העממיות המהממות שלו לא יכול להישאר אדיש לקסם הרוסי.

מי שמחפש הקשרים הסטוריים, יגלה, שקשר האופנה, פאריס־מוסקווה, התחיל עוד במאה שעברה. הגיבורות של טולסטוי, ב"מלחמה ושלום" ו"אנה קרנינה" לא רק מדברות צרפתית גם לובשות את כל החידושים האחרונים שמיובאים ישר מפאריס. תצוגת־האופנה הצרפתית הראשונה בעולם נערכה ב־1900 בסנט־פטרסבורג שברוסיה, בתערוכה העולמית הראשונה שנערכה שם, ובה הופיעו כל נשות החברה על תקן של דוגמניות והציגו בגדים פאריסאיים.

הקו פאריס־מוסקווה לא היה לכיוון אחד. גם הרוסים תרמו את חלקם. ב־1909 הגיע לפאריס הבלט הרוסי של דיאגלב, הצרפתים התאהבו בבלרינות החטובות, ופול פוארה, אחד ממעצבי־האופנה הראשונים, העתיק מבגדי־הריקוד את הצבעים המהממים. הצרפתיות התחילו להתלבש בצבעים שאף פעם לא נראו ברחוב.

הסגנון הרוסי נכון לעכשיו, זה אותיות קיריליות־רוסיות, שרומות לכתב האירופאי אבל בכל זאת שונות, על חזית או גב של סווטשירט ואפודה; מסר ברוסית, לאורכה של שמלת מיני צמודה לגוף; הרבה כפתורי־זהב, ואפילו כותפות משרוך מוזהב בסגנון מדים צבאיים מפוארים של גנרל רוסי; סיכות שנראות כמו מדליות וציונים לשבח, שמצמידים לחזה וגם על הכובע; כובעי פרווה, מחממי־ידיים ומטפחות שקושרים על הראש בסגנון בבושקה רוסית; מעילים ושמלות בגיזרה שמזכירה מעילים של קוזקים רוסיים; מגפיים רכים על סוליות שטוחות.

שיפודים

מכתב מהכלא התורכי

אף פעם בחיי לא חשבתי שיגיע יום, ומה שכתבתי יגיע אל הכלא התורכי. השבוע, באיחור מובן, קיבלתי מכתב משם, למערכת, ומהמערכת לכאן:

אגף הזרים, כלא איזמיר, תורכיה

מאיר,

כשכתבת את „יום הכיפורים הזה", בשיפודים, ודאי לא חשבה ששורותיך יתגלגלו כה רחוק וכה עמוק, תרתי משמע. והיום כשקיבלתי את העיתון מידי חבר נפלא מישראל שבא לסומכני, לא חשבתי שאקרא בו משהו שיכוון ישירות אלי. כל כך קולע.

כן, וכן, וכך גם כתבת: „יש ליהודים יום קדוש שבו הם הולכים לבית הכנסת בכל מקום בעולם, אפילו בערי הגולה... כבר מרחוק רואים סביב סביב שוטרים בשכפ"צים..." וגם אני, כאזרח ישראלי המטייל בתורכיה כחודשיים (כולל אותה שבת שחורה) קבעתי כיוון לבית הכנסת הגדול של איזמיר ביום קדוש זה. דווקא הרגישות הרבה, והרצון להוכיח לעצמי ואולי גם לקהילה היהודית, (ולקהילה הלא יהודית) כי לא יצליח המרצח לעצור בעדנו מלהתייחד עם עמנו ואלוהינו, דחפוני לבית הכנסת.

„ממשיכים, עוברים שורה של מחסומי משטרה, וחולפים על פני שורות של גברים חדי מבט הסוקרים את הנכנסים". כך כתבת, וכך בדיוק התרחשו הדברים. נשאלתי לזהותי, ועניתי כי ישראלי אני. ושוב אני נשאל ליהדותי, ורק אחרי כמה מלים הנשלחות מפי, הלקוחות מתוך תפילת היום הקדוש, משתכנעים ומתירים לי להכנס, ואני מקבל סידור וטלית, ומתחיל למלמל את המלים (המשפשפים השזורים ושגורים בפי. ואז אני מבחין במהומה קטנה המתרחשת בחוץ. וכאני יוצא החוצה מסתבר כי תרמילי שהשארתי בחוץ (כמאמר התלמוד: לא יכנס אדם במקלו ובתרמילו לבית המדרש), נבדק, ונמצא בתוכו אולר קפיצי קטן, שאותו אני נושא עמי. ומסתבר כי אחד המתפללים שראני נכנס, נבהל, וביקש מהשוטרים לבדוק את תרמילי.

מעשהו נבון ומוצדק, וכמו שכתבת על יום הכיפורים בגולה: „תודעה בטחונית אלף אלף אין מה לדבר". אבל כשמתחיל להתברר העניין, ומסתבר לגבאי בית הכנסת שאני „משלנו", מסתבר לשוטר כי אני דווקא טרוריסט. חברי הקהילה היהודית מנסים לגונן עלי. אך לא מועילים ההסברים שאני ישראלי ישר ותמים, סטודנט לרפואה באמצע לימודיו. ובקיצור, אני מתגלגל הלאה, עמוק ומהר, וזה כבר היום ה־24 בו אני יושב בכלא התורכי ועוד שמונה ימים יערך משפטי. שנת הלימודים כבר בעיצומה, והחודש שלי כאן בכלא – גם כן.

או, כן, דבר חשוב שצריך להוסיף. שני עורכי דין מינו לי מהקהילה, היקרים ביותר והטובים ביותר בעיר. ושמעתי שנערכה גם מגבית לצורך כך. ולא עוד, אלא שראש הקהילה היהודית בעיר, שכלל אינו מכירני דורש בשלומי לעיתים תכופות, וכל חברי הקהילה משתדלים למעני.

הקשר היהודי הקושר אותנו זה לזה חזק הוא באיזמיר, חזק כעבותות. אגב, נדמה לי שהמקום היחיד בעולם בו יושבים בחדר אחד לארוחת ערב עיראקי מול איראני, לבנוני מול ישראלי, אנגלי עם פקיסטני וגם מצרי אחד – הוא כאן. ובטוח אני כי זהו המקום היחיד בעולם בו פלשתיני מתרגם את החדשות לישראלי, ומסביר לו כי לאחר הפיגוע בעיר העתיקה בו נפגעו עשרות חיילים ואזרחים, תקף חיל האוויר בסיסים בלבנון, ולא מכניס אף נימה פוליטית בדבריו.

ביקר

מק (מיכאל הלפרט)

משפטו של מק נערך ב־13.11, והוא יצא לחופשי וחזר לארץ. לא טוב שכל כך מסוכן, מכל הכיוונים, ללכת לבית כנסת בעולם. לא טוב, אלא אם כן אתם מאלה שאומרים: יכול להיות יותר גרוע. כי אז, בטוח שיהיה.

מקררי הים התיכון

אני מזמזם לי את השירה החדשה: „כל הסופר אצלך במקרר", וניגש למקרר במטבח הדירה השכורה שלי ברומא, פותח אותו, ולא חסר לי כלום.

משהו כאן לא בסדר. גודל מקרר באיטליה הוא בערך במידת תנור בישול ישראלי. והאיטלקים אוכלים טוב, אל תתוכחו על זה, אבל הם לא חושבים אפילו לרגע להגדיל את נפח המקררים שלהם.

בארץ, לעומת זאת, נפח המקררים גדל וגדל משנה לשנה, עם העלייה ברמת־החיים שמתרחשת בכל פעם שמודיעים לנו שרמת החיים תרד.

מפני שדנים עכשיו ברפורמה כלכלית, אציע להצמיד את המטבע לגודל המקררים, במקום למדד יוקר־המחיה. זו שיטה קלה יותר למדידה, וכשותה הרבה יותר.

„כל הסופר אצלך במקרר". שום איטלקי לא יאמין שזו איננה שורה משיר לעגני, אלא תיאור חלום האשה הישראלית. חזון שכל נערה ראוי לה שתגשים, כשתגדל, לגאוות הוריה ומחנכיה.

הנה כי כן, אין שום ספק, אחד משני העמים הוא פסיכי. נשאלת רק השאלה מי טועה, כדי שנדע איזה מקרר לבחור.

יש הרבה סימנים מובהקים שהאיטלקים הם פסיכים לגמרי. (למשל, הם לא מוכנים לדבר יותר לעולם עם אדם ששם יותר מטיפת חלב אחת בקפה שלו אחרי ארוחה).

אבל, גם אנחנו פסיכים כרבעי, ולא אתחיל למנות כאן את הסימנים המובהקים לכך. וכך נותרה החידה פתוחה. את רוצה מקפיא ענקי במקרר, או מקפיא גמדי במקרר? בינתיים אני משתדל לא לספק לאיטלקים, בייחוד אוהדי ישראל, על גודל המקררים אצלנו, לא כל דבר זרים צריכים לדעת.

בייחוד יקשה עלי לסביר להם את העובדה שהמקרר הענק החדש בא להחליף מקרר אדיר שהוכנס למטבח לפני שלוש שנים, ועכשיו הוא קטן מדי, וזה בלי להזכיר את תיגבורת המקפיא הקולוסאלי שנרכש בשנה שעברה.

פינת השלולית

(בתודה לברכה גרטינר מפ"ת)

פעם אחת היתה נסיכה בת 18. יום אחד שיחקה הנסיכה עם כדור הזהב שקיבלה ליום הולדתה ה־15½ מאביה (הם עשו יום הולדת כל חצי שנה, כיוון שהיה להם כסף מיותר).

„כמה כבד" חשבה הנסיכה. כששיחקה עם כדור הזהב. „מזל שהחלטתי ללכת לקורס לפיתוח גוף".

אימצה הנסיכה את כל שריריה המשוחים בשמן ואת גופה החגור בביקינימיני, והעיפה את הכדור אל־על.

ואולם הנסיכה, שהקדישה שעות על גבי שעות לפיתוח הגוף, לא טרחה ללמוד מעט פיזיקה, ואולי גם כמה חוקים אחרים. כך קרה שכדור הזהב נפל חזרה היישר על צפרדע נחמד שעבר בסביבה, ומחץ אותו למוות.

מוסר השכל: נסיכה, לפני שאת מפתחת את השרירים שלך, בדקי אם זה לא הורג נסיכים.

מאיר עוזיאל

חיים ואוהבים

ניו־יורק

הזמנת חדר במלון בניו־יורק, גם במחיר שאינו מתקבל „על השכל" (כל הזכויות שמורות למר דולצ'ין), היא משימה כמעט בלתי אפשרית. והחדר, כאשר הוא מושג סוף־סוף, מזכיר לך בגודלו את חדרי השינה הקטנים – יצירת מתכנני הדירות בישראל.

המחירים בבתי־המלון במרכז מנהטן מגיעים לשמיים. בעל הטור הפופולארי, אנדי רוני, כותב: „אני חולם שזכיתי במיליון דולר. מה אני עושה בהם? מבזבז על סופשבוע במלון בניו־יורק..."

★

הפחד הזה, הגובל בפאניקה אמיתית, מפני מחלת האיידס... הבארים ליחידים (Single Bars), שהיו פזורים לאורך השדרה השנייה והיוו מקומות מיפגש לרווקים ורווקות ולכאלה שסתם רצו להרים מציאה – הולכים ונסגרים זה אחר זה. כאשר את מבקשת לקנות שפתון – לא בא עוד בחשבון שתנסי תחילה את הגוון בעזרת שפתוני־מבחן, שפעם היו מוצעים לך על דוכן הקוסמטיקה. חלילה לך למשוח על שפתייך שפתון שמישהי אחרת משחה על שפתיה... וכשאת עומדת לנסות זוג עגילים אשר חשקת בהם – חלילה לך מלנסות אותם על תנוכי אוזנייך. הזבנית מיד מסבירה ומתנצלת: „אבל גבירתי, אני לא אומרת שיש לך חיידקים מאחורי האוזניים, אבל אנחנו לא מורשים", ואת העגילים קונים עכשיו כמות שהם, עם אריזת הצלופן. אני – לא.

ובעניין העגילים: ניו־יורק מוצפת עתה בתכשיטים וולים, נוצצים עם הרבה זכוכית, חיקוי ליהלומים. מאז רבו מקרי השוד והגניבה בבית וברחוב, מעדיפות נשים ללבוש חיקויים, ואין להם סוף. הם מוצעים בכתי כלבו יוקרתיים ועל מידרכות רחוב. המטומטות והעשירות ממשיכות ותמשכנה לקנות בבלומינגדייל, שם למשל, ראיתי סיכה דמויית יהלומים, מוצגת באור הנכון, במחיר 168 דולר. אותה סיכה בדיוק קניתי בצ'יינה־טאון כ־12 דולר. פי 14.

אכזבה נכונה לחובב תיאטרון המגיע לניו־יורק, בתקווה לראות הצגות משובחות וחדשות. למה כבר ניתן לצפות כאשר המחזמר המומלץ ביותר הוא Me And My Girl, מיוסיקל מיובא מלונדון, גירסה מודרנית של לכלוכית אנגליה קוקנית, שכבר בלונדון, בשנה שעברה, הצטערתי על הכסף שהשקעתי בכרטיס; ארבעת המחזות המוסיקליים, שכבר נכנסו לרפרטואר הקבוע של השנים האחרונות בברודוויי ו„קאטס", „כלוב העליזים",

„שורת המקהלה" ו„רחוב 42"), ממשיכים וימשיכו לרוץ לאחר שבדרך הטבע איבדו מרעננותם.

נוסף אליהם, המחזה הישן־נושן „צ'אריטי המתוקה" ו„לילות כביריה", על הבר, והשלאגר החדש המיובא מלונדון „עלובי החיים", שגם אותם, ברדיפתנו מזה שנים רבות אחר מיוסיקלס, כבר ראינו. והנה, קשה להאמין, אנו ניצבים בשעריך ברודוויי – וכמעט שאין מה שימשוך אותנו להשקיע מאמץ וממון בהשגת כרטיסים. ואז, כמובן, אנחנו נכשלים בבחירת הרפרטואר:

● המלצה חמה ונלהבת על המחזה־בתוך־מחזה שנכתב בהסתמך על סיפור לא גמור של צ'ארלס דיקנס: „המיסתורין של אדווין דרוד", או בקצרה, „דרוד" מביאה אותנו אל אחת ההצגות הבלתי מובנות שראינו בחיינו. ההתלהבות של הקהל, שגם „משתתף" בהצגה ומצביע מיהו, לדעתו, הרוצח – מותירה אותנו אדישים וצוננים ואפילו כעוסים.

● הקומדיה „סושיאל סקיוריטי" (ביטוח לאומי), גם היא מאכזבת ואנמית – חרף האולם המלא בצחוקים. קומדיה המטפלת בנושא שאין אדם יכול לברוח ממנו: היחס אל ההורה הקשיש, התלוי בנו.

● שני זקנים אחרים (השחקן הלבן האל לינדן והשחור אוסי דייוויס) מצליחים להרים בברודווי את „שמי לא רפפורט". מחזה נפלא, שילוב של טקסט חכם, מבריק ומשחק מעולה, היוצר הזדהות מושלמת בין הבמה לקהל. הצגת אחר־הצהריים הגדושה באנשים בגיל הזהב ומעבר לו. מחיאות כפיים כאלה לא שמעתי מזה שנים רבות.

● בווילאג' נרחקות נשים, נשים, ועוד נשים למחזמר כיס פמיניסטי בשם „עקרות בית זועמות". ארבע עקרות בית מתוסכלות – כל אחת מייצגת פלח אחר של האוכלוסיה – מחפשות במה להעסיק את עצמן ולפרוק את תיסכוליהן, והן מסיימות בהקמת תזמורת רוק, תוך שהן מאווררות רעיונות פמיניסטיים עייפים למדי. האיש שאתי נע בקוצר־רוח על מקומו. הנה, ראי מה שהוא היה מוכן לעשות למענך בחופשה המשותפת.

● בתיאטרון של ג'וזף פאפ בווילאג', „הפאבליק", מעלה חמישיה של שחקנים־בדרנים שחורים, רביו בשם „המוזיאון הצבעוני". גם שם עיסוק בדרך של זימרה־ריקוד־דקלום, בהווייה הבעייתית של הקהילייה השחורה בארה"ב, תוך הפגנת יכולת כמעט וירטואוזית של כישורי במה, אלא שהמערכונים מתמשכים כמו מסטיק, קצת משעמם. מבנה הקהל מעניין: פיפטי־פיפטי, שחורים ולבנים. מעולם לא ראיתי כה הרבה שחורים באולם התיאטרון.

לסיכום – כאשר שואלים אותנו את השאלה הבלתי נמנעת „ומה ראיתם בברודוויי?" אנחנו משיבים באדישות: שום דבר לכתוב הביתה.

– מה?!

– נו, טוב, אבל את „עלובי החיים", ראינו מזמן, ו„עלובי החיים" ו„שמי לא רפפורט", כבר אמרנו. צריך אדם להיות ברזן גדול, כאשר כרטיס לתיאטרון במקום מתקבל־על־הדעת עולה כיום 37.5 דולאר.

★

ואם שתיים מן ההצגות החמות בברודווי („רפפורט" ו„סושיאל סקיוריטי"), עוסקות כיום בבעיות הזיקנה – הרי שגם בבית הלבן מוזרקת לפתע בעיית זקנותו, הנראית עתה מופלגת, של הנשיא רייגן. כשלונו וגמגומו במסיבת העתונאים בעניין מכירת הנשק לאיראן, וכל מה שאירע לאחר מכן, כולל סקרי דעת הקהל ומצב בריאותו – גרמו כך שחרף הופעתו הטליוודית תתייחס אליו התקשורת וגם חלק גדול מן הציבור, כאל איש זקן, שהגיעה שעתו ללכת.

התיאוריה של ג'יימס רסטון מ„ניו־יורק טיימס" לגבי התנהגותו של הנשיא בעניין הנשק האיראני, היא: זוהי תגובה רגילה למדי של אנשים בגילו. הם פשוט שוכחים ואינם זוכרים. הם נכנסים לחדר ושוכחים מדוע הגיעו אליו... הנשיא שוכח, ומדוע נטפלים לאדם זקן?

רסטון כאילו מסיף מוסר לתקשורת ומביא חוות־דעת של רופא מומחה לבעיות זיקנה, המוסיף שמן על המדורה. האיש העומד בראש המעצמה העולמית אינו אלא, לפי רבים מאנשי התקשורת, אדם זקן הסובל משיכחה. אבל מה שיסולח לקרוב משפחה ישיש – לא יסולח למי שקובע את עתיד העולם.

ובאותו עניין כאוב של מכירת הנשק לאיראן, והעברת חלק מן הכספים לקונטראס בניקארגואה. קולונל אוליבר („אולי") נורת', הניצב בפני חברי וועדת החקירה בסנאט, בהבעה טראגית תמימה, ובטרם הוא אינו משיב על השאלות (בגלל „התיקון החמישי" בחוקה האמריקנית, המאפשר לו לשמור על פיו, לשתוק, ולא להפליל את עצמו), אמר בדמעות חנוקות משהו שנכנס לקלסיקה: „אני לא חושב שישנו אדם אחר באמריקה הרוצה לספר את סיפורו כמו שאני רוצה". איזו תמונה בלתי־נשכחת... האמריקנים עדיין לא הוציאו פוסטר של אולי נורת', הגיבור־לא־גיבור לאומי שלהם, אבל איני מודאגת. הם יוציאו. התצלום שלו בפני הוועדה חוזר אחת לכמה שעות על המסך הקטן. מי נתן את ההוראה? לאן הלך הכסף? מה קורה ומה יקרה עם הנשיא הקשיש שתפס פסק־זמן בגלל בלוטת הערמונית שלו?

„וזו רק ההתחלה", באנחנים האמריקנים, מפונקי החיים הטובים, שמאז ווטרגייט, לא היתה להם צרה שכזו. ואילו אנחנו, למודי הצרות והשערורויות הלאומיות, כבר מתרגשים פחות. תתרגלו, אנחנו מנחמים אותם. לכל היותר, תריחו נשיא, והרי כבר עשיתם זאת פעם.

[illegible]

נ.ב.

הנה כתבתי כאן 934 מלים, בלי להזכיר את שמו של יפת.

פיטהארד

יואל לב

לשון מאזניים

אורי ניסה להסביר לגליה את ההרגשה הזו, הרגשה שיש איזה כוח חזק המוליך ומטלטל אותך. „קראתי פעם על הילת הצל – סביב כל צל יש הילה – שהתאוננה בפני הצל: מדוע אתה זז כל הזמן? עומד, יושב, פונה ימינה ושמאלה. הצל ענה לה: מה אני אשם? אני בסך הכל צילו של מישהו, והמישהו הזה זז. הוא כנראה לא יודע שמישהו אחר מזיז גם אותו...".

המישהו שאורי התכוון אליו היה שותפו הצעיר למשרד, יענקל'ה. ה„ל'ה" הכיל בתוכו את החום, האהבה והידידות שרחש כלפיו אורי. יענקל'ה באמת היה נער מבריק, עו"ד ממולח. מאורי הוא למד את הטכניקות, את שיטת המארבים המשפטיים, את דרך חקירת העדים. אורי היה לא רק מורו ורבו אלא גם ומתו'אב. הוא עזר לו להתפתח וראה בו „כוכב עולה" בעולם המשפטים.

גליה נהגה לבקר את מערכת היחסים החמה שהתפתחה בין שני הגברים. לאחר מחשבה תפסה כהוא בעצם מקנאה, לא בידידות עצמה אלא במעין חסד למקומו העתידי של ניר, הסטודנט למשפטים, האמור יום אחד להיות שותפו של אבא. היה לה חשש שאורי, ברוכו הנדיבה, יקפח את בנם.

★

המריבה בין השותפים פרצה על רקע דרך פעולתו של המשרד בעתיד. יענקל'ה תפס כי יום אחד יסיים ניר את הלימודים וידחוק אותו ממקומו הנוכחי, „מספר שניים" במשרד. גליה טענה כי מאותו רגע החל יענקל'ה לטוות מערכת תככים מאחורי גבו של אורי. קנה לעצמו קשרים עם לקוחות המשרד וטיפח אותם כדי שיום אחד, כדבריה, „יוכל לקחת עמו את התיקים הללו ולפתוח לעצמו משרד חדש. אותך ישאיר רק עם החדרים, הספרייה וכמה תיקים עלובים".

אבל אורי האמין ביענקל'ה. גליה טענה שזוהי אמונה של אדם עצל שאין לו הכוח להתמודד עם סבך של תככים ותשרות. אבל לאורי היתה תחושה כנה שיענקל'ה הוא „בנו המשפטי", והרי בן לא יקום על אביו.

ואז באה פרשת דליה, מזכירת המשרד, וטרפה את הקלפים ביחסי שני השותפים. דליה, רווקה בסוף שנות ה־20 לחייה, ביכרה את אורי על יושרו, אומץ ליבו וכישוריו המקצועיים המבריקים. ואילו את יענקל'ה פשוט... אהבה. הרומן בין שניהם היה סוד גלוי במשרד למרות ששניהם ניסו בתחילה להסוות אותו. אורי קיבל את מערכת היחסים הזו בחיוך של ויתור, כבר מזמן השתחרר מאותה קינאה דקה שליוותה אותו לפני שנים כל אימת שמישהו נטל נערה שנדמה היה לו כי היתה יכולה להיות שלו.

אלא שהעובדה שיענקל'ה מצא עניין בדליה קצת הפתיעה אותו. הוא עצמו לא ראה בה אשה, אלא מכונה משוכללת ויעילה, פקידה מושלמת וידידה טובה, שביחסים ביניהם מעולם לא שורבבה שום נימה הרומזת למיניות או רומנטיקה.

★

ואולי גם היתה זו אשמתה של גליה, שמעולם לא ראתה בעין יפה את הקשרים הפתוחים והישירים בין בעלה למזכירתו, ואולי גם חשדותיו המתעוררים של אורי עצמו. כך או כך, נוצר מצב מוזר שבו יענקל'ה חשד שדליה בוגדת בו ומסגירה את סודותיו האינטימיים והמקצועיים ליד ירידו־שותפו אורי, ואילו אורי חשד כי השיחות הגלויות שלו עם המזכירה מגיעות לאוזני יענקל'ה. „והרי אינני יכול פתאום ליצור מחיצה ביני לבינה", אמר לילה אחד לגליה. „מזכירה טובה חייבת להיות החוש השישי שלך. היא לומדת לחשוב בראש שלך, וכדי שתוכל לנהוג כך אתה חייב להיות איתה גלוי עד הסוף".

וגליה אמרה: „בטח שהיא מספרת לו הכל. על מה מדברים בני־זוג במיטה אם לא על עניינים הנוגעים לעבודתם? הרי העבודה במשרד משותפת לשניהם, וגם המיטה כך. כמו שבמשרד הם מדברים על המיטה, למה שבמיטה לא ידברו על המשרד?". בדבריה הבאים נעצה גליה את המסמר האחרון בארון אמונתו של אורי בשותפו. „אני – אם הייתי צריכה להחליט בין נאמנות לבוס ובין נאמנות למאהב שלי – הייתי בוחרת במאהב".

החיים במשרד נהפכו לבלתי־נסבלים. המשולש של בוס, שותף ומזכירה הסתבך בפקעת של חוסר אימון. היתה תחושה שכל דבר שנאמר יכול להתפרש בכמה צורות. דליה אפילו חשה בצורך לשוחח על כך עם גליה, אשת הבוס: „אני יודעת שאנחנו מעולם לא היינו חברות", אמרה לה, „אבל עכשיו אני מרגישה שאני מאבדת את אמונו של אורי, ואיני רוצה לאבד זאת. זה לא רק עניין של מקום עבודה. אני אוהבת לעבוד איתו. עברתי כמה וכמה בוסים עד שמצאתי אותו".

גליה נזכרה בדוגמה שהעלה בפניה אורי ערב לפני־כן: „את מכירה את המחשב שמשחק שח? הוא כל כך חכם, שאם אתה נתקל בצרה אתה יכול לפנות אליו ולשאול אותו איך להיחלץ מהמהלך המוטעה שעשית. ועל־אף שהוא בעצם משחק נגדך, הוא יתן לך את הפתרון הטוב ביותר, אבל עם דליה אני מרגיש כמי ששאל את המחשב איזה מהלך לעשות, המחשב נתן לו עצה, וכשהאיש ביצע את המהלך ונרפק, שמע את צחוקו הלועג של המחשב".

★

אורי ושותפו נסעו לירושלים, להופיע בבבית־המשפט העליון. באותו לילה סיפרה המזכירה לגליה על התחושה של אשה שמאבדת את שני הגברים החשובים בחייה. „את אורי כבוס וידיד, ואת יענקל'ה כאהוב". יענקל'ה כבר לא מאמין לה, אמרה. „הוא יודע על הקשרים הכנים שיש לי עם אורי, ובטוח שאני 'מוכרת' אותו. הוא מתקרר כלפי. ואני מרגישה שאני נקרעת בין שניהם, מאבדת את שניהם. את יודעת איך הם הגברים: בסוף הם מוצאים דרך אחד אל השני, ואנו, הנשים, משלמות את המחיר".

וגליה, כמין רישעות נשית קרה, לא כל־כך הצטערה כאשר גילתה שהמזכירה אמנם צדקה. אורי ויענקל'ה ששהו בירושלים גרו יחד ב„קינג דיוויד". לא גליה ולא המזכירה ידעו מה ארע שם ביניהם, על מה שוחחו באותו לילה, לאיזו מסעדה הלכו לאכול ארוחת־ערב, כמה כוסיות שתו. אבל הם חזרו משם למלון תומכים זה בזה, צוחקים, ישבו כלוכי, וראו שם זוג בירת דבש, דוחף לפניו עגלה עם מתנות כדי להעלם בחדר הכלולות.

אולי מראה הזוג הזה, אולי היין, אולי השכל הישר ואולי כולם יחד פעלו את פעולתם. השניים כרתו ברית מחודשת. כאשר חזרו לתל־אביב הודיע אורי לדליה בפשטות שלצערו הרב, יהיה עליה לפנות את חדר המזכירות.

הורוסקופ

תחזית לשבוע שבין 23.1 ל־29.1

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
ידידים וחברים חשובים לכם מאוד עכשיו, ואתם עלולים להרגיש שמישהו מהם מאכזב אתכם. הסיכויים להצלחה בתחום הקאריירה צריכים לדחוף אתכם לכיוון של פעולה נמרצת.

דגים (19 בפברואר עד 20 במארס)
יתכן שתצטערו השבוע על כיוון ההתפתחויות בתחום הקאריירה, אך מחכים לכם גם אופקים חדשים. העתיד נראה מבטיח.

טלה (21 במארס עד 19 באפריל)
התפתחויות מאחורי הקלעים יעזרו לקדם את האינטרסים הכספיים שלכם, אך דבר שיקרה במקום רחוק עלול לגרום לכם דאגה. אתם נלהבים בקשר לפרוייקט חדש, ומשדרים על אותו גל כמו הסובבים אתכם.

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
היחסים עם חברים טובים מאוד עכשיו, אך אתם עלולים להרגיש שמפריעים לכם בעניין הקשור בעסקים. כדאי לטפל ביישוב החשבונות הקיימים לפני שמנצלים אשראי נוסף.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
בתחום הרומאנטיקה, זה הזמן לעצור ולחשוב בדיוק מה אתם מרגישים. התפתחויות חדשות בשטח הקאריירה יהיו מבטיחות, אך הימנעו מצעדים חפוזים.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
לאחדים צפויה השבוע אכזבה בעסקים, אך אין זה סוף העולם. הזמנה נחמדה לבילוי או לפגישה צפויה עכשיו. יש לכם הרבה מרץ, ותוכלו להקדיש זמן רב לפרוייקטים הקשורים בעבודה.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
פגישה מתוקה־מרירה עשויה להתקיים השבוע עם מישהו מהעבר. בענייני הרכוש צפויות התפתחויות חיוביות, וזה זמן טוב להשיג אפיקי אשראי נוספים.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
ההתפתחויות בזירה הרומאנטית משמחות מאוד, אך אתם עלולים לחוש אכזבה בקשר ליחסים עם קרוב משפחה. הבית הוא מוקד הפעילות עכשיו, ועיסוקים גופניים ושכליים יעמדו על סדר היום שלכם.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
ענייני הכספים ישתפרו, ויהיו לכם בימים אלה הזדמנויות חדשות להגדיל את הכנסתם. עם זאת, דאגה בתחום חלב עלולה להעיק עליכם. תזדקקו למעט עבודה קשה ומשמעת עצמית כדי להשיג הישגים נאים.

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
אחדים עדיין מתאוששים השבוע ממשבר כספי או רגשי, אך יש הבטחה להזדמנויות טובות בעתיד. השיפוט שלכם בענייני כספים טוב, ותמצאו דרכים לשפר את הכנסתכם.

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
מצב־הרוח אינו משופר ביותר עכשיו, למרות מספר התפתחויות משמחות בתחום הביתי. הגאווה שלכם מונעת בעדכם מלגלות את רגשותיכם למישהו קרוב.

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
השבוע תקבלו הרבה הזמנות לאירועים חברתיים, אבל יכול להיות שאתם בלתי בטוחים בעצמכם עכשיו, בגלל פגיעה שפגעו בכם בעבר; זה הזמן להתחיל לפנות את שרידי העבר ולקוות להתחלה חדשה.

מגדלי רום – סיפור ההצלחה השקטה

אבנר נשר

במגדל רום הדרומי נמכרו לאחרונה 29 מתוך 42 הדירות שבבנין. סוד ההצלחה: נוה ושרות מעולים.

במגדל הדרומי שבין מגדלי רום גרות ונהנות כבר היום רוב רובן של 29 המשפחות שרכשו בחודשים האחרונים את דירותיהן מאת „בונים ויוצרים חברה לקבלנות" בעלת הבנין. דומה שהצלחה זו – בכל 10 ימים נמכרת דירה בפרוייקט תוך עליה ריאלית במחיר - נעלמה מעיני רבים וסוד ההצלחה נשאר נחלתם של לקוחות החברה, מנהליה ועובדיה.

„סוד ההצלחה" איננו סוד בעצם. „בונים ויוצרים" מספקת מוצר אשר הביקוש לו הולך ועולה בשנים האחרונות עם עליית רמת החיים בארץ ובעולם: מגורים בסטנדרט גבוה בבנין פאר הנמצא דקות ספורות ממרכזי הקניות, התרבות והבידור. יותר ויותר אנשים אוהבים ורוצים להיות „במרכז ההתרחשויות" ולא בשוליהן.

אומר חיים ציטרין, ממנהלי החברה: „מגדל רום הדרומי הוא הבנין היחיד בצפון תל-אביב (רח' פנקס פינת דרך חיפה), שבו אתה משלב את כל היתרונות שבמגורים ברמה גבוהה, בקניית דירה לכניסה מיידית ממש ראשונה. למעשה, הלקוח יכול לקבל את המפתח מיד עם חתימת החוזה. הוסף לכך את השרות שלו זוכים לקוחותינו ותבין את סיבת ההצלחה".

הדבר הראשון שתופס את עין המבקר בבנין, לאחר שעבר את אכניסה המטופחת הוא הלובי המהודר, שיש איטלקי על הריצפה ובקירות, תקרה דקורטיבית, צמחיה הידרופונית וויטראז' צבעוני ענק. המבקר מתקבל באריכות בדלפק הקבלה ע"י שוער-שומר, השואל אותו ליעדו. רק לאחר שמתקבל אישור טלפוני מבעלי הדירה המבקר יכול לעלות.

השוערים הנחמדים שמשכורתם ממומנת בשנה הראשונה על ידי חב' בונים ויוצרים כחלק מהשרות הניתן לקוני הדירות, רובם סטודנטים יוצאי יחידות קרביות, נמצאים בבנין 24 שעות ביממה ונוסכים בטחון רב אצל הדיירים. „אני יודעת" אומרת שרה לוי, אחת הדיירות בבנין, „שאני יכולה לצאת מהבית ואף לנסוע לחו"ל בלב שקט מבלי חשש לפריצה, שכן לאנשים בלתי רצויים פשוט לא יתירו לעלות". הלובי והשמירה הארוכה הם „תעודת הזהות" של הבנין והם עושים רושם עז על כל המבקרים ולא אחת התפעלו מבקרים מחו"ל והשוו את הכניסה לבית והטיפול בנכנסים לרמה הגבוהה ביותר המוכרת להם. כ„בונוס" שמים השומרים עין גם על מגרש החניה.

שרות בסטנדרט חדש

„הפינוק" שלו זוכים הדיירים לא מתחיל ולא מסתיים בהמצאות השוער. כצעד בלתי שיגרתי קבעה „בונים ויוצרים" סטנדרט חדש בטיפול בלקוחות: בחודשים הראשונים להעלה נמצא בתוך הבנין משרד לקוחות המופעל בכל שעות היום ובו נמצאים ירון לויט – מנהל מחלקת שיווק ולקוחות, ואשר מלכי, שניהל את בניית הפרוייקט, ירון ואשר מוכנים ברצון להקשיב לכל פנייה של הלקוחות המתגוררים בבנין ולעזור במהירות. „כשרציתי להוסיף נקודת חשמל נכנסתי למשרד הלקוחות והענין טופל במהירות וביעילות", אומר מר מילא, מדיירי הבנין.

אומר ירון לויט, משווק הפרוייקט: „הקו המנחה אותי כמשווק הפרוייקט הוא שהלקוחות המרוצים הם המוכרים הטובים ביותר ובשפת מעשה פירושו לא למכור תוך לחץ על הלקוח אלא להפך, להקשיב לרצונותיו, מאוייו ובעיותיו ולעשות כל מאמץ אפשרי כדי לפתור אותן. כל אלה שבאו איתי במגע מכירים היטב את הגישה הזו, שהוכיחה את עצמה מעל ומעבר".

ומה באשר לדירות עצמן? אין צורך להרגיש שאיכות הבניה היא מעולה, עם קיר כפול לבידוד מירבי והגימור מושלם. בכל דירה חיבור חשמל תלת-פזי ומזגן אויר דירתי מפוצל לחימום וקרור להפעלה שקטה ובלתי תלויה בשכנים. תעלות מפזרות את האויר הממוזג לכל חלקי הדירה – ממש כמו בבית מלון. מעקה מוזהב במרפסת משלים את התמונה.

בבנין גרים בעלי מקצועות חופשיים, אנשי עסקים ומנהלים בכירים. חלק גדול מהם תושבי צפון תל-אביב שמצאו בבנין רמת דיור גבוהה במיוחד יחד עם שמירת היתרונות של מגורים בצפון, ואחרים עברו מערים אחרות בגוש דן. חוסנה הכלכלי של „בונים ויוצרים" (ראה מסגרת) מאפשר לה לברור בקפדנות ללא לחץ זמן את הדיירים הנכונים לכתובת הנכונה.

מי עומד מאחורי הבנין?

מישהו מכיר חברת בניה אשר במאונה אין התחייבויות אלא רק נכסים? „בונים ויוצרים" היא חברה כזו. החברה נוסדה לפני כ־50 שנה על ידי הקבלנים אוז'ל ציטרין ומנדלסבחג, כששני האחרונים משמשים כמנהלים בחברה גם כיום. „בונים ויוצרים" בנתה בתים רבים בצפון ת"א וכל מי שחיפש או קנה דירה בצפון ת"א עד לאמצע שנות ה־70 בוודאי מכיר את החברה ומנהליה. במשך השנים בנתה לה שם של חברה אמינה שלעולם אינה מכזיבה את לקוחותיה. אומר חיים ציטרין, בעל וותק של קרוב לשישים שנה בענף הבניה: „הסיבה להצלחתנו רבת השנים וליכולתנו להישרד אף בתקופות קשות בכלכלה, כמו תקופת המיתון ולאחר מלחמת יום כיפור, היא שלעולם לא התחייבנו על מה שלא היה לנו. כך למשל, בפרוייקט הזה החלנו בשיווקו רק לאחר שהבנין היה גמור ומוכן ולא מכרנו על הנייר. תראה לי עוד חברת בניה שלה גב כלכלי כה חזק שמאפשר לה לא למכור על הנייר מאז ומתמיד התייחסנו לעבודת הבניה כאל מעשה יצירה שעשינו באהבה רבה ושהביא לנו סיפוק רב", מוסיף חיים ציטרין, „ומכאן השם שנתנו לחברתנו „בונים ויוצרים"".

האם צפויה עליית מחירי הדירות בפרוייקט?

„ללא ספק. הדרישה הגוברת והולכת למגורים ברמה גבוהה בצפון תל-אביב לעומת מיעוט הקרקעות לבניה היא סיבה אחת. בנוסף, תוך שנה שנתיים יהיו נתיבי איילון עורק הכניסה המרכזי לעיר, ודרך חיפה תהפך לרחוב משני כמו הרחובות פנקס או וייצמן, ואז צפויה עלייה תלולה ביותר של ערך הדירות בבנין. זו רק אחת הסיבות שהמלצתי גם לילדי לרכוש דירות במגדל הדרומי".

„בונים ויוצרים" חברה לקבלנות בע"מ מציעה למכירה בבנין הדרומי דירות בנות 3.5, 4 ו־5 חדרים במחירים החל מ־96,000 ועד 240,000 לא כולל מ.ע.מ.

משרד המכירות פתוח לקהל
בימי חול בין השעות 9.30–19.00
ובשבתות מ־11.00 עד 14.00
טל' 444266, 453241, 453242

הבריטים כובשים את איסמעיליה

מכוניות משוריינות וטנקים בריטיים וכן מכוניות מלאות צבא חללו הבוקר להדור לאיסמעילית. צנחנים ובריגדה שלימה של חיל רגלים בסיוע רכב משוריין עורכים חיפושים מבית לבית.

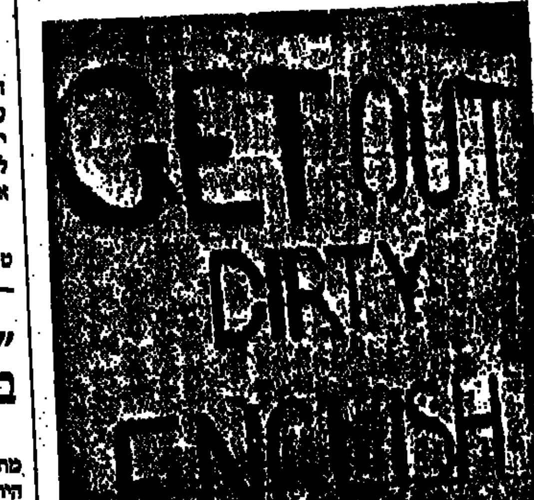
פעולה זו באה בעקבות פקודת של הגנרל ארסקין, מפקד הצבא הבריטי במצרים, שחלק מהעיר יכבש באופן קבוע ובשאר חלקי העיר יסירו משמרות מזויינים כדי לשמור על קוי התחבורה הבריטיים וכן על החיים של הנתינים הבריטיים באיזור.

מפגן הישגים במקום מפגן צבאי

מפגן „הישגי המדינה", שיצא מיפו ויעבור לירושלים ולצפון הארץ, יעמוד השנה במרכז חגיגות יום העצמאות, שיתחילו ב־30 באפריל.

הועדה המכינה חגיגות אלה כבר התכנסה לישיבתה הראשונה בראשותו של מהנדס הקריה, ש. ארזי. לפי התכנית, שהוגשה לועדה, לא יתקיים השנה מפגן צבאי בירושלים. „מפגן הישגים" יכלול דוגמאות ותכניות מהישגי התעשיה, החקלאות, מיסון וכו'.

מחאות החיפושים בבתי-קברות באיסמעיליה

ההריסה – לא בפקודת הרמטכ"ל

פרשת הריסת הבתים בכפר איקרית על יד הגבול נתעוררה היום בכנסת ע"י שלושה חברי כנסת ערביים.

שר הבטחון, מר ד. בן-גוריון, הודיע, כי הריסת הבתים לא נעשתה בפקודת הרמטכ"ל או שר הבטחון, אם כי נעשתה על ידי הצבא ועכשיו מתנהלת חקירה בעניין זה.

בטחון המדינה מחייב, שבמקום זה, שהוא על הגבול, לא יהיה הישוב שהיה קיים לפני קום המדינה. יחד עם זה הכריז מר בן-גוריון, כי התושבים שפונו בשעתם מן הכפר, רכושם לא ייפגע והם יקבלו אדמות ובתים וכל רכוש אחר – אולם במקום אחר במדינת ישראל.

מר בן-גוריון הביע צערו על כך, שבעניין זה נשלחו אגרות גם לעתונאי חוץ ולנציגי מדינות שבהן נאמר, כאילו נהרסו שתי כנסיות בכפר. בכפר הזה היתה כנסיה אחת בלבד והיא לא נפגעה.

גנבי השטיחים רצו לצאת מהארץ

כל שמונת האנשים שנעצרו אתמול כחברי הכנופיה גנבת השטיחים – רצו לעזוב את הארץ, אך לא היתה להם מדינה אשר אליה יכלו לברוח. גם בארצות אשר מהן באו חששו, שהמשטרה תאסור אותם בגלל עברם הפלילי שהיה להם עוד בחו"ל.

כולם הגיעו בזמן האחרון מהונגריה, וצ'כיה והם כנראה בעלי עבר במקצוע הפלילים מזה שנים רבות.

בין השמונה יש גם שתי נשים ששיתפו כנראה פעולה לצרכי הסוואה שונים. רוב הנעצרים שירתו באצ"ל ושניים מהם מבוקשים בצ'יקים. אחד מהם שימש פעם נהג באחת הצירויות בתל אביב ונעזר במכונית הצירות לביצוע גניבות. „בשעות הפנאי".

אלה שנמצאים במעצר במשטרת חיפה התגוררו פעם בבאר-שבע אך עקרו משם לאחר שהקרקע נעשתה „חמה" מתחת לרגליהם. הם הסתובבו בעיר הנגב ללא התעסקות, היו משתכרים ומשתוללים בערבים ונפל עליהם חשד של גניבות שקרו בעיר. חלק מהם ידוע למשטרה מזה שלוש שנים כאנשים המסתובבים במועדוני לילה ומבזבזים כספים לרוב, מבלי שיהיו להם מקורות הכנסה ליגאליים.

אומדן ראשון של השלל שנתגלה עד עתה מגיע לכדי עשרים אלף לירות – לפי חשבון של „מחירים ממשלתיים". בין השאר נמצאו בשלל זה כלי חרס מימי נפוליאון וכלי כסף מעלי ערך אמנותי.

מכירת הנשק לישראל עוררה התרגשות באנגליה

העתונות הבריטית מבליטה היום הבלטה מרובה את הידיעות על משלוח מכוניות משוריינות, טנקים וסירות תותחים לישראל שניקנו ברובם בגרוטאות.

24 מכוניות משוריינות, 6 טנקים וסירת תותחים ניקנו מתוך עודפי הציוד הבריטי והוענקם החלה.

סי"צ מוסרת מלונדון כי הממשלה הבריטית נתנה רשיון למכור לישראל כמה סירות טורפדו קטנות וכלי רכב צבאיים שונים. ידיעה זו נמסרה ע"י מיניסטריון ההגנה אמש. הציוד שהוא מעודפי הציוד של הצבא הבריטי נמכר לישראל ע"י חברה פרטית בהסכמת הממשלה הבריטית. הרכב המשוריין נמכר ללא נשק.

„חרות" דנה בתגובתה

מרכז תנועת החרות מתכנס הערב כדי לקבוע בין היתר את תגובת התנועה וסיעתה בכנסת ל„החלטת הסנקציות" של ועדת הכנסת. החלטה זו תידון כסעיף ראשון בסדר היום של הכנסת ביום ב' הבא וכזכור היא מורכבת משלושה חלקים, שהאחד מהם קובע את הפסקת השתתפותו של מר בגין בישיבת הכנסת עד לפגרת הפסח.

מבחינה פרלמנטרית תתבטא ההתנגדות של סיעת „חרות", כפי שנמסר לנו מחוגי הסיעה, בהסתייגות לכל שלושת חלקי ההחלטה. בסעיפים א' וב' תדרוש „חרות" להקים ועדת חקירה פרלמנטרית לבירור המאורעות, לבטל לגמרי את הסעיף על הרצאתו של מר בגין ולהוסיף להחלטה „הבעת תוקרה לאלפי אזרחי המדינה ובני ירושלים שהפגינו (עמם ואבם נגד כלדת המו"מ".

נמנעה „סערה בים"

הצגת מחזהו של הסופר יהושע בר־יוסף, „סערה בים", נאסרה על ידי הצנזורה. את המחזה עמד להציג התיאטרון הקאמרי, הצנזורה אסרה את המחזה בנימוק שהוא פוגע בצבא. המחזה מספר על חיי המלחים בצי.

סריקה גדולה בשדי רוטשילד

המשטרה הכלכלית ערכה הבוקר בשעה 10 סריקה גדולה בשדי רוטשילד בת"א כדי לגלות פעולות בלתי חוקיות במסחר במטבע.

משרק ושפיעה המשטרה קמה בהלה רבה במקום. רבים מהנוכחים ניסו להמלט לחצרות הסמוכות אולם הם נעצרו כעת בריחתם. אחרים הוציאו מתיקים וכיסיהם מכתבים ותעודות וקרעו אותם לגזרים. כמה מכתבים שנשארו על הקרקע היו כתובים ערבית ואנגלית בכתב סתר. חשיטת היה מכוסה בקרעי מכתבים ותעודות. מספר רב של נאספים הועלו על המכוניות והובאו למשטרה לחקירה.

סוף העונה
במשביר לצרכן
25.1.-30.1.87
הוזלות מיוחדות בכל המחלקות
20% הנחה
על הלבשת והנעלת חורף
Marks & Spencer St Michael
במשביר לצרכן ההנחה היא אמיתית

